

اقتصاد

اقتصادی، تحلیلی
سال سی ام - شهریور ۱۴۰۱ قیمت: ۲۰۰۰ تومان

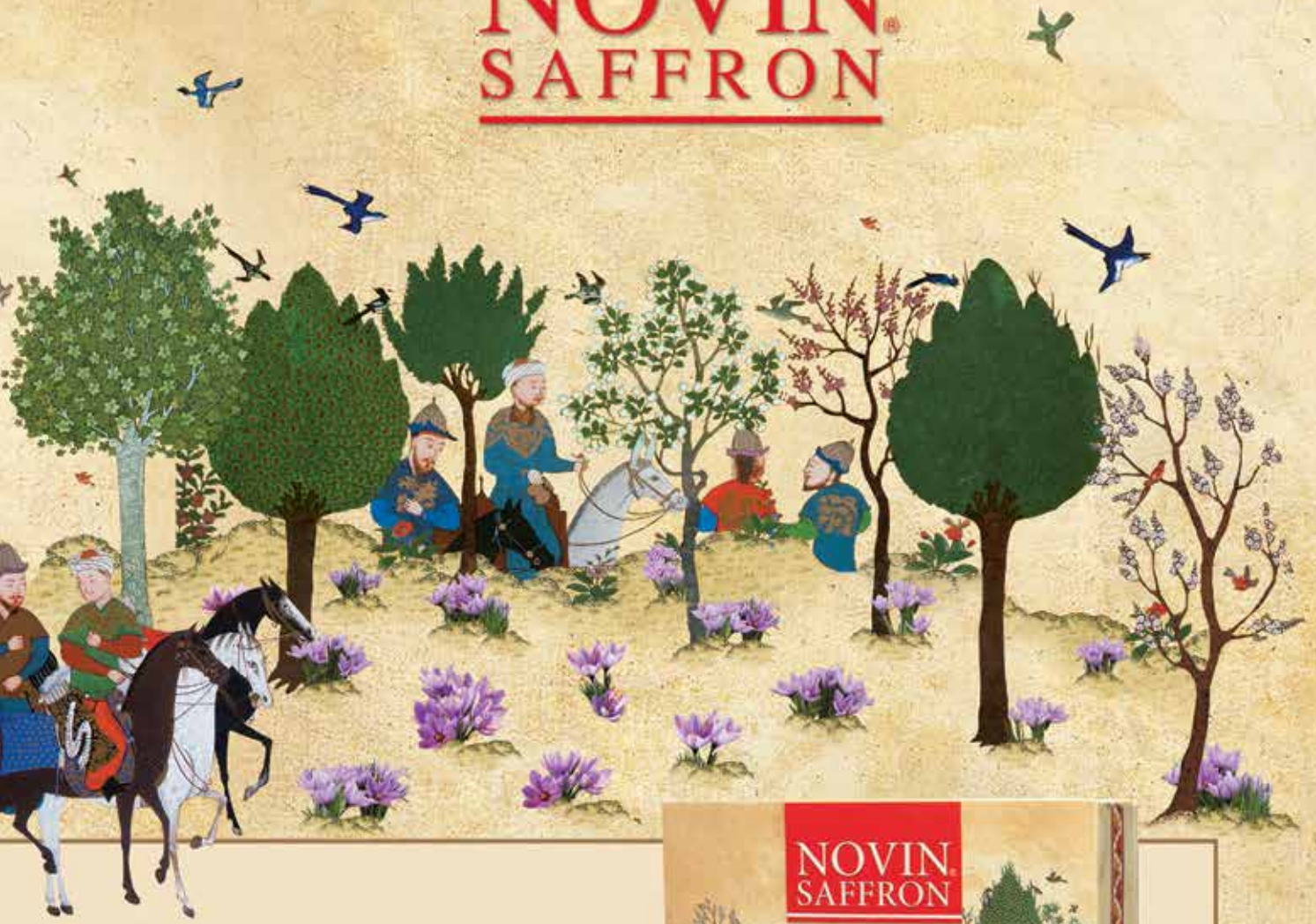
صادرات؛
راهکار خروج از بحران
در زمان رکود

- ◀ نبض کند تجارت الکترونیکی
- ◀ شاخص های تجاری شدن حساب ها
- ◀ تجارت ۲۰/۶ میلیارد دلاری ایران با همسایگان در سال جاری
- ◀ دلایل تعطیلی ۶ هزار معدن
- ◀ سهم ناچیز ایران از بازارهای جهانی زعفران

NOVIN SAFFRON

کارخانه: مشهد، شهرک صنعتی توس، نیش اندیشه ۶، پردیس نوین زعفران

تلفن: ۰۵۱-۳۲۲۵۲۱۴۷ فکس: ۰۵۱-۳۲۲۵۵۲۲۶

دفتر خدمات مشتریان تهران: اتوبان شهید چمران، پارک وی، خیابان جوانان، ابتدای خیابان ب بلاک ۱، طبقه سوم، واحد ۷

تلفن: ۲۲۰۱۵۸۰۰-۲۲۰۱۱۷۰۰-۲۲۰۱۱۸۰۰

- ۲ یادداشت / راهی دشوار اما امیدبخش
- ۳ نبض کند تجارت الکترونیکی
- ۶ بیم و امید بنگاه های اقتصادی زیر سایه کاهش تقاضا
- ۱۱ سرمایه گذاری مستقیم خارجی فصل نخست ۲۰۲۲
- ۱۲ شاخص های تجاری شدن حساب ها
- ۱۴ راز هجوم به صنایع اشباع
- ۱۷ صادرات؛ راهکار خروج از بحران در زمان رکود
- ۲۰ مروری بر تجارت ایران طی ۵ ماهه نخست ۱۴۰۱
- ۲۱ تجارت ۲۰/۶ میلیارد دلاری ایران با همسایگان در سال جاری
- ۲۲ صادرات بیش از ۲ برابری به اعضای شانگهای در دولت سیزدهم
- ۲۶ دلایل تعطیلی ۶ هزار معدن
- ۲۹ وضعیت بازار پول در تیر ۱۴۰۱
- ۳۰ جای خالی مسکن اجتماعی برای اقشار آسیب پذیر
- ۳۴ صنعت لوازم خانگی در ایران
- ۳۶ کشاورزی قراردادی راهکار خودکفایی در تولید
- ۳۸ سهم ناچیز ایران از بازارهای جهانی زعفران
- ۳۹ حمایت ویژه دولت از زعفران کاران
- ۴۱ تورم سالانه مواد غذایی در خراسان رضوی
- ۴۲ سایه روشن های کارنامه تجاری خراسان رضوی
- ۴۳ رشد ۲۵ درصدی ترانزیت در ۵ ماه ۱۴۰۱

صاحب امتیاز و مدیر مسول:

مهندس حمیدرضا شوشتریان

زیر نظر شورای نویسندگان

سردبیر:

مهندس حسین کوه زاد

خبرنگار:

جلیل فروتن

گروه ترجمه:

زهرا پزشکی

ویراستار:

احمد حسین زاده

طراحی: هدی امیر

عکس:

حسین نظامی

واحد بازرگانی:

تلفکس: ۰۵۱-۳۸۴۳۰۷۴

پایگاه اینترنتی:

فرشاد عباسی

نشانی:

نشانی: مشهد - خیابان فلسطین

فلسطین ۱ - ساختمان سروش

طبقه تحتانی

تلفکس: ۰۵۱-۳۸۴۳۰۷۴

تهران - شریعتی - خیابان دستگردی

پلاک ۷۴

طبقه دوم - واحد ۳

تلفن: ۰۲۱-۲۲۲۰۹۶۱

دورنگار: ۰۲۱-۲۲۲۶۹۰۳۲

www.eghtesadasia.ir

eghtesadeasia@gmail.com

راهی دشوار اما امیدبخش

حسین سلاح‌ورزی
نایب‌رئیس اتاق ایران

پیوستن ایران به پیمان شانگهای و اجرایی شدن شرایط و مفاد این معاهده در تنظیم و توسعه روابط اقتصادی ایران با سایر کشورهای عضو پیمان می‌تواند زمینه‌ها و فرصت‌های بسیار ارزشمندی را پیش روی اقتصاد کشور قرار دهد.

پیش و بیش از هر چیز استفاده از ظرفیت‌ها و موقعیت ژئوپلیتیک کشور برای توسعه خدمات ترانزیت مصداق خلق چنین فرصت‌هایی است. با اجرایی شدن عضویت ایران در پیمان شانگهای و افزایش نقش کشور در ترانزیت کریدورهای شرق به غرب و شمال به جنوب، اولاً؛ با افزایش درآمدهای ارزی عمومی و دولتی کشور موجب تقویت بنیان‌های مالیه عمومی و ثروت ملی می‌شود. ثانیاً؛ فرصت‌های ارزشمندی برای سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌های لجستیکی کشور ایجاد می‌کند. ثالثاً؛ جایگاه راهبردی ایران در اقتصاد جهانی و منطقه‌ای را تقویت کرده و آسیب‌پذیری ما در برابر تنش‌های بیرونی را کاهش می‌دهد و رابعاً؛ فرصت‌هایی برای توسعه کسب و کارهای خدمات زنجیره ارزش صنعت لجستیک در اقتصاد کشور فراهم می‌کند.

بربستر این فرصت توسعه فعالیت‌های ترانزیتی، امکانات ارزشمندی برای توسعه کسب و کارهای پردازش کالای صادرات مجدد نیز فراهم می‌شود. این گروه از کسب و کارها تناسب زیادی با شرایط فعلی اقتصاد ایران (رقابتی بودن قیمت مزد) و نیاز مبرم کشور به افزایش تعداد شغل (با وجود محدودیت شدید منابع سرمایه‌ای) دارد. همچنین توسعه عمودی زنجیره ارزش کسب و کارهای پردازش کالا و صادرات مجدد می‌تواند ایران را به یک هاب خدمات فنی در منطقه تبدیل کند و علاوه بر خلق ارزش افزوده از محل کشور در دسترسی به نیروی جوان و متخصص، موجب ایجاد زمینه افزایش رقابت‌پذیری صنایع کشور از کانال بهبود دسترسی به زنجیره ارزش خدمات فنی و تخصصی می‌شود. در کنار تمام این فرصت‌های ارزشمند البته چالش‌های بسیار بزرگی هم برای استفاده از این موقعیت‌ها وجود دارد که بخشی از آنها داخلی و بخشی دیگر بیرونی است.

در داخل کشور، ضعف رقابت‌پذیری بنگاه‌های ایرانی تحت تاثیر عواملی همچون عدم تمایل به سرمایه‌گذاری در اثر نااطمینانی ناشی از سیاست‌های مداخله‌جویانه دولتی، هزینه‌فرصت بسیار بالای نقدینگی و مشکلات مقیاس‌پذیری موانعی هستند که استفاده از فرصت پیوستن به پیمان شانگهای را با چالش مواجه می‌سازند.

در بعد بیرونی نیز نمی‌توان این واقعیت را از نظر دور داشت که حتی در شرایطی که دولت‌های سایر کشورها، رابطه تجاری با فعالان اقتصادی ایران را برای افراد و بنگاه‌های تبعه خود تسهیل یا تشویق می‌کنند؛ بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی در کشورهای طرف معامله در ارزیابی ریسک و هزینه معاملات خود موضوع تحریم‌های اقتصادی اعمال شده از سوی قدرت‌های غربی را در نظر می‌گیرند. این موضوع زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که در نظر بگیریم امروز در سراسر جهان، کسب و کارهای بزرگ و حتی متوسط (که عملاً فعالیت فرامرزی برای آنها موضوعیت دارند) برنامهریزی‌های استراتژیک توسعه کسب و کار خود را عموماً بر اساس فرصت‌ها و تهدیدهای نقش‌آفرینی در زنجیره ارزش جهانی تولید و تجارت به انجام می‌رسانند. در چنین شرایطی طبیعی است که وزن و مرکزیت ایالات متحده و کشورهای قدرتمند اروپایی در زنجیره ارزش جهانی تولید و تجارت سبب می‌شود تا ریسک ناشی از معارضة با تنظیمات و مقررات اعمال شده از سوی این کشورها بر هر فعال اقتصادی از اهمیت مضاعفی برخوردار شود.

کوتاه سخن آنکه رسمیت یافتن پیوستن ایران به معاهده شانگهای و عملیاتی شدن تنظیمات این توافق در ارتباطات اقتصادی کشور فرصت‌های بسیار ارزشمندی را فراروی فعالان اقتصادی قرار داده و دستاورد ارزشمندی در حوزه دیپلماسی اقتصادی ایران محسوب می‌شود؛ اما استفاده از این فرصت‌ها نیازمند مجموعه‌ای از تصمیمات دشوار و اقدامات عاجل در سایر حوزه‌هاست.

گزارش سالانه تجارت الکترونیکی کشور منتشر شد

نبض کند تجارت الکترونیکی

کشور در سال ۱۴۰۰ رشد ۱۴ درصدی داشته. در بخش زیرساخت تجارت الکترونیکی این گزارش، ضریب نفوذ تلفن همراه برای سال ۱۴۰۰، معادل ۱۶۷ درصد اعلام شده که نسبت به سال ۱۳۹۹ رشد ۶ درصدی داشته است.

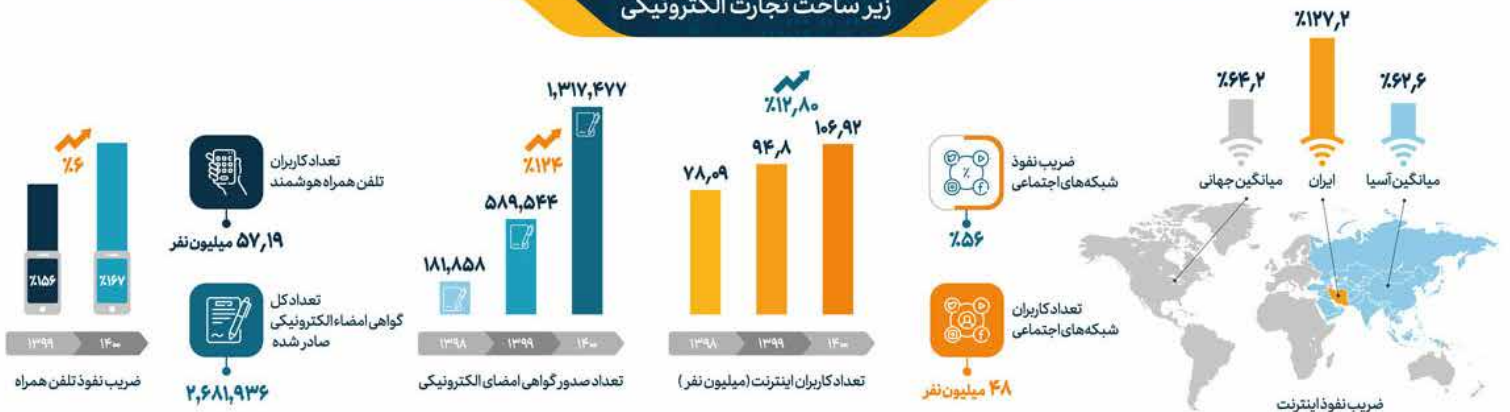
بر این اساس تعداد کاربران موبایل های هوشمند در سال گذشته به ۵۷/۱۹ میلیون نفر رسیده است و همچنین به طور متوسط، در این سال دو میلیون و ۶۸۱ هزار و ۹۳۶ گواهی امضای الکترونیکی در کشور صادر شده است. میزان رشد تعداد گواهی های امضای الکترونیکی نسبت به سال ۱۳۹۸، رشدی ۱۲۴ درصدی را نشان می دهد. تعداد کاربران اینترنت هم از ۷۸/۰۹ میلیون نفر در سال ۱۳۹۸ به ۱۰۶/۹۲ در سال ۱۴۰۰ رسیده که این روند نشان از رشد ۱۲/۸۰ درصدی دارد. البته افزایش تعداد کاربران اینترنت، بیش از هر چیزی به خاطر همه گیری کووید-۱۹، دور کاری ها و مجازی شدن کلاس های درس در مدارس و دانشگاه ها بوده است. این گزارش نشان می دهد که ضریب نفوذ شبکه های اجتماعی در ایران ۵۶ درصد و تعداد کاربران آن ۴۸ میلیون نفر است. بر این اساس، ضریب نفوذ اینترنت در ایران ۱۲۷/۲ درصد اعلام شده است، در حالی که طبق آمارهای منتشر شده در وبسایت معتبر InternetWorldStats، ضریب نفوذ اینترنت در ایران برابر ۹۱ درصد است.

در بخش مربوط به عملکرد تجارت الکترونیکی این گزارش آمده است که ارزش کل معاملات تجارت الکترونیکی کشور در سال گذشته برابر ۱۲۹۷ میلیارد تومان بوده است که

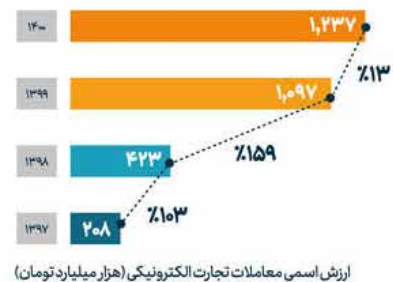
گزارش سالانه مرکز توسعه تجارت الکترونیکی نشان می دهد صنعت تجارت الکترونیکی ایران در سال گذشته رشد ۱۴ درصدی داشته است. این در حالی است که تجارت الکترونیکی در دنیا در سال گذشته میلادی رشد ۲۱ درصدی را تجربه کرد. در واقع عدم توسعه کافی زیرساخت ها که درصدی از آن اینترنت باکیفیت است، روند رشد تجارت الکترونیکی کشور را کند کرده است.

معاملات تجارت الکترونیکی ایران در یک سال گذشته رشد نه چندان چشمگیری داشته است. به گواه گزارش سالانه ای که مرکز توسعه تجارت الکترونیکی از تغییرات این صنعت در یک سال گذشته منتشر کرده است، نرخ رشد تراکنش های تجارت الکترونیکی

زیر ساخت تجارت الکترونیکی

عملکرد تجارت الکترونیکی

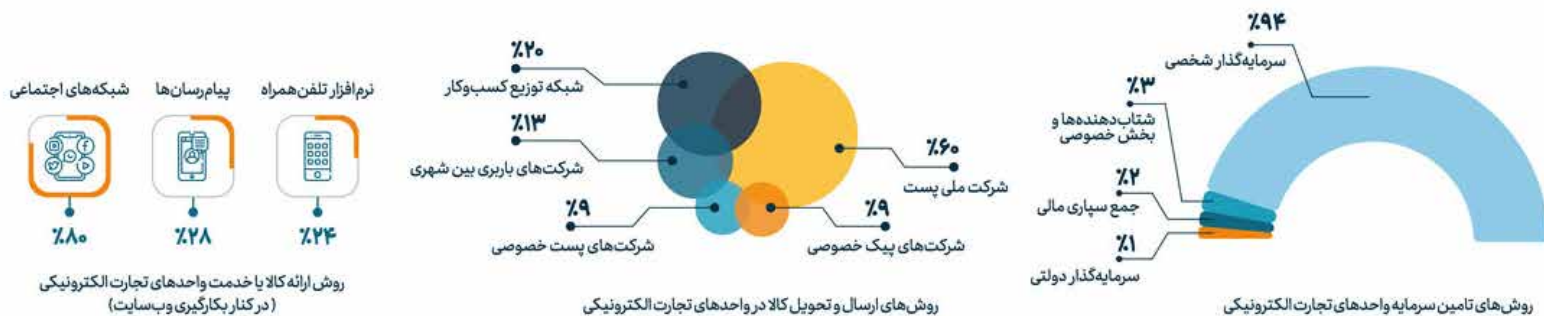
درصدی را تجربه کرد و در سال ۱۳۹۹ به ۱۰۹۷ هزار میلیارد تومان رسید. در نهایت ارزش اسمی این معاملات در سال ۱۴۰۰ با رشد ۱۳ درصدی، به ۱۲۳۷ هزار میلیارد تومان رسیده است. در این گزارش بخشی به نام روش‌های تجارت الکترونیک وجود دارد که در آن، ارائه کالا یا خدمت واحدهای تجارت الکترونیک از طریق شبکه‌های اجتماعی ۸۰ درصد، پیام‌رسان‌ها ۲۸ درصد و نرم‌افزارهای تلفن همراه ۲۴ درصد را به خودشان اختصاص داده‌اند. بررسی روش‌های ارسال و تحویل کالا در واحدهای تجارت الکترونیک در این گزارش نشان می‌دهد که شرکت ملی پست ۶۰ درصد، شبکه توزیع کسب و کار ۲۰ درصد، شرکت‌های باربری بین شهر ۱۳ درصد، شرکت‌های پست خصوصی و شرکت‌های پیک خصوصی هر کدام ۹ درصد از بازار ارسال یا تحویل کالا را در اختیار دارند. مرکز توسعه تجارت الکترونیک ایران در این گزارش به روش‌های تامین سرمایه واحدهای تجارت الکترونیک در سال گذشته اشاره کرده است. تامین سرمایه این واحدها ۹۴ درصد از طریق سرمایه‌گذارهای شخصی، ۳ درصد از طریق شتاب‌دهنده‌ها و بخش خصوصی، ۲ درصد به روش جمع‌سپاری مالی و یک درصد هم از راه سرمایه‌گذاران دولتی انجام می‌شود.

گزارش سالانه مرکز توسعه تجارت الکترونیک نشان می‌دهد صنعت تجارت الکترونیک ایران در سال گذشته رشد ۱۴ درصدی داشته است. این در حالی است که تجارت الکترونیک در دنیا در سال گذشته میلادی رشد ۲۱ درصدی را تجربه کرد. در واقع عدم توسعه کافی زیرساخت‌ها که در صدی از آن اینترنت با کیفیت است، روند رشد تجارت الکترونیک کشور را کند کرده

۸۶۶ هزار میلیارد تومان آن مربوط به مجموع مبالغ تراکنش‌های درگاه پرداخت اینترنتی، ۳۷۱ هزار میلیارد تومان هم به مجموع مبالغ پرداخت در محل و سایر روش‌های پرداخت مرتبط هستند. متوسط مبلغ هر تراکنش تجارت الکترونیک برابر ۳۴۳ هزار تومان بوده و تعداد کل تراکنش‌های آن ۳ میلیارد و ۶۰۰ میلیون است که نسبت به سال ۹۹ رشد ۱۴ درصدی داشته است. ارزش اسمی معاملات تجارت الکترونیک در سال ۱۳۹۷، برابر ۲۰۸ هزار میلیارد تومان بود؛ این عدد با رشد ۱۰۳ درصدی در سال ۱۳۹۸ به ۴۲۳ هزار میلیارد رسید و پس از آن رشد ۱۵۹

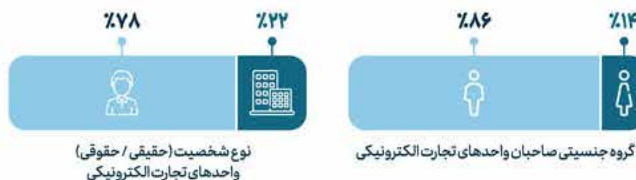
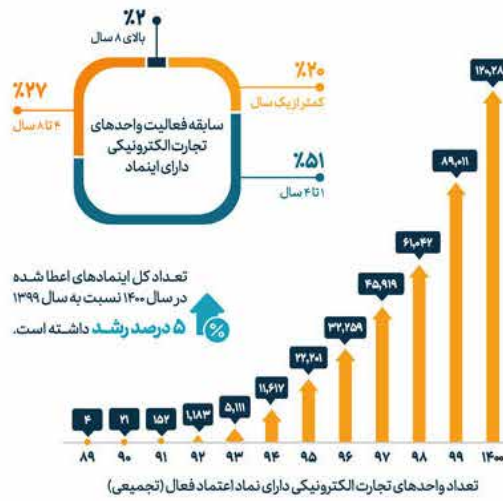
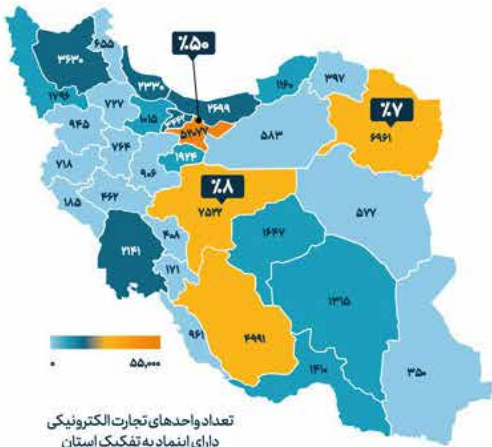
سازمان تجارت الکترونیک ایران در این گزارش به واحدهای تجارت الکترونیک دارای اینماد هم اشاره کرده است. بر این اساس، بررسی سوابق فعالیت واحدهای تجارت الکترونیک دارای اینماد نشان می‌دهد که ۵۱ درصد از واحدها یک تا ۴ سال سابقه، ۲۷ درصد ۴ تا ۸ سال، ۲۰ درصد کمتر از یک سال و ۲ درصد بالای ۸ سال سابقه فعالیت دارند. تعداد واحدهای تجارت الکترونیک ۴۰۰ هزار وبسایت، تعداد واحدهای تجارت الکترونیک دارای اینماد ۱۲۰ هزار و ۲۸۸ و تعداد واحدهای تجارت الکترونیک دارای اینماد بی‌ستاره بیش از سه هزار و ۸۰۰ واحد اعلام شده است. بیشترین زمینه فعالیت واحدهای تجارت الکترونیک دارای اینماد مربوط به فروشگاه‌های تخصصی کالاها شخصی، برنامه‌نویسی و کامپیوتر، آموزش، فروشگاه تخصصی تجهیزات، خدمات آموزشی، فرهنگی و هنری عنوان شده است. عقب‌ماندن از روند جهانی

روش‌های تجارت الکترونیکی

جمعیت‌شناسی تجارت الکترونیکی

سال ۲۰۱۹ به ۲۱ درصد در سال ۲۰۲۱ افزایش پیدا کرده است. پیش بینی ها نشان می دهد که این سهم در سال جاری میلادی به ۲۲ درصد برسد. گزارش دیجی کالا از وضعیت تجارت الکترونیک ایران در سال ۱۴۰۰ هم نشان می دهد که سهم خرده فروشی آنلاین از کل بازار خرده فروشی در ایران چهار درصد است. این میزان نه تنها نسبت به کشورهای بزرگ دنیا، بلکه حتی نسبت به کشورهای منطقه نیز بسیار ناچیز است. سهم تجارت الکترونیک در ترکیه - که نزدیک ترین شرایط را از نظر جمعیت و اقتصاد با ایران دارد - از بازار خرده فروشی این کشور ۹ درصد است؛ یعنی بیش از دو برابر سهم تجارت الکترونیک ایران از کل بازار خرده فروشی! بطور کلی، در این گزارش سعی بر آن بوده تا خلاصه ای از اهم اطلاعات جمع آوری شده در حوزه تجارت الکترونیک کشور ارائه گردد. با در نظر گرفتن امارات شده، می توان نتیجه گرفت که هر چند تجارت الکترونیک در ایران به طور کلی در مسیر رشد قرار دارد اما همچنان با موانعی از قبیل شرایط اقتصادی پر نوسان، ایجاد محدودیت های متعدد، سیاست گذاری های نادرست و عدم آموزش و اطلاع رسانی کافی به عموم در خصوص تجارت الکترونیک روبروست که می بایست جهت رفع آنها به بهبود عملکرد در حوزه سیاست گذاری، فرهنگ سازی و آموزش پرداخته شود.

ارزش کل معاملات تجارت الکترونیک کشور در سال گذشته برابر ۱۲۹۷ میلیارد تومان بوده است که ۸۶۶ هزار میلیارد تومان آن مربوط به مجموع مبالغ تراکنش های درگاه پرداخت اینترنتی، ۳۷۱ هزار میلیارد تومان هم به مجموع مبالغ پرداخت در محل و سایر روش های پرداخت مرتبط هستند.

نگاهی به روند رشد تجارت الکترونیک در جهان نشان می دهد که این صنعت در اغلب کشورها بعد از همه گیری کووید-۱۹ رشد انفجاری را تجربه کرده است. به گزارش موسسه مالی معتبر جهانی مورگان استنلی، با شروع همه گیری کووید-۱۹ موج تازه ای از رشد در صنعت تجارت الکترونیک جهانی آغاز شد؛ چرا که اکثر مردم در این دوره ناچار به روی آوردن به سبک زندگی آنلاین شدند و به این ترتیب خدمات آنلاین - به خصوص تجارت الکترونیک - در این دوره رشد قابل توجهی را تجربه کرد.

در واقع شیوع کووید-۱۹ باعث تولد دوباره صنعت تجارت الکترونیک در دنیا شده و خرید آنلاین به جایگزینی عملی برای خرده فروشی های محلی تبدیل شدند. در واقع سهم تجارت الکترونیک جهانی از کل صنعت خرده فروشی دنیا، از ۱۵ درصد در

شامخ کل اقتصاد در مردادماه به ۴۸,۰۶ واحد رسید

بیم و امید بنگاه‌های اقتصادی زیر سایه کاهش تقاضا

نتایج سی و پنجمین دوره شامخ کل اقتصاد و چهل و هفتمین دوره شامخ بخش صنعت از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر شد. طبق این گزارش‌ها، شاخص مدیران خرید برای کل اقتصاد ایران در مردادماه برای سومین ماه متوالی کاهش پیدا کرده و به ۴۸,۰۶ واحد رسیده است. هم‌زمان، شاخص مدیران خرید صنعت نیز در این ماه در مردادماه عدد ۴۸,۴۵ محاسبه شده که کمترین مقدار طی ۱۲ ماه اخیر (به جز فروردین) محسوب می‌شود.

سفارشات جدید مشتریان (۴۲,۳۳) برای دومین ماه پیاپی رکود داشته و به کمترین میزان طی ۱۳ ماه اخیر (به غیر از فروردین ماه) رسیده است. این شاخص در بخش‌های خدمات و کشاورزی و صنعت با کاهش همراه بوده است. به عقیده فعالان اقتصادی انتظار خریداران برای مذاکرات برجام و کاهش قدرت خرید مشتریان باعث کاهش شدید میزان تقاضا شده است.

از سوی دیگر شاخص قیمت محصولات تولید شده و خدمات ارائه شده (۵۱,۹۶) به کمترین مقدار ۲۸ ماه اخیر از اردیبهشت ۹۹ رسیده و شاخص موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای معوق در مردادماه (۵۵,۴۷) نسبت به ماه گذشته (۵۷,۱۰) کاهش جزئی داشته و دارای یکی از بیشترین مقادیر خود از ابتدای شروع طرح است. شاخص انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده (۶۳,۷۲) طی ۴ ماه اخیر

گزارش شامخ از رکوردشکنی کاهش تقاضای بازار در مردادماه و فشار به بنگاه‌های اقتصادی حکایت دارد؛ هرچند فعالان اقتصادی همچنان نسبت به بهبود اوضاع در ماه بعد امیدوار هستند.

شامخ کل اقتصاد در تیر ۱۴۰۱ به منطقه

خنثی رسید

از نکات قابل توجه شامخ کل اقتصاد در مرداد ۱۴۰۱ این است که شاخص میزان

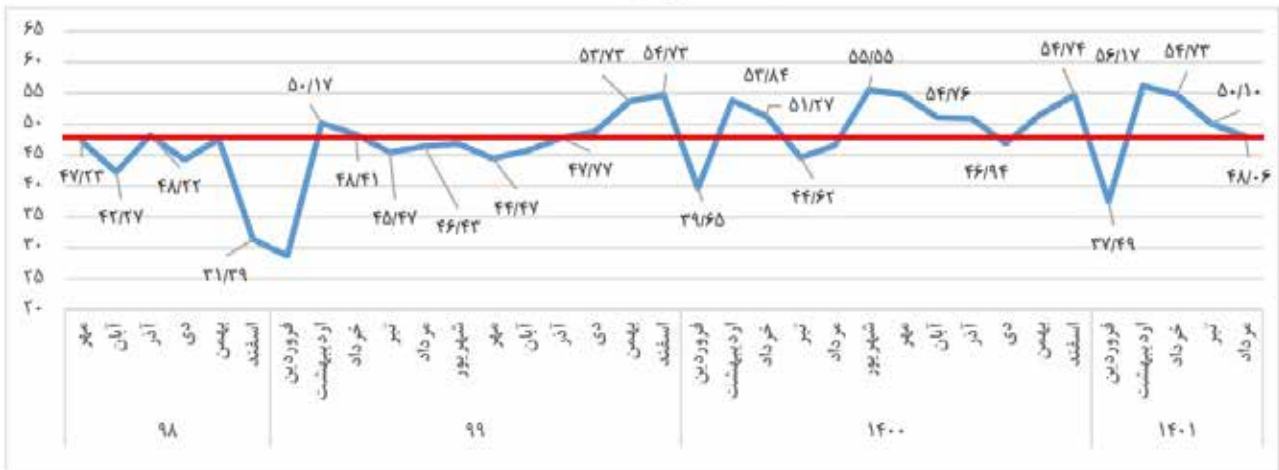
شامخ صنعت - دوره چهل و هفتم

شامخ کل اقتصاد - دوره سی و پنجم

مقایسه شاخص کل اقتصاد

شده است.

شاخص موجودی مواد اولیه و لوازم خریداری شده در مردادماه (۴۴,۳۸) همچنان با رکود همراه است و به کمترین میزان طی چهار ماه اخیر رسیده است. نوسانات قیمتی و کمبود شدید نقدینگی باعث کاهش موجودی مواد اولیه شده است.

عدد شاخص میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در مردادماه (۵۷,۱۶)، بیشترین مقدار از ابتدای شروع طرح راثبت کرده است. بسیاری از شرکت‌ها با مشکل کمبود نیروی کار مواجه هستند. به گفته فعالان اقتصادی به دلیل مشکلات اقتصادی نیروی کار تمایلی به کار در کارخانه ندارند و نیروی کار جدید نیز بعد از گذراندن دوره‌های آموزشی ادامه همکاری نمی‌دهند و به ناچار باید نیروی کار جدید استخدام کنند.

شاخص قیمت محصولات تولید شده و خدمات ارائه شده (۵۱,۹۶) به کمترین مقدار ۲۸ ماه اخیر از اردیبهشت ۹۹ رسیده است. به نظر می‌رسد با کاهش تقاضا و نقدینگی، بسیاری از فعالان اقتصادی علی‌رغم هزینه‌زایدانه‌های تولید و مواد اولیه با قیمت‌زاد طی ماه‌های اخیر، محصولات خود را با حداقل سود به فروش می‌رسانند.

شاخص موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای معوق در مردادماه (۵۵,۴۷) نسبت به ماه گذشته (۵۷,۱۰) کاهش جزئی داشته است و یکی از بیشترین مقادیر خود از ابتدای شروع طرح را دارد. با کاهش قدرت خرید مشتریان و فروش اگرچه میزان تولید کاهش یافته اما همچنان موجودی محصول با افزایش همراه بوده است.

شاخص میزان فروش کالاها یا خدمات (۵۰,۳۵) اندکی در مقایسه با ماه قبل بهتر شده است. این شاخص علی‌رغم رکود در بخش ساختمان و صنعت، شاهد رونق در بخش خدمات و کشاورزی بوده است.

شاخص انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده (۶۳,۷۲) طی ۴ ماه اخیر به بیشترین میزان خود رسیده است که نشان‌دهنده انتظارات خوش‌بینانه فعالان اقتصادی به بهبود فعالیت‌ها در شهریورماه است.

به‌طور کلی طبق روند سال‌های قبل، فعالیت شرکت‌ها به دلیل تعطیلات تابستانی در مردادماه با کاهش روبرو است که در این دوره علاوه بر آن، کاهش شدید تقاضا و قدرت خرید مشتریان، کمبود نقدینگی، قطعی برق و اینترنت (به‌خصوص در بخش خدمات) از مهم‌ترین مشکلاتی است که شرکت‌ها مطرح کرده‌اند. از طرفی بسیاری از شرکت‌ها با موانع و هزینه‌های بالای گمرکی روبرو بوده‌اند. همچنین علی‌رغم افزایش چندین برابری قیمت‌نهادهای تولید به دلیل کاهش شدید سطح تقاضا و نبود نقدینگی، شرکت‌ها ناچارند با سود ناچیز کالاها را به فروش برسانند.

به بیشترین میزان خود رسیده که نشان‌دهنده انتظارات خوش‌بینانه فعالان اقتصادی به بهبود فعالیت‌ها در شهریورماه است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

طبق نظرسنجی انجام شده از بنگاه‌های اقتصادی کشور، شاخص مدیران خرید (تعدیل فصلی نشده) برای کل اقتصاد ایران در مردادماه ۴۸,۰۶ بوده است که برای سومین ماه پیاپی کاهش داشته و نشان‌دهنده رکود در مردادماه است. در این ماه به جز دو مؤلفه سرعت انجام و تحویل سفارش و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی سایر مؤلفه‌های اصلی کمتر از ۵۰ ثبت شده‌اند.

شاخص میزان فعالیت‌های کسب و کار در مردادماه (۴۷,۳۷) به کمترین مقدار ۷ ماه اخیر (به‌غیر از فروردین ماه) رسیده است. بخش صنعت و خدمات و کشاورزی بیشترین کاهش و رکود را داشتند. قطعی‌های برق، تعطیلات تابستانی و کاهش تقاضا در رکود مردادماه مؤثر بودند.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در مردادماه (۴۲,۳۳) برای دومین ماه پیاپی رکود داشته و به کمترین میزان طی ۱۳ ماه اخیر (به‌غیر از فروردین ماه) رسیده است. این شاخص در بخش‌های خدمات و کشاورزی و صنعت با کاهش همراه بوده است. به عقیده فعالان اقتصادی انتظار خریداران برای مذاکرات برجام و کاهش قدرت خرید مشتریان باعث کاهش شدید میزان تقاضا

شامخ کل اقتصاد - شاخص مدیران خرید (PMI) مرداد ۱۴۰۱

شاخص	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	مرداد ۱۴۰۱
شامخ کل اقتصاد	۵۴/۷۳	۵۰/۱۰	۴۸/۰۶
میزان فعالیت‌های کسب و کار	۵۹/۵۰	۵۰/۸۲	۴۷/۳۷
میزان سفارشات جدید مشتریان	۵۱/۹۰	۴۷/۱۴	۴۲/۳۳
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۰/۲۱	۵۶/۲۲	۵۱/۰۱
موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	۴۷/۷۲	۴۵/۹۱	۴۴/۳۸
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۲/۴۱	۵۱/۱۷	۵۷/۱۶
قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	۸۶/۷۰	۷۴/۳۶	۶۷/۹۷
موجودی محصول در انبار یا کارهای معوق	۵۳/۴۲	۵۷/۱۰	۵۵/۴۷
میزان صادرات کالا یا خدمات	۵۰/۰۱	۴۶/۹۶	۴۸/۲۶
قیمت محصولات تولیدشده یا خدمات ارائه شده	۶۲/۸۹	۶۲/۲۷	۵۱/۹۶
مصرف حامل‌های انرژی	۶۱/۸۴	۵۶/۵۳	۵۶/۸۲
میزان فروش کالاها یا خدمات	۵۸/۰۸	۴۶/۳۲	۵۰/۳۵
انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	۵۰/۵۴	۵۰/۱۸	۶۳/۷۲

شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

بر اساس داده‌های به دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید صنعت (تعدیل فصلی نشده) در مردادماه عدد ۴۸,۴۵ به دست آمده است که طی ۱۲ ماه اخیر از شهریور ۱۴۰۰ (به غیر از فروردین ماه) به کمترین مقدار خود رسیده است و فعالان اقتصادی رکود در بخش صنعت در مردادماه را گزارش کرده‌اند. در مردادماه همه مؤلفه‌های اصلی شامخ بخش صنعت به غیر از سرعت انجام و تحویل

سفارش و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی کمتر از ۵۰ ثبت شده‌اند و موجودی مواد اولیه نسبت به سایر مؤلفه‌ها کاهش بیشتری داشته است. در میان رشته فعالیت‌های صنعتی، به ترتیب صنایع پوشاک و چرم، لاستیک و پلاستیک و کانی غیرفلزی بایبشتین کاهش شاخص کل روبرو بوده‌اند.

شاخص مقدار تولید محصولات بخش صنعت در مردادماه (۴۶,۶۲) کاهش قابل توجهی در نرخ رشد نسبت به تیرماه داشته و به کمترین مقدار ۱۲ ماهه خود (به غیر از فروردین ماه) رسیده است. به عقیده فعالان اقتصادی کاهش شدید سفارشات، قطعی‌های برق و تعطیلات تابستانی برخی از شرکت‌ها باعث کاهش رشد تولید شده است.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در مردادماه (۴۳,۶۰) به کمترین مقدار ۱۲ ماهه خود (به غیر از فروردین ماه) رسیده است. در بخش صنعت، صنایع پوشاک و چرم بایبشتین

مقایسه روند شامخ بخش صنعت

شاخص صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) مرداد ۱۴۰۱

شاخص	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	مرداد ۱۴۰۱
شاخص کل صنعت	۵۹/۶۵	۵۳/۹۳	۴۸/۴۵
مقدار تولید محصولات	۶۲/۶۵	۵۳/۲۸	۴۶/۶۲
میزان سفارشات جدید مشتریان	۵۹/۶۱	۵۲/۰۴	۴۳/۶۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۲/۱۷	۵۷/۱۱	۵۸/۰۱
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۵۱/۸۸	۵۱/۵۳	۴۲/۵۸
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۷/۹۶	۵۶/۳۹	۵۳/۷۷
قیمت خرید مواد اولیه	۸۲/۹۴	۶۸/۶۵	۵۸/۶۹
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۸/۹۴	۵۶/۰۴	۵۱/۰۰
میزان صادرات کالا	۵۰/۱۴	۴۸/۱۹	۴۶/۹۰
قیمت محصولات تولید شده	۶۳/۲۹	۵۱/۱۴	۴۴/۹۶
مصرف حامل های انرژی	۶۳/۷۹	۵۴/۲۸	۵۰/۳۲
میزان فروش محصولات	۶۰/۹۸	۴۷/۰۸	۴۳/۰۱
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۷/۶۳	۶۰/۹۷	۶۶/۷۵

عدم حمایت دولت از صادرات و موانع و هزینه های بالای گمرکی برای صادرات و همچنین مشکلات مربوط به نقل و انتقالات بانکی گله مند بودند.

شاخص قیمت محصولات تولید شده (۴۴,۹۶) طی ۳۴ ماه گذشته از آبان ۹۸ به کمترین مقدار خود رسیده است. کاهش شدید تقاضا و قدرت خرید مشتریان باعث شده تا فعالان اقتصادی علی رغم هزینه زیاد نهاده های تولید و خرید مواد اولیه با قیمت زیاد طی ماه های گذشته، برای نگه داشتن مشتریان محصولات خود را به کمترین مقدار بفروشند. بر اساس گزارش مردادماه مرکز آمار ایران از شاخص قیمت مصرف کننده، نرخ تورم سالانه مردادماه ۱۴۰۱ برای خانوارهای کشور به ۴۱,۵ درصد رسیده که نسبت به همین اطلاع در ماه قبل، ۱ واحد درصد افزایش نشان می دهد. همچنین نرخ تورم ماهانه مرداد ۱۴۰۱ به ۲,۰ درصد رسیده که در مقایسه با همین اطلاع در ماه قبل، ۲,۶ واحد درصد کاهش داشته است.

شاخص میزان فروش محصولات (۴۳,۰۱) به کمترین مقدار ۱۲ ماهه خود (به غیر از فروردین ماه) رسیده است. کاهش شدید قدرت خرید و نقدینگی از یک سو و انتظار مشتریان برای نتایج مذاکرات برجام از سوی دیگر باعث کاهش مقدار فروش شرکت ها شده است. همچنین با توجه به کاهش قیمت نرخ ارزی بعضی از شرکت ها مایل به فروش محصولاتی که با مواد اولیه گران خریداری شده نیستند.

به طور کلی در مردادماه علاوه بر تعطیلات تابستانی برخی از شرکت ها که مطابق روال سال های قبل باعث کاهش تولید می شود در این دوره، بسیاری همچنان با مشکل قطعی برق و کاهش شدید تقاضا روبرو بوده اند. همچنین بسیاری از مشتریان در انتظار نتایج برجام سفارشات خود را به تعویق انداخته اند و به دلیل کمبود نقدینگی و قدرت خرید تقاضای مشتریان با کاهش قابل توجهی روبرو بوده است. از طرفی با پایان آمدن قیمت ارز، تولیدکنندگان امکان فروش کالاهایی که با مواد اولیه گران خریداری شده را ندارند. در خصوص مشکلات صادراتی علی رغم اصلاح نحوه رفع تعهد ارزی، سازمان مالیاتی و گمرک همکاری لازم را با صادرکنندگان ندارند.

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در مردادماه ۱۴۰۱

- بسیاری از شرکت ها با موانع زیادی برای صادرات روبرو هستند و فرآیند آن به کندی

کاهش در میزان سفارشات روبرو بوده اند. به عقیده فعالان اقتصادی به دلیل کمبود شدید نقدینگی مشتریان و افزایش سطح عمومی قیمت ها از یک سو و از سوی دیگر انتظار خریداران برای نتایج مذاکرات برجام باعث شده است تا صنایع با کاهش شدید تقاضا روبرو شوند.

شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده در مردادماه (۴۲,۵۸) به کمترین مقدار ۱۲ ماهه خود (به غیر از فروردین ماه) رسیده است. به دنبال کاهش تقاضا و کمبود شدید نقدینگی بنگاه ها و همچنین نوسانات قیمت ارز، بنگاه ها در تأمین مواد اولیه با مشکل روبرو هستند.

شاخص قیمت خرید مواد اولیه در مردادماه (۵۸,۶۹) به کمترین مقدار خود طی ۳۴ دوره اجرای طرح رسیده است. بعد از افزایش پی در پی قیمت خرید مواد اولیه و در نتیجه با کم شدن قدرت خرید و کمبود نقدینگی شرکت ها و از طرفی کاهش نرخ ارز، قیمت مواد اولیه در مردادماه با افزایش کمتری روبرو بوده است.

شاخص میزان صادرات کالا در مردادماه (۴۶,۹۰) طی ۸ ماه اخیر (به غیر از فروردین ماه) به کمترین میزان خود رسیده است. بسیاری از فعالان اقتصادی از

وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید مرداد ۱۴۰۱

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و میلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و جرم	سایر صنایع
شاخص گروه	۴۲/۲۵	۴۷/۷۹	۴۷/۹۵	۵۳/۷۵	۴۲/۷۱	۵۱/۳۰	۵۰/۳۶	۴۷/۰۱	۴۴/۵۵	۵۰/۹۶	۳۵/۰۰	۵۷/۰۰
مقدار تولید محصولات	۳۰/۰۰	۴۷/۰۶	۵۴/۵۵	۶۳/۶۴	۳۳/۳۳	۴۴/۵۷	۵۱/۷۹	۴۴/۵۷	۴۵/۴۵	۵۰/۰۰	۳۸/۸۹	۵۰/۰۰
میزان سفارشات جدید	۳۵/۰۰	۴۷/۰۶	۵۰/۰۰	۳۸/۶۴	۴۱/۶۷	۵۰/۰۰	۴۴/۶۴	۴۲/۳۹	۳۱/۸۲	۴۸/۰۸	۱۶/۶۷	۷۰/۰۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۵/۰۰	۶۱/۷۶	۵۰/۰۰	۶۵/۹۱	۶۲/۵۰	۵۵/۴۳	۶۲/۵۰	۵۴/۳۵	۵۴/۵۵	۶۱/۵۴	۵۰/۰۰	۵۰/۰۰
موجودی مواد اولیه	۴۰/۰۰	۲۶/۴۷	۱۸/۱۸	۵۰/۰۰	۲۵/۰۰	۵۱/۰۹	۳۵/۷۱	۵۲/۱۷	۴۵/۴۵	۵۱/۹۲	۳۸/۸۹	۴۰/۰۰
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۶۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۶/۸۲	۵۰/۰۰	۵۸/۷۰	۵۵/۳۶	۴۸/۹۱	۵۴/۵۵	۴۸/۰۸	۴۴/۴۴	۶۰/۰۰
قیمت خرید مواد اولیه	۵۰/۰۰	۴۴/۱۲	۵۹/۰۹	۶۸/۱۸	۷۵/۰۰	۴۸/۹۱	۷۳/۲۱	۵۸/۷۰	۳۶/۳۶	۵۰/۰۰	۴۴/۴۴	۸۰/۰۰
موجودی محصول (انبار)	۵۵/۰۰	۲۶/۴۷	۵۴/۵۵	۴۷/۷۳	۵۸/۳۳	۵۳/۲۶	۵۸/۹۳	۴۷/۸۳	۳۶/۳۶	۴۶/۱۵	۶۱/۱۱	۴۰/۰۰
میزان صادرات کالا	۴۵/۰۰	۵۰/۰۰	۵۴/۵۵	۵۲/۲۷	۲۵/۰۰	۵۸/۷۰	۴۴/۶۴	۴۲/۳۹	۴۵/۴۵	۵۳/۸۵	۳۳/۳۳	۵۰/۰۰
قیمت محصولات تولیدشده	۴۵/۰۰	۲۹/۴۱	۴۵/۴۵	۵۹/۰۹	۴۱/۶۷	۴۱/۳۰	۴۴/۶۴	۴۷/۸۳	۴۰/۹۱	۵۰/۰۰	۲۷/۷۸	۶۰/۰۰
مصرف حامل‌های انرژی	۴۵/۰۰	۴۱/۱۸	۶۳/۶۴	۵۶/۸۲	۴۵/۸۳	۵۰/۰۰	۵۳/۵۷	۵۱/۰۹	۴۰/۹۱	۵۰/۰۰	۳۸/۸۹	۶۰/۰۰
میزان فروش محصولات	۲۰/۰۰	۴۷/۰۶	۴۵/۴۵	۴۳/۱۸	۳۷/۵۰	۴۶/۷۴	۴۸/۲۱	۴۳/۴۸	۳۱/۸۲	۴۶/۱۵	۳۳/۳۳	۶۰/۰۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۵/۰۰	۶۷/۶۵	۷۳/۷۳	۷۷/۲۷	۶۶/۶۷	۶۸/۴۸	۶۴/۲۹	۵۹/۷۸	۶۸/۱۸	۶۷/۳۱	۵۵/۵۶	۹۰/۰۰

- ادامه قطعی‌های برق و اختلال در اینترنت فعالیت شرکت‌ها را مختل کرده و با کاهش تولید یا خدمات روبرو هستند.

- بسیاری از شرکت‌ها با کمبود نیروی کار و کارگر روبرو هستند و دائم در حال استخدام نیروی کار جدید هستند که فقط برای مدت کوتاهی تمایل به کار دارند.

- فعالان اقتصادی در تبادلات بانکی و نقل و انتقال مالی با سایر کشورها بسیار مشکل دارند.

- بانک مرکزی در نحوه رفع تعهد ارزی بخشنامه و اقدامات مؤثری انجام داده اما ناهماهنگی و موانعی از طرف سازمان امور مالیاتی وجود دارد که باعث شده به درستی انجام نشود. (صنایع شیمیایی)

- کمبود شدید نقدینگی مشتریان باعث شده تا تولیدکنندگان با کاهش تقاضا روبرو باشند علی‌رغم پایین آوردن قیمت‌ها همچنان تقاضا بسیار کم است.

- بالا رفتن هزینه حمل و نقل و قیمت خرید مواد اولیه قیمت تمام‌شده کالا را افزایش می‌دهد. (صنایع کانی غیر فلزی)

- قطعی برق و به‌ویژه اینترنت برخی از فعالیت‌های بخش‌های خدماتی را در برخی از استان‌ها مختل کرده است. (حمل و نقل).

- جنگ اکرین و روسیه باعث شده است تا مواد اولیه کربن نفتی خام وارداتی کاهش یابد و باعث افزایش قیمت و سختی در تأمین منابع آن شده است.

صورت می‌گیرد. از قبیل دریافت مجوزهای گوناگون از گمرک که بعضاً در حیطه وظایف گمرک نیست، همچنین هزینه ترخیص مواد اولیه از گمرک بسیار بالا رفته است. (صنایع شیمیایی)

- افزایش بی‌رویه قیمت مواد اولیه در دو سال گذشته تا حدود ۴۰۰ درصد در حالی است که سود سالیانه بسیار اندک است و باعث می‌شود قدرت خرید برای تأمین مواد اولیه کم شود و در نتیجه تولید کاهش یابد. (صنایع فرآورده‌های نفت و گاز)

- با توجه به هزینه تمام‌شده بالای تولید کالاها و کاهش سفارشات داخلی، بسیاری از شرکت‌ها برای جبران تقاضا تمایل به صادرات دارند اما قوانین محل در صادرات و حمایت بسیار ضعیف دولت از صادرات بخش خصوصی باعث شده تا نتوانند صادرات مناسبی داشته باشند.

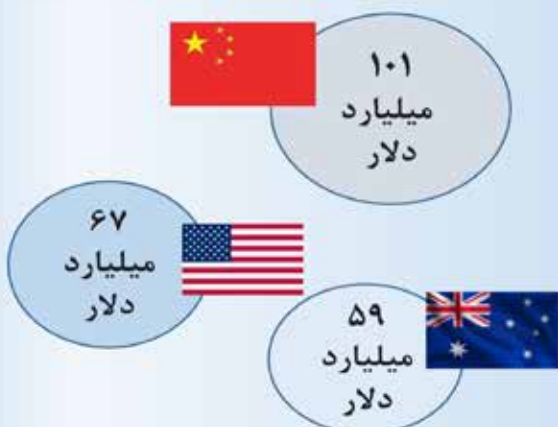

سرمایه گذاری مستقیم خارجی فصل نخست ۲۰۲۲

در این اینفوگرافیک به سرمایه گذاری مستقیم خارجی در فصل نخست ۲۰۲۲ پرداخته می شود. سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) در جهان در فصل نخست ۲۰۲۲ به حدود ۵۲۲ میلیارد دلار رسید که بالاترین رقم طی فصول مشابه در ۵ سال گذشته بوده و نسبت به فصل قبل ۳۷ درصد و نسبت به فصل مشابه سال قبل نیز حدود ۱۱ درصد افزایش داشته است.

جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) در جهان در فصل نخست ۲۰۲۲ به حدود ۵۲۲ میلیارد دلار رسید که بالاترین رقم طی فصول مشابه در ۵ سال گذشته بوده و نسبت به فصل قبل ۳۷ درصد و نسبت به فصل مشابه سال قبل نیز حدود ۱۱ درصد افزایش داشته است.

روند فصلی جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهان - میلیارد دلار

چین بیشترین میزان جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سراسر جهان را در فصل نخست سال ۲۰۲۲ با رقم ۱۰۱ میلیارد دلار به خود اختصاص داد. بعد از چین، کشورهای آمریکا و استرالیا به ترتیب با ارقام ۶۷ و ۵۹ میلیارد دلار در رتبه های بعدی قرار دارند. کشورهایی که بیشترین FDI را در سایر کشورهای جهان طی فصل ابتدایی سال جاری انجام دادند نیز به ترتیب کشورهای آمریکا (۱۱۴ میلیارد دلار)، استرالیا (۸۰ میلیارد دلار) و انگلیس (۵۸ میلیارد دلار) بوده اند.

سطوح بی سابقه ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی استرالیا طی مدت مزبور به دلیل طیف وسیعی از ادغام ها و تملک ها و تجدید ساختار بنگاه های جهانی به ویژه در بخش فناوری، اتفاق افتاده است.

طی مدت مورد بررسی، برخی اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور هم در زمینه جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی عملکرد نسبتاً خوبی در فصل اول ۲۰۲۲ داشتند. در این فصل، مکزیک با جذب ۱۹,۴ میلیارد دلار (۲۰ درصد رشد)، هند با جذب ۱۷ میلیارد دلار (۲۰۰ درصد رشد)، لهستان با جذب ۱۶,۱ میلیارد دلار (۷۰ درصد رشد)، اندونزی با جذب ۵,۶ میلیارد دلار (۸,۴ درصد رشد) و آفریقای جنوبی با ۱,۸ میلیارد دلار (۳۰,۴ درصد رشد) مقادیر مناسبی از جذب FDI را در مقایسه با مدت مشابه سال قبل داشتند.

رئیس مرکز آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی در گفت‌وگو با «ایران» صفر تا صد شناسایی حساب‌های شخصی و تجاری را تشریح کرد

شاخص‌های تجاری شدن حساب‌ها

اگر فردی ۳۵ میلیون تومان در ماه واریزی داشته باشد اما تعداد تراکنش‌های آن ۹۹ مورد باشد فعال‌مشمول حساب‌های تجاری نیست یا اینکه در قالب یک تراکنش، ۲۰۰ میلیون تومان واریزی داشته باشد حساب تجاری محسوب نخواهد شد

و از پرداخت مالیات فرار کردند. بر همین اساس، بر پایه ماده ۱۰ قانون پایانه‌های فروشگاهی تفکیک حساب‌های تجاری و شخصی را آغاز کردیم.

وی ادامه داد: در همین راستا، بانک مرکزی در ۱۵ شهریورماه جاری دستورالعمل تفکیک حساب‌های تجاری را ابلاغ کرد و به دنبال آن قاعده‌گذاری شناسایی حساب‌های تجاری نیز به تصویب شورای پول و اعتبار رسید.

۲ شرط همزمان

رئیس مرکز آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی با اشاره به اینکه ۱۰۰ تراکنش ماهانه به ارزش ۳۵ میلیون تومان به عنوان شاخص‌های شناسایی حساب‌های تجاری اعلام شده است، گفت: این در حالی است که شرط اینکه یک حساب، حساب تجاری محسوب شود وجود هر دو شرط به صورت همزمان است که بدین ترتیب اگر حسابی بیش از ۱۰۰ تراکنش ورودی و به ارزش بالای ۳۵ میلیون تومان در ماه داشته باشد احتمالاً به عنوان حساب تجاری شناخته می‌شود.

به گفته وی، برای مثال اگر فردی ۳۵ میلیون تومان در ماه واریزی داشته باشد اما تعداد تراکنش‌های آن ۹۹ مورد باشد فعال‌مشمول حساب‌های تجاری نیست یا اینکه در قالب یک تراکنش، ۲۰۰ میلیون تومان واریزی داشته باشد حساب تجاری محسوب نخواهد شد.

سازکار اعتراض

وی اضافه کرد: در صورتی که صاحب حساب شناسایی شده به عنوان تجاری نسبت به این موضوع اعتراض داشته باشد می‌تواند با مراجعه به ادارات کل سازمان مالیاتی و با ارائه مستندات حساب خود را از زمره تجاری خارج کند.

پیش‌بینی ۲۰۰ تا ۳۰۰ حساب تجاری

موحدی بکنظر در پاسخ به این پرسش که چه تعداد حساب تجاری در کشور شناسایی خواهد شد، توضیح داد: پیش‌بینی این است که با دو شرط همزمان اعلام شده، بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار فقره حساب بانکی به عنوان تجاری شناسایی شود. به گفته وی در صورت شناسایی، حساب‌ها به پرونده مالیاتی افراد الصاق شده و مالیات حقه آن دریافت می‌شود. این اقدام باعث می‌شود کسب و کارهایی که به دنبال فرار مالیاتی بودند و از این طریق به دلیل تقاضا برای کارت به کارت و وجه نقد موجب آزار و اذیت مشتریان می‌شدند، شناسایی

پس از ابلاغ دستورالعمل تفکیک حساب‌های تجاری و شخصی در نیمه شهریورماه جاری، روز بیستم شهریورماه شاخص‌های شناسایی حساب‌های تجاری که از سوی شورای پول و اعتبار به تصویب رسیده بود، رسانه‌ای شد. اما شاخص ماهانه ۱۰۰ تراکنش به ارزش ۳۵ میلیون تومان، ابهامات زیادی برای مردم ایجاد کرد، چرا که به صورت دقیق مشخص نبود که چه نوع حساب‌هایی مشمول این دستورالعمل می‌شود.

در همین راستا، روزنامه ایران در گفت‌وگو با مهدی موحدی بکنظر، رئیس مرکز آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی، جزئیات تازه‌تری از برنامه سازمان مالیاتی برای تفکیک حساب‌های تجاری از شخصی به دست آورد.

به گفته این مقام سازمان امور مالیاتی، این سازمان به منظور شفافیت حساب‌های بانکی به استناد بند «م» تبصره ۱۲ قانون بودجه سال گذشته، ساماندهی دستگاه‌های کارتخوان و ابزارهای پرداخت اینترنتی را در دستور کار خود قرار داد که در نهایت از ۱۸ میلیون و ۸۰۰ هزار ابزار و دستگاه پرداخت، بیش از ۹ میلیون دستگاه غیرفعال و مابقی به پرونده‌های مالیاتی صاحبان آنها الصاق شد.

اما بسیاری از صاحبان مشاغل برای کتمان درآمد و فرار مالیاتی اقدام به استفاده از حساب‌های شخصی خود کردند، به این معنا که برخی از صنوف مانند پزشکان به جای استفاده از کارتخوان از فرایند کارت به کارت یا روش‌های دیگر استفاده کردند

شوند. وی اظهار کرد: هم‌اکنون برآوردی از درآمد مالیاتی حساب‌های تجاری وجود ندارد، چرا که هم تعداد دقیق این حساب‌ها مشخص نیست و هم میزان تراکنش‌های آن در دسترس نیست.

شرایط ممکن است تغییر کند

این مقام مسئول در سازمان مالیاتی، ادامه داد: فعلاً از این ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار حساب کار را شروع می‌کنیم ولی ممکن است که در آینده قواعد و شرایط حساب‌های تجاری را تغییر دهیم و برای مثال سقف ۳۵ میلیون تومان در ماه را کاهش دهیم تا تعداد بیشتری از فراریان مالیاتی را شناسایی کنیم.

جریمه در انتظار متخلفان

رئیس مرکز آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی با بیان اینکه براساس قانون بودجه سال گذشته بخشی از مشاغل از جمله پزشکان، وکلا، پیراپزشکان، مشاوران خانواده و روانشناسان ملزم به استفاده از دستگاه کارتخوان بوده‌اند، گفت: طبق جزء ۲ بند «ز» تبصره ۶ قانون بودجه امسال، کسانی که از نصب و استفاده از کارتخوان استنکاف کرده باشند علاوه بر پرداخت مالیات قانونی باید ۱۰ درصد از درآمد سالانه خود را به عنوان جریمه پرداخت کنند.

نحوه برخورد با دریافت‌کنندگان ارز و طلا

در حالی که برخی از مشاغل در ازای ارائه خدمات و کالا از مشتریان طلب وجه نقد، ارز، سکه بیت کوین می‌کردند، رئیس مرکز آموزش، پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی اعلام کرد که برای این افراد نیز جریمه سنگینی پیش‌بینی می‌شود. به گفته وی، در طرح مالیات بر عایدی سرمایه که هم‌اکنون در مجلس در دست بررسی است و طی هفته‌های آینده در صحن مجلس مطرح می‌شود، همه درآمد و مابه‌ازای دریافتی این افراد که به حساب‌های آنها واریز می‌شود و فاقد صورت حساب الکترونیک است، مشمول بالاترین نرخ مالیات بر درآمدهای اتفاقی می‌شود.

وی اضافه کرد: براین اساس این افراد باید حدود ۲۵ درصد از درآمد سالانه خود را به عنوان جریمه بپردازند که رقم بالایی محسوب می‌شود. موحدی بکنظر همچنین گفت: در خصوص وکلانیز که به طور معمول از دستگاه کارتخوان استفاده نمی‌کنند و تعداد تراکنش‌های محدود اما با مبالغ کلان دارند، به سراغ بسترهای اجرایی که در طرح جدید مجلس در خصوص آن بحث شده است، می‌رویم.

۲ درصد حساب‌های تجاری است

علاوه بر این، روز گذشته بانک مرکزی نیز به ابهامات درباره مصوبه مربوط به تفکیک حساب‌های تجاری از غیر تجاری پاسخ گفت. براساس اعلام بانک مرکزی رفتار حساب‌های تجاری مختلف است و الگوهای متفاوتی برای شناسایی و بررسی آنها وجود دارد. حساب‌های بانکی یک فرد اگر دو شرط را به طور همزمان داشته باشد، ممکن است حساب تجاری تلقی شود.

نخست اینکه تعداد «واریز به» حساب بیش از ۱۰۰ فقره باشد و در عین حال، مجموع مبلغ واریزی هم بیشتر از ۳۵۰ میلیون ریال (۳۵ میلیون تومان) باشد، بنابراین صرف دار بودن یکی از این دو شرط، مبنایی برای تجاری دانستن حساب نیست، به عنوان مثال اگر مجموع مبلغ واریز به حساب در ماه، ۱۰ میلیارد ریال باشد، ولی تعداد دفعات واریز به حساب کمتر از ۱۰۰ مورد باشد، حساب مشمول بررسی به عنوان حساب تجاری نخواهد بود.

مبنای تنها تعداد «واریز به» حساب است، نه تراکنش؛ لذا این برداشت که با مصوبه مذکور، حساب اغلب افراد به واسطه خریدها و تراکنش‌هایی که در طول ماه انجام می‌دهند حساب تجاری تلقی خواهد شد، کاملاً نادرست است.

براساس بررسی‌های انجام شده، درصد بسیار ناچیزی (کمتر از ۲ درصد) حساب‌های غیر تجاری، با اجرای مصوبه فوق ممکن است مشمول بررسی، به عنوان حساب تجاری، باشند.

همه حساب‌هایی که واجد دو شرط مذکور هستند، لزوماً تجاری نخواهند شد، بلکه پس از بررسی و اخذ اطلاعات تکمیلی، نسبت به تجاری یا غیر تجاری بودن آنها تصمیم‌گیری می‌شود. لذا ممکن است حسابی واجد هر دو شرط باشد، اما حساب تجاری شناخته نشود.

طبق این گزارش، حساب‌هایی که تجاری یا به تعبیر دیگر «حساب فروش» شناخته می‌شوند، به سبب ماهیت حساب، از مزایایی مانند افزایش سقف روزانه و ماهانه برداشت از حساب، بدون نیاز به ارائه اسناد مثبت، تخفیف در کارمزدهای بانکی و... برخوردار خواهند شد، لذا تعریف یک حساب به عنوان حساب تجاری برای افرادی که فعالیت تجاری و گردش مالی متناسب با کسب و کار دارند، تسهیل‌گری قابل توجهی خواهد داشت.

راز هجوم به صنایع اشباع

صنعتی» را معرفی کرده است. این اقدام در راستای معرفی صنایع کم‌ریسک و جلوگیری از هدررفت منابع مالی صورت گرفته تا به این طریق زمینه برای هدایت سرمایه به سمت صنایع پیشران فراهم شود.

در لیست تهیه شده وزارتخانه ۵۴ رشته فعالیت صنعتی و ۱۳۵۵ کد آیسیک معرفی شده است؛ در کنار معرفی طرح‌های پرریسک به سرمایه‌گذاران، این وزارتخانه صنایع پیشران را نیز در ۹ گروه معرفی کرده است. این گزارش عنوان می‌کند، نگاهی به سیاست‌های دولت در صدور مجوزهای سرمایه‌گذاری نشان می‌دهد که در گذشته ملاحظات ساختاری و آمایشی برای صدور جواز تاسیس و سرمایه‌گذاری در صنایع کشور وجود نداشته و تقریباً هر سرمایه‌گذاری توانسته است جواز تاسیس یک واحد صنعتی در رشته فعالیت دلخواه را کسب کند. البته برخی ملاحظات قانونی در جهت جلوگیری از انحصار نیز مزید بر علت شده است. در «قانون تسهیل رقابت و منع انحصار» به روشنی تاکید شده است که دولت نمی‌تواند به بهانه اشباع بازار از صدور مجوز خودداری کند.

اما موضوعی که باعث هجوم سرمایه‌گذاران به برخی صنایع شده، ایجاد برخی مزیت‌های نسبی و تسهیلات ترجیحی جذاب غیر هدفمند است که سبب شده است افراد به منظور بهره‌گیری از این تسهیلات و رانت‌های موجود، به سرمایه‌گذاری در پروژه‌هایی قانع شوند که دورنمای روشنی از بازار فروش آنها در دسترس نبوده است. طبق فهرست منتشر شده از سوی وزارت صمت، فهرست صنایع اشباع و باریسک بالا برای سرمایه‌گذاری، فعالیت‌هایی نظیر «تولید آرد»، «تولید فرآورده‌های حجیم غلات»، «بسته‌بندی آب (معدنی - آشامیدنی)»، «چیپس سیب‌زمینی»، «فرآورده‌های گوشتی (انواع کنسرو و گوشتی)»، «انواع محصولات لبنی از شیر»، «تصفیه روغن نباتی و روغن کشتی»، «بسته‌بندی دستمال کاغذی»، «سیمان خاکستری»، «آجر»، «شن و ماسه»، «کاشی»، «محصولات سفالی و سرامیکی ساختمانی نسوز»، «گچ ساختمانی»، «بتن آماده»، «شمش فولادی باتکنولوژی کوره القایی»، «میلگرد فولادی»، «مفتول فولادی»، «لوله و پروفیل فولادی»، «انواع سیم و کابل مسی»، «شیر آلات بهداشتی و ابزار آلات ساختمانی»، «مخازن سسی ان‌جی»، «لوله و اتصالات پلی اتیلن و PVC پلاستیک»، «دیاکتیل فتالات»، «ظروف پلاستیکی و یک‌بار مصرف»، «قیر»، «اتانول»، «سموم و کود»، «شوینده‌ها» و «روغن موتور» قرار داده شده است. قرار گرفتن این رشته‌ها در فهرست صنایع اشباع و دارای ریسک سرمایه‌گذاری بالا در حالی است که در سال‌های اخیر، این گروه‌های صنعتی همواره توانسته بودند در میان صنایع جذاب برای سرمایه‌گذاران قرار گیرند؛ اما اشباع مجوزهای

یکی از چالش‌های صنعت کشور، وجود صنایع اشباع یا تکمیل ظرفیت شده است، به طوری که در حوزه برخی از صنایع تعداد زیادی واحد تولیدی به بهره‌برداری رسیده‌اند که بازارهای در دسترس عمدتاً بازارهای داخلی - پاسخگوی حجم تولید و میزان فروش مورد نیاز آنها نیستند.

ممنوعیت صادرات اکثر کالاهای صنعتی و بخشنامه‌های خلق الساعه که به صورت دستوری، مانع صادرات می‌شود، یکی از عوامل اشباع بازارهای داخلی و به وجود آمدن مازاد عرضه است. این روند علاوه بر هدررفت سرمایه کشور، به ایجاد طیف وسیعی از واحدهای نیمه‌تمام و راکد منجر شده که صرفه اقتصادی سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری را از دست داده‌اند.

در ادبیات کشورهای توسعه یافته، کنترل مجوز برای بنگاه‌های اقتصادی قابل قبول نیست؛ اما دلایل ایجاد وضعیت موجود در برخی از صنایع ایران منتج از پنج عامل «بی‌برنامه‌گی سیاستگذار و محدودیت‌های قانونی»، «برخی مزیت‌های نسبی و تسهیلات جذاب»، «فشارهای سیاسی»، «فقدان اطلاعات سرمایه‌گذاری» و «ناتوانی در سهم‌گیری از بازارهای صادراتی» است. وزارت صنعت، معدن و تجارت هم در دو فهرست مجزا، صنایع «اشباع و دارای ریسک بالای سرمایه‌گذاری» و «پیشران‌های

دلایل ایجاد صنایع اشباع در ظرفیت

موضوعی که باعث هجوم سرمایه‌گذاران به برخی صنایع شده، ایجاد برخی مزیت‌های نسبی و تسهیلات ترجیحی جذاب غیر هدفمند است که سبب شده است افراد به منظور بهره‌گیری از این تسهیلات و رانت‌های موجود، به سرمایه‌گذاری در پروژه‌هایی قانع شوند که دورنمای روشنی از بازار فروش آنها در دسترس نبوده است

صادر شده برای این گروه‌ها موجب شده است تا این رشته‌ها پس از سال‌ها جذابیت برای سرمایه‌گذاری در میان صنایع اشباع و دارای ریسک سرمایه‌گذاری قرار گیرند.

۵۳ رشته فعالیت صنعتی در فهرست صنایع راکد وزارت صمت قرار گرفته‌اند. اولین صنعت در این فهرست، «آماده‌سازی و ریسندگی الیاف نساجی بافندگی منسوجات» است. تعداد واحدهای راکد در این صنعت ۲۶۳ واحد و سهم این رشته فعالیت صنعتی از کل واحدهای راکد، ۹ درصد است. «ساخت انواع محصولات پلاستیکی» با ۲۳۹ واحد راکد و ۸ درصد از سهم کل واحدهای راکد در رتبه دوم این جدول قرار می‌گیرد. «ساخت کالاهای بتونی سیمانی و گچی» با ۲۲۶ واحد راکد و ۳ درصد سهم از کل واحدهای راکد نیز در رتبه سوم قرار گرفته است. «ساخت سایر محصولات فلزی طبقه‌بندی نشده» نیز با ۹۷ واحد راکد و ۳ درصد از سهم کل واحدهای راکد در رتبه چهارم قرار می‌گیرد. صنایع «محصولات فلزی ساختمانی»، «برش و شکل دادن و پرداخت سنگ» و «ساخت سایر محصولات غذایی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر»، از دیگر رشته صنایع اشباع هستند که هر یک ۳ درصد از سهم کل واحدهای راکد را دارد. تعداد واحدهای راکد این صنایع به ترتیب، ۸۸ واحد، ۷۸ واحد و ۷۸ واحد بوده است. «ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» با ۶۱ واحد راکد و سهم ۲ درصد از کل واحدهای راکد، «عملیات صنعتی کوئینگ فلزات - مهندسی مکانیک عمومی» با ۶۰ واحد راکد و سهم ۲ درصد از کل واحدهای راکد، «عمل آوری و حفاظت از فساد میوه و سبزیجات نباتات» با ۵۸ واحد تولیدی و ۲ درصد سهم از کل

واحدهای تولیدی، «ساخت سایر کالاهای کاغذی و مقوایی» با ۵۶ واحد راکد، «تولید پوشاک - به استثنای پوشاک از پوست خز دار» با ۵۴ واحد، «تولید انواع قالیچه و قالی» با ۵۲ واحد راکد، «تولید محصولات خبازی» با ۵۱ واحد، «ساخت وسایل خانگی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» با ۴۹ واحد و «ساخت محصولات سفالی و سرامیکی ساختمانی غیر نسوز» با ۴۶ واحد راکد و هر کدام ۲ درصد سهم از کل واحدهای راکد را تشکیل می‌دهند.

همچنین «تولید انواع پارچه و کالاهای کشفاب و قلاب باف» ۴۳ واحد، «صابون، پاک‌کننده‌ها و فرآورده‌های تمیزکننده و پرداخت» ۴۳ واحد، «ساخت قطعات و ملحقات و وسایل نقلیه موتوری و موتور آنها» ۳۸ واحد، «ساخت مصنوعات نجاری و قفسه‌بندی و در و پنجره‌سازی ساختمان» ۳۶ واحد، «دباغی و پرداخت چرم» ۳۵ واحد، «ساخت کودها و ترکیبات از ته» ۳۵ واحد، «ساخت انواع تانکر - مخزن و کانتینرهای فلزی» ۳۴ واحد، «ساخت مبلمان» ۳۴ واحد، «ساخت انواع رنگ‌روغن جلا و پوشش‌های مشابه - مرکب چاپ و انواع بتونه» ۳۲ واحد، «ساخت کاغذ و مقوای کرو گیت شده و ظروف و محفظه‌های کاغذی و مقوایی» ۳۲ واحد، «تولیدات از دانه‌های آسیاب شده» ۳۱ واحد، «مواد شیمیایی اساسی به جز انواع کود و ترکیبات ازت» ۲۹ واحد، «تولید، عمل آوری و حفاظت از فساد گوشت و محصولات گوشتی» ۲۸ واحد، «ساخت انواع موتور سیکلت» ۲۸ واحد، «ساخت سایر ماشین‌آلات با کاربرد عام» ۲۷ واحد، «تولید سیمان، آهک و گچ» ۲۶ واحد، «ساخت ماکارونی، رشته‌فرنگی و محصولات آردی مشابه» ۲۶ واحد، «ساخت سایر محصولات چوبی مانند انواع کالا از چوب پنبه، نی و مواد حصیر باف» ۲۴ واحد، «ساخت ماشین‌آلات کشاورزی و جنگل‌داری» ۲۴ واحد، «ریخته‌گری فولادی و آهن» ۲۳ واحد، «ساخت فرآورده‌های نفتی تصفیه شده» ۲۳ واحد، «ساخت بدنه و اجزای بدنه و وسایل نقلیه موتوری» ۲۳ واحد، «فورجینگ، پرسکاری، قالب‌زنی، فرم‌دهی غلتکی فلزات - متالورژی پودر» ۲۳ واحد، «تولید قند و شکر» ۲۲ واحد، «ساخت آهن و فولاد اساسی» ۲۲ واحد، «تولید کالاهای نساجی تکمیل شده به استثنای پوشاک» ۲۰ واحد، «ساخت آلات برنده، ابزار دستی و یراق‌آلات عمومی» ۱۹ واحد، «ساخت انواع الکتروموتور، ژنراتور

از «محصولات شیمیایی و پتروشیمی»، «فلزات اساسی»، «غذایی و آشامیدنی»، «وسایل نقلیه موتوری و تجهیزات حمل و نقل دریایی»، «ماشین آلات و تجهیزات»، «لاستیک و پلاستیک»، «ماشین آلات دستگاه‌های برقی، وسایل ارتباطی و تجهیزات پزشکی» «نساجی و پوشاک» و «کاغذ و محصولات کاغذی» هستند.

بر اساس این گزارش، با توجه به فضای پرنوسان فعالیت‌های اقتصادی و صنعتی در کشور و وجود چالش‌های متعدد در حوزه‌های مختلف کسب و کار، فضای فعالیت برای صنایع اشباع بسیار پرریسک‌تر از آن چیزی است که به نظر می‌رسد و هر گونه شوک اقتصادی می‌تواند به تعطیلی و رکود این واحدها منجر شود. از این رو مدیریت صنایع اشباع اهمیت و ضرورت دوچندان می‌یابد که از دو مسیر موازی لازم است پیگیری شود. نخست جلوگیری از تاسیس واحدهای جدید در صنایع اشباع است که البته این موضوع مغایر با رویه‌ای است که در اقتصادهای باز طی می‌شود. اما گزارش پیش‌رو عنوان می‌کند که انتشار فهرست صنایع اشباع و کاهش مزیت‌ها و تسهیلات اعطایی به آنها می‌تواند در کاهش صنایع اشباع تاثیر گذار باشد. همچنین مدیریت واحدهای اشباع راهکار موازی دیگری است که لازم است پیگیری شود. از آنجا که کلمه مدیریت معنی عام می‌دهد، جزئیات بیشتری از این راهکار نیز در گزارش ارائه شده است. در راستای مدیریت واحدها می‌توان دو برش اساسی را در نظر گرفت: نخست عدم اصلاح ساختار بنگاهی و مالکیت و دوم حرکت به سمت اصلاح ساختار بنگاهی و مالکیت. عدم اصلاح ساختار بنگاهی و مالکیت: در این مسیر چنانچه هدف، ادامه فعالیت بنگاه باشد، مسیر ادامه فعالیت بنگاه باید به سمت تنوع محصولی و تولید محصولات هم‌خانواده در راستای بهبود توان رقابتی آن باشد. در کنار این موضوع، لازم است ارتقای بهره‌وری و افزایش توان رقابت‌پذیری هزینه‌ای بنگاه و ارتقای قابلیت‌های بازاریابی و فروش بنگاه در سطح بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی نیز در رأس فعالیت‌های اصلاحی قرار گیرد که نیازمند مجموعه‌ای از برنامه‌های اقدام در محیط کسب و کار و محیط درون بنگاهی است. اصلاح ساختار بنگاهی و مالکیت: راهکار دیگری که در این مسیر می‌تواند پیگیری شود، اصلاح ساختار بنگاهی و مالکیت این واحدها با ابزارهایی نظیر «ادغام و تملک» است که چالش‌های متعدد عملیاتی، حقوقی و... باعث شده این مهم مورد توجه واحدهای تولیدکننده قرار نگیرد.

و ترانسفورماتور» ۱۹ واحد، «ساخت دستگاه‌ها و وسایل توزیع و کنترل نیروی برق» ۱۹ واحد، «ساخت مواد پلاستیکی به شکل اولیه و ساخت لاستیک مصنوعی» ۱۹ واحد، «تولید کاکائو، شکلات و انواع نقل و آب‌نبات» ۱۸ واحد، «تحقیق و توسعه تجربی در علوم طبیعی و مهندسی» ۱۷ واحد، «ساخت انواع کفش» ۱۶ واحد، «ساخت ماشین ابزار» ۱۶ واحد، «فرآورده‌های لبنی» ۱۶ واحد، «ساخت کاغذ و مقوا و خمیر کاغذ» ۱۵ واحد و «عملیات تکمیلی منسوجات رنگرزی و چاپ و تکمیل» ۱۵ واحد را کد داشته‌اند. سهم هر یک از این رشته صنایع از کل واحدهای راکد، یک درصد است. این رشته فعالیت‌ها در حالی در گروه صنایع اشباع شده با ریسک سرمایه‌گذاری بالا قرار می‌گیرند که پیش از این، در سال‌های اخیر این گروه‌های صنعتی همواره در میان صنایع جذاب برای سرمایه‌گذاران شمرده می‌شدند؛ اما اشباع مجوزهای صادره برای این گروه‌ها موجب شده است تا این رشته صنایع پس از سال‌ها جذابیت برای سرمایه‌گذاری در میان صنایع اشباع شده و دارای ریسک سرمایه‌گذاری قرار گیرند. فهرست صنایع پیش‌بران اولویت‌دار برای سرمایه‌گذاری، در ۹ گروه و ۵۱ رشته فعالیت صنعتی خلاصه می‌شود. این ۹ گروه عبارت

صادرات؛ راهکار خروج از بحران در زمان رکود

مجتبی بیرزاد؛
دکترای مدیریت بازاریابی

خرید نیست. بازاریابی صادرات در حقیقت مترادف با اجرای دقیق فرآیند تدوین شده در قالب یک استراتژی بازاریابی با هدف کسب موفقیت در بازارهای بین‌المللی است. عزاز موتیوالا، بنیانگذار و مدیرعامل مشاوران بازاریابی هندوستان بر این باور است که دلیل ناکامی بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی در ورود به عرصه صادرات یا عدم موفقیت آنها در حفظ و گسترش بازارهای بین‌المللی برای محصولات یا خدمات، فقدان برنامه اجرایی برای پیاده‌سازی استراتژی بازاریابی بنگاه یا شرکت است. از این رو شاید بتوان گفت کلید حل معما، یافتن پاسخی برای این پرسش است که برنامه اجرایی برای پیاده‌سازی استراتژی بازاریابی چیست. برنامه اجرایی برای پیاده‌سازی استراتژی بازاریابی، دربرگیرنده مجموعه‌ای از اقدامات در حوزه بازاریابی صادرات است که اجرای گام به گام و دقیق آنها منجر به کسب موفقیت در آن حوزه می‌شود. با کمی تساهل و تسامح، می‌توان این اقدامات را در پنج گام کلی به شرح آنچه در ادامه خواهد آمد، بیان کرد. شاید اغراق نباشد اگر گفته شود اجرای دقیق مراحل زیر می‌تواند منجر به افزایش سود و رشد بازار فروش محصولات یا خدمات شرکت در بازارهای بین‌المللی هدف شود. می‌توان این اقدامات را در پنج گام کلی بیان کرد. اجرای دقیق این مراحل منجر به افزایش سود و رشد بازار فروش محصولات یا خدمات شرکت در بازارهای بین‌المللی هدف می‌شود.

گام نخست: شناسایی بازار هدف

گام دوم: تدوین استراتژی‌های بازاریابی صادرات

گام سوم: آماده‌سازی ابزارهای ارتباطات بازاریابی

گام چهارم: ترویج

گام پنجم: ایجاد درخواست

این مراحل پنج‌گانه با یکدیگر مرتبط بوده و در صورتی منجر به نتیجه مطلوب می‌شود که هر یک به درستی انجام گیرد. بازاریابی صادرات فرآیندی پیوسته و دائمی است که با در نظر گرفتن الزامات زمانی و شرایط کلی حاکم بر بازار و اقتصاد در عرصه بین‌المللی می‌توان مراحل گوناگون آن را مورد بازنگری قرار داد. برنامه اجرایی برای پیاده‌سازی استراتژی بازاریابی، دربرگیرنده مجموعه‌ای از اقدامات در حوزه بازاریابی صادرات است که اجرای گام به گام و دقیق آنها منجر به کسب موفقیت در آن حوزه می‌شود.

شیوه‌های نوین بازاریابی صادرات محور

پس از آنکه استراتژی بازاریابی مشخص و هدف‌گذاری‌های اولیه تعیین شد؛ مرحله

چگونه و با چه روش‌هایی می‌توانیم از صادرات به عنوان راهکار خروج از بحران در زمان رکود بهره بگیریم؟ شرکت‌ها و بنگاه‌هایی که در اندیشه گسترش بازارهای بین‌المللی برای محصول یا خدمات خود هستند باید ابتدا در مورد ورود به بازار صادرات به قطعیت برسند و سپس در مورد انتخاب مقاصد صادراتی و روش‌های انجام صادرات به مقاصد تعیین شده، جمع‌بندی لازم را به عمل آورند.

بازاریابی صادرات در حقیقت مترادف با اجرای دقیق فرآیند تدوین شده در قالب یک استراتژی بازاریابی با هدف کسب موفقیت در بازارهای بین‌المللی است. سوالی که مطرح می‌شود این است که برنامه اجرایی برای پیاده‌سازی استراتژی بازاریابی چیست؟ این برنامه دربرگیرنده مجموعه‌ای از اقدامات در حوزه بازاریابی صادرات است که اجرای گام به گام و دقیق آنها منجر به کسب موفقیت در آن حوزه می‌شود.

شرکت‌ها و بنگاه‌هایی که در اندیشه گسترش بازارهای بین‌المللی برای محصول یا خدمات خود هستند باید ابتدا در مورد ورود به بازار صادرات به قطعیت برسند و سپس در مورد انتخاب مقاصد صادراتی و روش‌های انجام صادرات به مقاصد تعیین شده، جمع‌بندی لازم را به عمل آورند. باید توجه داشت که بازاریابی صادرات، تنها به معنی شناسایی خریداران یا واردکنندگان کشور مقصد و ترغیب آنها به ارائه سفارش

بازارهای بین‌المللی

فضای مجازی فرصت‌های نوینی را برای معرفی محصولات در بازارهای بین‌المللی ایجاد کرده است که البته نیازمند عملکردی هوشمندانه‌تر است. فضای مجازی در شرایط اخیر به چند دسته تقسیم می‌شود:

۱- راه‌اندازی وب‌سایت: یک وب‌سایت مناسب می‌تواند به عنوان یک فروشگاه عمل کند. برای این فروشگاه مجازی ویت‌ترین مناسبی می‌بایست ایجاد کرد. این ویت‌ترین می‌بایست علاوه بر اینکه معرف یک وب‌سایت ایرانی باشد، با فرهنگ کشور مقصد نیز همخوانی داشته باشد. از سویی وب‌سایت می‌بایست معرفی کاملی از محصولات و امکانات موجود در بنگاه اقتصادی برای راحتی بیشتر مصرف‌کنندگان در کشور مقصد را معرفی کند. نکته مهم در وب‌سایت‌ها راحتی و جذابیت محیطی برای کاربران بوده و همچنین وجود زبان کشور مقصد در وب‌سایت یا در حالت بهتر آن معرفی محلی در کشور مقصد به عنوان پایگاه می‌تواند تاثیرگذاری وب‌سایت را افزایش دهد.

۲- شبکه‌های مجازی: اینستاگرام، فیس‌بوک، یوتیوب و سایر فضاهایی که امکان تعامل مجازی را ایجاد می‌کنند نیز نباید فراموش کرد. حضور در این شبکه‌ها می‌تواند مشتریان خرد را در وهله اول و پس از آن در ایجاد ارتباط با واردکنندگان کشور مقصد اثرگذار باشد. جذابیت در طرح‌های گرافیکی، موجز بودن متون و همچنین پیام‌رسانی مناسب در حفظ اختصار، عامل موفقیت خواهد بود. از سوی دیگر توجه به فرهنگ و آداب و رسوم کشور مقصد در کنار فرهنگ ایرانی می‌تواند نشان‌دهنده اصالت تولیدکننده و همچنین برقرارکننده ارتباط فرهنگی با کشور مقصد خواهد بود.

۳- سایت‌های تجارت الکترونیک: در فضای مجازی وب‌سایت‌هایی وجود دارند که در زمینه تجارت الکترونیک فعالیت می‌کنند و در واقع پل ارتباطی مابین تجار صادرکننده و تجار واردکننده هستند. اصطلاحاً به این وب‌سایت‌ها، وب‌سایت‌های (Business To Business) یا (B2B) گفته می‌شود. در این وب‌سایت‌ها شرکت‌های تجاری، تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان و همان‌طور که گفته شد تجار، می‌توانند به معرفی خود پرداخته و همچنین

بازاریابی در سطح بین‌الملل آغاز می‌شود. تجربه اینجانب در زمینه بازاریابی فرامرزی و بین‌المللی نشان می‌دهد که این مهم نیازمند هزینه‌های گزاف نبوده و از روش‌های ارزان‌قیمت‌تر نیز می‌توان به نتایج خوب رسید و در صورت طراحی هوشمندانه طرح بازاریابی‌های نوین حتی نتایجی بهتر از شیوه‌های کلاسیک دست یافت. اما همان‌طور که گفته شد، قبل از شروع به بازاریابی می‌بایست اهداف عملکردهای مهم‌تر از آن بازار و کشور هدف تعیین شود.

در صورتی که کشور هدف به درستی انتخاب شود، علاوه بر اینکه هزینه‌های جانبی به حداقل ممکن کاهش پیدا می‌کند؛ خطرهای تجاری نیز حداقل شده و سود حاصله افزایش خواهد یافت. برای شناخت کشور هدف مناسب عواملی را می‌بایست در نظر گرفت که تراز تجاری کشور مقصد، تاریخچه واردات از کشور، مبادا، روابط سیاسی و اقتصادی دو کشور، هزینه‌ها و قوانین گمرکی و واردات، فاصله بین دو کشور و راه‌های حمل و نقل تجاری، میزان جمعیت و جغرافیای انسانی، فرهنگ و رسوم و رفتارهای اجتماعی، امکانات و شیوه‌های بازاریابی ممکنه، حجم واردات و برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت اقتصادی، محصولات وارداتی رقیب موجود در بازار، محصولات تولیدی رقیب موجود در بازار، ارزش پولی و برابری ارزی و حجم مصرف داخلی از جمله آنها هستند.

کشوری که از بوته بررسی این عوامل عبور کرده و انتخاب شده است، آماده تعیین استراتژی حضور بوده و پس از آن برای بازاریابی مهیا است که در ادامه به آن پرداخته می‌شود. هنگامی که کشور هدف مشخص شد، روش ورود به بازار می‌بایست تعیین شود و پس از آن سایر استراتژی‌ها و راهکارهای عملیاتی تعیین خواهد شد که از روش برندینگ تا نحوه قیمت‌گذاری و شیوه توزیع را در بر می‌گیرد. (با توجه به گستردگی موضوع، تبیین این استراتژی و سایر راهکارهای مطرح شده، نیازمند فضای مجزایی از این مقاله است).

روش‌های نوین برای بازاریابی در

انتخاب شبکه اجتماعی صحیح با توجه به استفاده مخاطب در کشور مقصد و همچنین حفظ اختصار و جذابیت در متن و تصاویر می تواند تاثیر گذاری این نوع از تبلیغات را افزایش دهد. این تبلیغات در جهان عمری تقریباً بیست ساله دارند و هر روز در حال توسعه و نوآوری بیشتر هستند. لذا همیشه می بایست در حال رصد نوآوری ها در این زمینه بود.

۵- اپلیکیشن ها: با ورود گوشی های هوشمند به بازار و فراگیر شدن آنها در دنیا، نوع جدیدی از بازاریابی و معرفی محصول را ایجاد کردند که بخشی از بازاریابی محتوای محور را شامل می شود. برای ورود به این عرصه از تبلیغات بنگاه می بایست در ابتدا محتوای مناسبی را با توجه به محصول یا محصولاتی که قصد بازاریابی آنها را دارد تولید کند. این محتوا هر چقدر که کاربردی تر باشد، بهتر و وظیفه بازاریابی خود را انجام خواهند داد. سپس اپلیکیشن متناسب با محتوا ایجاد و در اپلیکیشن هایی که به عرضه سایر اپلیکیشن های می پردازند قرار داده می شوند. یاد آور می شود که استفاده از زبان های کشورهای هدف در اپلیکیشن موضوعی بدیهی است. برای مثال یک شرکت تولید کننده کفش های ورزشی در آلمان، اپلیکیشنی را ارائه کرده است که ضربان قلب و سایر اطلاعات سلامت ورزشکاران را محاسبه و بررسی می کند، از آنجایی که این شرکت قصد دارد تا مشتریانی فراتر از مرزهای خود را جذب کند لذا در این اپلیکیشن امکان استفاده از بیش از ۱۰ زبان بین المللی وجود دارد. از سوی دیگر برخی از توسعه دهندگان اپلیکیشن ها نیز اقدام به تولید اپلیکیشن های رایگانی می کنند که در بخشی از آن اپلیکیشن ها آگهی نمایش داده می شود. می توان برای ورود به اپلیکیشن ها از این شیوه آغاز کرد.

۶- یلو پیج (صفحات زرد): یلو پیج ها کتاب های یا وب سایت هایی هستند که بانک اطلاعاتی مشاغل را در خود جای داده اند و نمونه هایی از آن در ایران رواج دارد. یلو پیج ها نیز گونه دیگری برای معرفی شرکت و همچنین یافتن واردکننده مناسب در کشور مقصد است. برای یافتن یلو پیج های یک کشور (البته اصولاً شهرهای بزرگ دنیا نیز دارای یلو پیج های اختصاصی هستند) از موتورهای جست و جو گر می توان استفاده کرد. به عنوان مثال یلو پیج اتحادیه اروپا www.europages.com، یلو پیج بین المللی www.worldyellowpages.com است.

با جست و جو در بین اطلاعات موجود در این وب سایت ها مشتریان خوبی برای خود به دست آورند. از آنجایی که اصولاً این وب سایت ها اقدام به بررسی مستندات و حتی در مواردی به بازدید حضوری از بنگاه های اقتصادی می پردازند لذا فضاهای مناسبی برای شروع مذاکرات تجاری شناخته شده و اعتبار خوبی را در دنیای تجارت جهانی کسب کرده اند.

۴- تبلیغات اینترنتی: در وب سایت های جست و جو مانند گوگل یا یاهو، فضایی برای جذب تبلیغات مشخص شده است که با قیمت ها و شرایط متفاوتی می توان از آنها بهره برد. این تبلیغات می توانند شناخت بازار نسبت به برند مزبور را هم برای مصرف کنندگان نهایی و هم برای واسطه ها افزایش دهند.

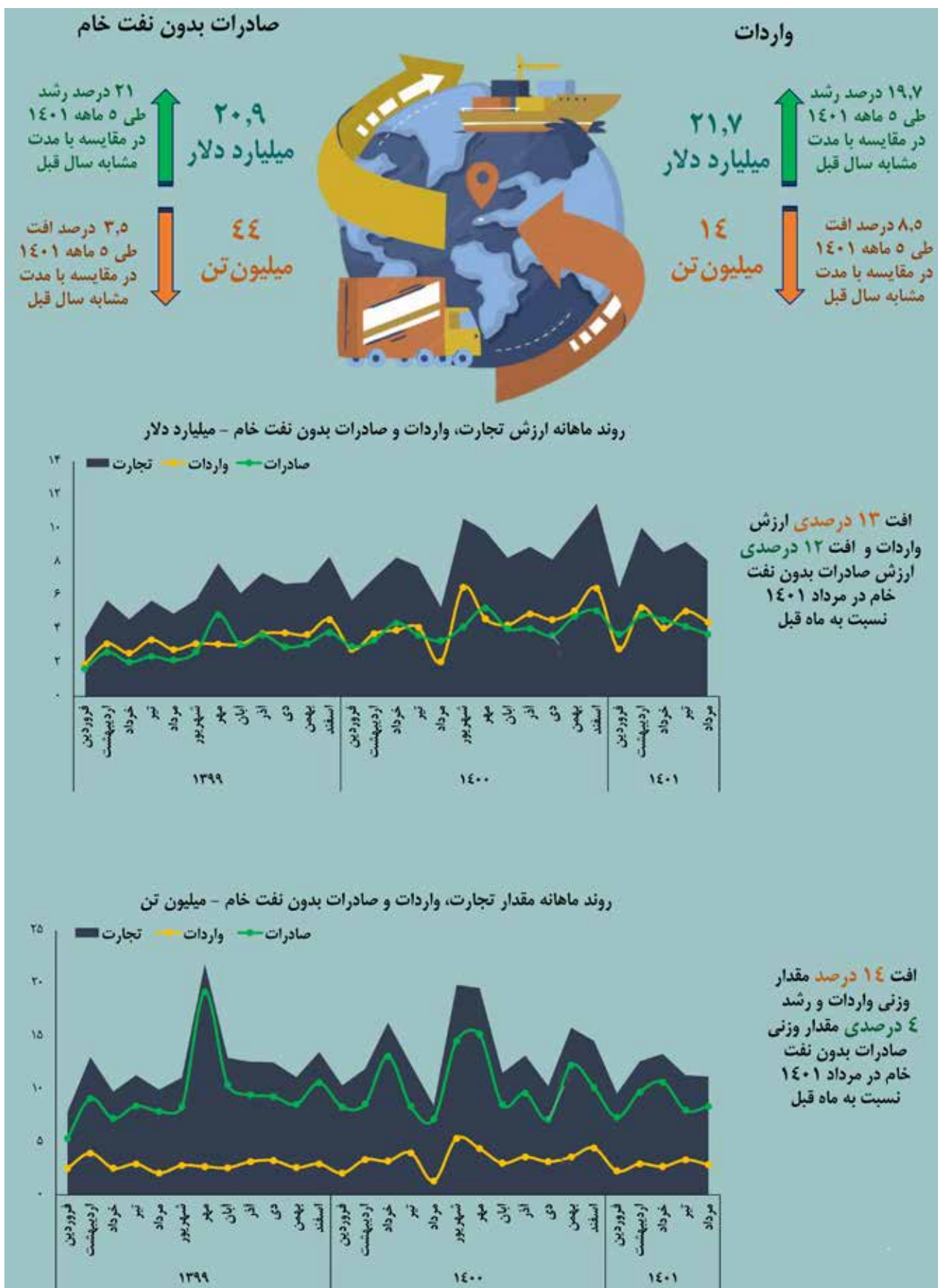
البته آگهی نامه های اینترنتی نیز وجود دارند؛ این موارد همانند آگهی نامه های کاغذی به درج آگهی های متفاوت با قیمت ها و اندازه های متفاوت و گاهی رایگان می پردازند. انتخاب آگهی نامه موثر و کاربردی نیازمند تحقیق و بررسی کافی است.

ارسال پیام های تبلیغاتی از طریق نامه های الکترونیکی و یا شبکه های اجتماعی همچون واتساپ یا تلگرام می تواند اثر گذار باشد. البته

مروری بر تجارت ایران طی ۵ ماهه نخست ۱۴۰۱

در این اینفوگرافیک، به بررسی وضعیت صادرات و واردات کشور طی ۵ ماهه نخست ۱۴۰۱، روند ماهانه تجارت کشور تا پایان مرداد ۱۴۰۱ و همچنین وضعیت ترانزیت خارجی پرداخته می شود.

تجارت ۲۰/۶ میلیارد دلاری ایران با همسایگان در سال جاری

و ۳۲۸ و ۶۸۲ هزار تن، به ارزش ۲ میلیارد و ۳۲۸ میلیون دلار (رشد ۱۱۰ درصدی)، افغانستان با یک میلیون و ۲۵۶ هزار تن به ارزش ۶۴۱ میلیون دلار (کاهش ۲۵ درصدی)، پاکستان با یک میلیون و ۷۸ هزار تن به ارزش ۴۷۵ میلیون دلار (رشد ۱۳ درصدی)، عمان با یک میلیون و ۲۱۹ هزار تن به ارزش ۴۵۲ میلیون دلار (رشد ۹۸ درصدی) و آذربایجان با خرید ۳۰۸ هزار تن کالای ایرانی به ارزش ۲۹۶ میلیون دلار (رشد ۸۴ درصدی)، هفت مقصد نخست کالاهای ایرانی به کشورهای همسایه ایران بودند. وی افزود: روسیه با خرید ۴۱۷ هزار تن کالای ایرانی به ارزش ۲۹۱ میلیون دلار (رشد ۳۲ درصدی)، ترکمنستان با ۵۲۹ هزار تن به ارزش ۱۶۶ میلیون دلار (رشد ۴۲ درصدی)، ارمنستان با ۳۵۸ هزار تن به ارزش ۱۴۴ میلیون دلار (رشد ۴۴ درصدی)، کویت با ۲ میلیون و ۱۷۲ هزار تن به ارزش ۷۳ میلیون دلار (رشد ۳۹ درصدی)، قزاقستان با ۲۴۳ هزار تن به ارزش ۶۱/۲ میلیون دلار (کاهش ۳ درصدی)، قطر با ۳۷۵ هزار تن به ارزش ۵۱ میلیون دلار (کاهش ۱۳ درصدی)، بحرین با ۴/۲ هزار تن به ارزش ۳/۴ میلیون دلار (رشد

ادامه در صفحه ۴۰

بر اساس آمار اعلامی سخنگوی گمرک، ارزش و وزن تجارت غیر نفتی ایران و کشورهای همسایه در ۵ ماه نخست امسال نسبت به سال گذشته رشد چشمگیری پیدا کرده است. سیدروح الله لطیفی در این خصوص گفت: بیش از ۳۳ میلیون و ۳۳۳ هزار تن کالا به ارزش ۲۰ میلیارد و ۶۳۶ میلیون دلار بین ایران و ۱۵ کشور همسایه ایران تبادل شد که ۵۷ درصد وزن و ۴۸ درصد کل تجارت ۵ ماهه ایران را به خود اختصاص داده است.

سخنگوی گمرک در خصوص تجارت با کشورهای همسایه اظهار داشت: تجارت خارجی غیر نفتی کشورمان در پنج ماه نخست امسال، ۵۸ میلیون و ۱۴۰ هزار تن کالا به ارزش ۴۲ میلیارد و ۵۸۹ میلیون دلار بوده که از این میزان ۳۳ میلیون و ۳۳۳ هزار تن کالا به ارزش ۲۰ میلیارد و ۶۳۶ میلیون دلار بین ایران و ۱۵ کشور همسایه تبادل شده که ۵۷ درصد وزن و ۴۸ درصد ارزش تجارت خارجی کشورمان را به خود اختصاص داده است.

وی افزود: تجارت خارجی غیر نفتی ایران با ۱۵ کشور همسایه، نسبت به مدت مشابه بارش ۲۴ درصدی همراه بوده است.

لطیفی در خصوص میزان صادرات به کشورهای همسایه گفت: از ابتدای سال تا پایان مردادماه، ۲۵ میلیون و ۳۹۸ هزار تن کالای ایرانی به ارزش ۱۰ میلیارد و ۷۲۳ میلیون دلار به کشورهای همسایه صادر شد که نسبت به مدت مشابه ۲۷ درصد افزایش داشته است. این میزان کالای صادره، ۵۸ درصد وزن و ۵۱ درصد ارزش کل صادرات ایران در ۵ ماه نخست امسال بوده است.

سخنگوی گمرک در خصوص واردات از کشورهای همسایه توضیح داد: از ۱۴ میلیون و ۶۵ هزار تن کالای وارده به کشور، به ارزش ۲۱ میلیارد و ۶۶۵ میلیون دلار در پنج ماه نخست سال، ۷ میلیون و ۹۳۵ هزار تن کالا به ارزش ۹ میلیارد و ۹۱۳ میلیون دلار از کشورهای همسایه بوده که ۵۶ درصد وزن و ۴۶ درصد ارزش واردات را به خود اختصاص داده که نسبت به مدت مشابه با رشد ۲۱ درصدی همراه بوده است.

لطیفی در خصوص میزان صادرات به کشورهای همسایه گفت: عراق با خرید ۸ میلیون و ۶۵۵ هزار تن کالا به ارزش ۲ میلیارد و ۹۶۱ میلیون دلار (کاهش ۶ درصدی)، امارات با ۵ میلیون تن به ارزش ۲ میلیارد و ۷۸۱ میلیون دلار (رشد ۴۵ درصدی)، ترکیه با ۳ میلیون

روند صادرات کشورمان را به اعضای کشورهای عضو شانگهای

صادرات پیش از ۲ برابری به اعضای شانگهای در دولت سیزدهم

سال ۹۹ نسبت به سال ۹۱ بالغ بر ۹۰ درصد (از ۳۰۰۹ میلیارد دلار به تنها ۳۰۲ میلیارد دلار) افت را تجربه کند.

این در حالی است که از زمان استقرار دولت سیزدهم (از اول شهریور ماه سال ۱۴۰۰) تا پایان تیرماه ۱۴۰۱ حدود ۱۵۱ میلیون و ۴۹۶ هزار تن کالا به ارزش ۱۰۱ میلیارد و ۸۲۰ میلیون دلار بین ایران و سایر کشورهای جهان تبادل شد که از لحاظ وزنی بارشد ۴ درصدی و از لحاظ ارزش بارشد ۳۱ درصدی نسبت به مدت مشابه همراه بوده است.

دولت سیزدهم از زمانی که فعالیت خود را آغاز کرد، بر این امر تأکید داشت که برخلاف دولت گذشته به دنبال توسعه روابط تجاری با کشورهای همسایه، احیای همکاری با کشورهای عضو اوراسیا و همچنین شانگهای است؛ موضوعی که دولت گذشته به آن نپرداخت و تمام نگاهش به امضای برجام بود.

رشد بیش از ۲ برابری صادرات به اعضای شانگهای

آمار گمرک نشان می‌دهد که در ۵ ماهه نخست سال جاری مجموع صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو شانگهای حدود ۱۷ میلیون و ۳۸۱ هزار تن به ارزش ۹ میلیارد و ۷۸ میلیون دلار بوده است. این میزان نسبت به ۵ ماهه نخست سال گذشته رشد ۸۰۰ میلیون دلاری

میزان صادرات ما به کشورهای عضو شانگهای در ۵ ماهه نخست ۱۴۰۱ به ۹ میلیارد دلار رسید، این عدد در ۵ ماهه نخست ۹۹ یعنی تقریباً سال آخری که روحانی سرکار بود، زیر ۴ میلیارد دلار بود

از شروع فعالیت دولت سیزدهم، اقتصاد ایران شاهد اتفاقات مثبت تجاری است که جدیدترین آن عضویت رسمی ایران در سازمان همکاری شانگهای و تجارت آزاد با این گروه قدرتمند اقتصادی است.

سازمان همکاری‌های شانگهای، سازمانی اوراسیایی است که ۲۶ سال پیش توسط رهبران چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان و تاجیکستان ایجاد شد. بعد از مدتی، ازبکستان هم به این سازمان پیوست و اکنون نیز ایران (۱۷ سال ایران عضو ناظر بود) به لیست یاد شده ملحق شد. در این میان کشورهای مغولستان، پاکستان، هند، افغانستان و بلاروس عضو ناظر این سازمان هستند.

دولت سیزدهم جریان تجارت را تغییر داد دولت سیزدهم که به تازگی یک ساله شده توانست جریان تجارت کشور را تغییر دهد و ۸ سال سقوطی که اقتصاد ایران در دولت روحانی تجربه کرد را جبران کند. گذری به آمار دولت گذشته نشان می‌دهد که صادرات کالای کشور در سال ۹۹ نسبت به سال ۹۱ حدود ۵۰ درصد کاهش به خود دیده یعنی از ۹۸ میلیارد دلار به ۴۹۰۸ میلیارد دلار رسیده؛ این امر سبب شده تراز بازرگانی کشور در

روند صادرات ایران به کشورهای عضو شانگهای (میلیون دلار)

۵ ماهه ۹۷	۵ ماهه ۹۸	۵ ماهه ۹۹	۵ ماهه ۱۴۰۰	۵ ماهه ۱۴۰۱
۷,۸۱۱	۴,۷۶۴	۳,۸۵۴	۸,۲۸۵	۹,۰۷۸

صادرات ۹ میلیاردی با اعضای شانگهای

علیرضا پیمان پاک، رئیس سازمان توسعه تجارت با اشاره به دیدارهای رئیس جمهور با سران کشورهای عضو پیمان شانگهای، از تأکید رئیس جمهور بر برقراری تجارت آزاد با این کشورها خبر داد و گفت: در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۱، رشد قابل توجهی در خصوص صادرات با اعضای شانگهای داشتیم و صادرات ما بیش از ۹ میلیارد دلار بود. این نشان از دیپلماسی فعال در خصوص کشورهای عضو شانگهای دارد.

حذف دلار و یورو در کشورهای عضو شانگهای

پیمان پاک ادامه داد: در جلساتی که رئیس جمهور با رؤسای کشورهای عضو شانگهای داشتند بر توسعه تجارت و رفع موانع و چالش‌ها تأکید شد. در بحث مالی و بانکی با کشورهای مثل روسیه، بلاروس و قزاقستان، اقدامات خوبی انجام داده‌ایم تا از مسیرهای جایگزین استفاده کنیم. علاوه بر این حذف دلار و یورو در دستور قرار داده خواهد شد و به طرف‌های مقابل پیشنهاد استفاده از بیمه‌ها و کانال‌های مالی جدید که بانک مرکزی مادر نظر گرفته، ارائه شد. رئیس سازمان توسعه تجارت تصریح کرد: رئیس جمهور تأکید بر توسعه تجارت آزاد داشتند، ما تجربه خوبی را در حوزه اوراسیا داشتیم. ۸۰ درصد اقدامات به نتیجه رسیده، آذرماه بحث کارشناسی رانمایی خواهیم کرد و مورد امضا قرار می‌گیرد و برای تصویب به مجلس می‌رود. این اولین تجربه تجارت آزاد ما خواهد بود با کشورهای اوراسیا که اکثر اعضای سازمان شانگهای هستند و رئیس جمهور پیشنهاد دادند که بحث تجارت آزاد را در حوزه شانگهای نیز دنبال کنیم.

او گفت: موضوع دیگری که رئیس جمهور مطرح کردند، استفاده از ظرفیت‌های ترانزیتی بین اعضای سازمان شانگهای است، ما کریدور شمال-جنوب را داریم و در چند ماه اخیر بر آن تمرکز کردیم و ظرفیت‌های ترانزیتی را توسعه دادیم اما حجم کار وسیع و نیازمند مشارکت اعضای شانگهای است.

افزایش ناوگان دریایی در خزر

پیمان پاک با بیان اینکه اعضای سازمان شانگهای آمادگی خود را برای مشارکت در توسعه زیرساخت‌ها اعلام کردند، درباره جذب سرمایه‌گذاری، بیان کرد: در جلسه رئیس جمهور کشورمان با رئیس جمهور روسیه، در خصوص کریدور شمال-جنوب بحث و بر دو موضوع تأکید شد، موضوع اول تکمیل خطوط راه آهن رشت-آستارا و موضوع دوم افزایش ناوگان دریایی در خزر و توسعه بنادر شمالی خزر بود.

رئیس سازمان توسعه تجارت تصریح کرد: در حوزه شرق-غرب صحبت‌های جدی با کشور چین مطرح شد تا این ظرفیت‌ها را توسعه دهیم. در حال حاضر ظرفیت‌هایی را برای توسعه کالایی داریم اما وقتی بخواهیم تجارت را با کشورهای عضو شانگهای توسعه دهیم باید زیرساخت‌هایمان توسعه دهیم و ابزارهایی مانند کشتی، واگن و... نیاز داریم.

تشکیل بازار برق منطقه شانگهای

او درباره تشکیل بازار برق منطقه شانگهای گفت: بزرگ‌ترین تولیدکنندگان انرژی جهان، از جمله ایران و روسیه عضو اتحادیه شانگهای هستند و بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان انرژی جهان مانند چین و هند نیز عضو اتحادیه هستند. رئیس جمهور اشاره به این موضوع داشتند که باید سازکاری برای همکاری‌های پایدار در حوزه امنیت انرژی تعریف شود. باید در

داشته است. در ۵ ماهه سال ۹۷ که هنوز تحریم‌های ظالمانه امریکا اجرایی نشده بود، میزان صادرات ایران به اعضای فعلی سازمان شانگهای حدود ۷,۸۱۱ میلیارد دلار بوده که این میزان در سال ۱۳۹۸ به ۴,۷۶۴ و در سال ۹۹ به ۳,۸۵۴ میلیارد دلار رسیده است. بر این اساس صادرات فعلی ایران به اعضای شانگهای نسبت به سال ۹۷ رشد ۱۶ درصدی و نسبت به سال ۹۹ رشد بیش از ۲ برابری داشته است.

در بیست و دومین اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای که هر ساله با محوریت استراتژی همکاری‌های چندجانبه و حوزه‌های اولویت‌دار توسعه، رسیدگی به موضوعات مهم و تقویت همکاری‌های اقتصادی و سیاسی اعضا برگزار می‌شود، عضویت رسمی ایران در این سازمان اعلام شد؛ بدین جهت اسناد عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای برای طی کردن مراحل قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی شد. روند عضویت کامل ایران در سازمان شانگهای از ۲۶ شهریور سال ۱۴۰۰ در جریان نشست سران این سازمان در تاجیکستان آغاز شد. پیش از این ایران از سال ۲۰۰۵ عضو ناظر بود و بعد از آن نیز از سال ۲۰۰۸ درخواست عضویت کامل خود را مطرح کرد اما به دلیل تحریم‌های سازمان ملل امکان عضویت ایران وجود نداشت. تا اینکه در سال ۲۰۱۵ در پی توافق هسته‌ای، تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران برداشته شد و موانع عضویت ایران تا حدود زیادی مرتفع شد. البته بجز اختلافات میان ایران و تاجیکستان، تحریم‌های امریکا و شورای امنیت سازمان ملل مانع جدی برای عضویت ایران در شانگهای بودند. در اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای که در ازبکستان برگزار شد، موضوعات اقتصادی هم مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

کشورها و اعضای دیگر برگزار شد که در تمام این نشست‌ها بخش عمده مذاکرات و مباحث مطرح شده، مرتبط با حوزه‌های تجاری و اقتصادی است.

تعریف ساز کار جدید تجارت

رئیس سازمان توسعه تجارت با تأکید بر اینکه ظرفیت پیمان‌های منطقه‌ای، ظرفیتی است که باید یکسری ابزارهای تسهیل تجارت را هم به صورت دو یا چند جانبه با این کشورها تعریف کنیم، یادآور شد: در هر حوزه یکسری نقاط قوت و ضعف داریم، که همه آنها احصا و برای آن برنامه‌ریزی صورت گرفته تا اقداماتی در این زمینه صورت گیرد، بر این اساس با برخی از کشورها پیشرفت‌های خیلی خوبی داشتیم، برخی از کشورها که هنوز به آن بلوغ مدنظر نرسیده، در بحث عدم سرعت یا کندی توسعه روابط تجاری به عبارتی آسیب‌شناسی شد. همچنین موضوعات مورد طراحی و راه‌حل‌های تخصصی برای توسعه تجارت ارائه شد.

او ادامه داد: رشد خوبی در قالب بحث تجارت با تمامی اعضای سازمان همکاری‌های شانگهای مانند روسیه، ازبکستان، تاجیکستان، قزاقستان، ارمنستان، پاکستان، هند و چین در یکسال گذشته داشتیم که در اغلب این کشورها سهم افزایش رشد صادرات مان بیشتر بوده؛ اتفاقی که ناشی از دیپلماسی فعال اقتصادی ایران با این کشورهاست.

هر هفته هیأت تجاری اعزام می‌شود

پیمان‌پاک اظهار کرد: هر هفته اعزام یا پذیرش هیأت‌های تجاری را داریم، هیأت‌های تجاری که تخصصی برنامه‌ریزی می‌شود که این هیأت‌ها نه تنها به آن حوزه‌های تجاری مرتبط خودش و آن صنایع، بلکه ما اینها را به استان‌ها اعزام می‌کنیم؛ در استان‌ها به نوعی مسائل را مورد بررسی قرار می‌دهند که این یک شیوه فعالیت است.

او افزود: شیوه دیگر حضور فعال در پایون‌ها و نمایشگاه‌های تخصصی کشورهای عضو است که حضور در نمایشگاه اتوموبیلیتی و ساختمان در روسیه و نمایشگاه تخصصی ایران در لاهور و اسلام‌آباد، جزو این اقدامات است. همچنین گام جدیدی در دولت برداشتیم که آن ارتباط پلتفرم‌های بازاریابی در حوزه استارت‌آپ‌ها با پلتفرم‌های این کشورهاست. بر این اساس از تمام ابزارها چه قدیمی، نوآورانه و جدید حوزه تجاری و توسعه بازار استفاده می‌کنیم تا یک تصویر مناسب از توانمندی‌های صنعتی، تولیدی و صادراتی ایران را ایجاد کنیم.

سایر حوزه‌های انرژی امکان مبادلات پایدار انرژی وجود داشته باشد و باید مسأله تأمین انرژی امن و پایدار شود.

رئیس سازمان توسعه تجارت با اشاره به اینکه موضوع امنیت غذایی نیز در این دیدارها مورد تأکید قرار گرفت، خاطر نشان کرد: رئیس جمهور به موضوعاتی مانند سلامت و استفاده از ظرفیت‌های ایران در حوزه سلامت تأکید کردند، تا صادرات تجهیزات پزشکی، داروهای بیوتکنولوژی و خدمات گردشگری سلامت به کشورهای عضو شانگهای توسط ایران صورت گیرد.

او با اشاره حمایت این سازمان از تجارت و بازرگانان ایران در سایر کشورها، گفت: تلاش می‌کنیم در کشورهای عضو شانگهای مسأله بیمه قراردادهای تجاری را به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزار جایگزین اعتبار اسناد بانکی (LC) جایبندازیم.

او با اشاره به اینکه مسائلی از جمله بحث تعرفه، مسائل مربوط به لجستیک، اعزام و پذیرش هیأت‌های تجاری، ایجاد زمینه‌های بیشتر آشنایی با ظرفیت‌های صادراتی و تجاری طرفین، مسائل مربوط به بحث‌های بیمه و بانکی و موضوعات دیگر نیز مطرح شد، اضافه کرد: رئیس جمهور در این سفر، دیداری با تجار و فعالان ایرانی حاضر در ازبکستان برگزار کردند؛ همین برنامه با

اتاق‌های داوری را به‌عنوان مجاری حل اختلاف بازرگانان تعریف کنیم. این ابزار حرفه‌ای باعث می‌شود تجار با مشکل حقوقی و مسائل قانونی روبه‌رو نشده تا نیازمند پیگیری قضایی باشند.

بـرش

در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۱، رشد قابل توجهی در خصوص صادرات با اعضای شانگهای داشتیم و صادرات ما بیش از ۹ میلیارد دلار بود. این نشان از دیپلماسی فعال در خصوص کشورهای عضو شانگهای دارد

دولت سیزدهم از زمانی که فعالیت خود را آغاز کرد، بر این امر تأکید داشت که برخلاف دولت گذشته به دنبال توسعه روابط تجاری با کشورهای همسایه، احیای همکاری با کشورهای عضو اوراسیا و همچنین شانگهای است؛ موضوعی که دولت گذشته به آن نپرداخت و تمام نگاهش به امضای برجام بود

تلاش دولت سیزدهم بر این است که در کشورهای عضو شانگهای مسأله بیمه قراردادهای تجاری را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزار جایگزین اعتبار اسناد بانک می‌کند اسناد عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای برای طی کردن مراحل قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی شد. روند عضویت کامل ایران در سازمان شانگهای از ۲۶ شهریور سال ۱۴۰۰ در جریان نشست سران این سازمان در تاجیکستان آغاز شد

بزرگترین قرارداد بیمه تجاری امضاء شده است

رئیس سازمان توسعه تجارت ایران تأکید کرد: یکی از موضوعات مهمی که روی آن تمرکز کرده‌ایم، بحث مسائل حقوقی و بحث‌های ضمانتی است. در این راستا بیمه‌های خودمان را فعال کردیم و هفته گذشته بزرگترین قرارداد بیمه تجاری را بین صندوق ضمانت صادرات ایران و بیمه‌های روسیه امضا کردیم و در حال مذاکره با برخی از کشورهای دیگر هستیم؛ دو ماه قبل نیز قراردادی با قزاقستان برای جایگزینی بیمه قراردادهای تجاری به جای اعتبار اسناد بانکی امضا شد و در حال مذاکره با پاکستان و ارمنستان برای امضای قرارداد همکاری مشترک هستیم.

او با اشاره به حمایت سازمان توسعه تجارت از تجار و بازرگانان ایران، تأکید کرد: طبق برنامه‌ریزی صورت گرفته، می‌خواهیم سیستم‌ها و کانال‌های خاص بانکی را برای بازرگانان ایجاد کنیم. نکته دیگر اینکه، بتوانیم

ایران به عنوان عضو اصلی در سازمان همکاری شانگهای پذیرفته شد

رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران تشریح کرد

دلایل تعطیلی ۶ هزار معدن

معدن کوچک و متوسط سهم ۹۸ درصدی از کل معادن کشور را به خود اختصاص داده‌اند. سهمی قابل توجه که نشان می‌دهد این معادن می‌توانند به توسعه اشتغال و اقتصاد کشور کمک شایانی کنند. این در حالی است که گفته می‌شود ۶ هزار معدن کوچک در ایران تعطیل هستند و نمی‌توانند فعال باشند. این ارقام از آن جهت نگران‌کننده است که هر ساله به تعداد معادن تعطیل شده در کشور افزوده می‌شود و گویا کسی هم نگران این فاجعه نیست. به طور مثال در حالی که تا سال ۹۹ حدود ۴ هزار معدن کوچک غیر فعال در کشور وجود داشت اما این تعداد در دو سال اخیر تا ۲ هزار مورد افزایش یافته است.

در حالی که از ۱۱ هزار معدن پروانه دار در کشور تنها حدود ۸ هزار مورد فعالیت می‌کنند اما ۶۰ درصد از این ۸ هزار معدن نیز نیمه فعال و به عبارتی تعطیل معرفی شده‌اند. بنابه گفته رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران مساله این است که این ۶ هزار مورد به دلیل مشکلات جدی از جمله ضعف قوانین، مشکلات ارزی در کشور، گرانی قیمت ماشین‌آلات، مشکل ورود دستگاه‌های معدنی به کشور و بی‌برقی نتوانسته‌اند به نحو درستی به فعالیت ادامه دهند. هر چند اینها تا به امروز در حال پرداخت حقوق دولتی و جریمه به دلیل تولید کم هستند اما دلیل این امر ترس از ابطال پروانه‌شان است و نه تولید! به این ترتیب شرایط سیاسی و اقتصادی کشور معدن کوچک را به جایی رسانده است که فقط باشند. در غیر این صورت نه برداشتشان برداشت است و نه درآمدشان درآمد!

اما با اینکه رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران از این آمار تکان‌دهنده سخن گفته؛ عضو هیات علمی پژوهشکده علوم پایه کاربردی و کارشناس رسمی دادگستری در امور معدن این اعداد را اغراق آمیز و غیر واقعی دانسته است. دلایل این مقام مسوول این است که در این حوزه نقش بهره‌برداران کلیدی است. عنوان می‌شود که برخی از بهره‌برداران برای اینکه حقوق دولتی کمتری به دولت پرداخت کنند، میزان استخراج معادن خود را کمتر اعلام کرده تا در نهایت در فهرست معادن کوچک قرار گیرند. با توجه به اینکه پیش از این هم معاونت معدنی وزارت صمت از این آمارها سخن گفته بود و اعلام تعطیلی ۶ هزار معدن موضوع جدیدی نیست، «برای روشن شدن موضوع باریس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران گفت و گو کرده ایم».

فعالیت ۸ هزار از ۱۱ هزار معدن

در این خصوص عبدالوهاب سهل‌آبادی، رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران گفت: بیش از ۶ هزار واحد معدنی در کشور به علل وجود مشکلات مختلف تعطیل هستند. این در حالی است که همه آنها معادن کوچکی هستند که می‌توانند آمار اشتغال را افزایش دهند. سهل‌آبادی تصریح کرد: در حال حاضر ۱۱ هزار معدن پروانه دار در کشور داریم که از این تعداد تنها حدود ۸ هزار مورد مشغول به کار هستند. او با اشاره به اینکه منظور از مشغول به کار بودن با آنچه در معنی فعالیت شش‌ناخته می‌شود تفاوت اساسی دارد، تصریح کرد: این دسته از معادن با وجود مشکلات متعدد اما هنوز حقوق دولتی پرداخت کرده و از ترس اینکه پروانه بهره‌برداری‌شان باطل نشود، جرایم لازم را به دولت می‌پردازند. به این ترتیب ۶۰ درصد از این ۸ هزار معدن نیمه فعال هستند.

او با تأکید بر اینکه این معادن فعال نیستند، ادامه داد: در واقع به دلیل ترس از دست دادن پروانه ناچار هستند که حقوق دولتی و جرایم دولتی را بابت برداشت کم بپردازند اما به دلیل اینکه امکاناتی ندارند همچنان با مشکل روبه‌رو هستند و نمی‌توانند فعالیت به معنای واقعی را داشته

باشند.

معضل ماشین‌آلات

رییس خانه صنعت، معدن و تجارت

**در مساحتی حدود ۲۳۰ هزار هکتار
زمین اکتشاف شده و مطالعه شده توسط
مسوولین مربوطه ۹ هزار واحد معدنی آماده
فعالیت هستند که متاسفانه امروز به دست
وزارت صمت بلوکه شده است و راه اندازی
نمی شود**

رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران با بیان اینکه معادن امروز اهمیتی بیش از نفت دارند، تاکید کرد: پتانسیل بزرگی در زمینه معدن داریم و امروز معدن می تواند جایگزین نفت شود. منابع درآمدی خوبی از این عرصه می توان به دست آورد.
به طور مثال در بخش فرآوری، معدن می تواند اشتغال پویا ایجاد کند. همچنین برداشت صحیح، کاهش باطله ها و استفاده بهینه از روش دانش بنیان می تواند این حوزه را به جدمتحول کرده و در توسعه اقتصادی موثر واقع شود.

قوانین مشکل آفرین

همچنین رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران تصریح کرد: دلیل اینکه واحدهای صنعتی و معدنی نمی توانند به نحو مطلوبی فعالیت کنند این است که با وجود قواعد و قوانین خاص صادراتی نمی توانند به تعهدات خود عمل کنند. به طور مثال امروز با یک خریدار خارجی صحبت می کنند، اما با تغییر نرخ ارز در کشور دیگر کالا با قیمت تمام شده و فروش همخوانی ندارد.

سهل آبادی در ادامه گفت: واحدهای کوچک و متوسط نیاز دارند که بتوانند کالای خود را با یک ضابطه و نرخ ثابت برای حداقل ۶ ماه تا دو سال بفروشند و در بازارهای جهانی رقابت کنند

مشکل تامین برق

سهل آبادی ضمن ابراز تاسف از مشکل تامین برق بیان کرد: واحدهای کوچک و متوسط با توجه به مشکلی که برای تامین برق دارند بر اساس دستورالعمل مجبور هستند یک یا دو روز در هفته تعطیل باشند در حالی که زنجیره تولید برخی واحدهای صنعتی به گونه ای است که نمی توانند تولید خود را متوقف کنند. رییس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران همچنین گفت: بسیاری از نیروگاه های کوچک خصوصی بیشتر ایجاد شده، اما دولت در پرداخت پول آنها تاخیر داشته و باعث شده بسیاری از آنها ورشکسته و تعطیل شوند.

مشکل نبود سرمایه گذار

همچنین سجاد غرقی نایب رییس کمیسیون معدن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی تهران در این خصوص گفته است: معادن کوچک نسبت به ذخیره ای که دارند بهره وری بالایی دارند و از نظر وزنی ۶۳ درصد تولید در معادن کوچک مقیاس اتفاق می افتد. وی با اشاره به مزایای سرمایه گذاری و توجه به معادن کوچک اظهار داشت: این معادن زمینه ساز اکتشافات و رسیدن

ایران تصریح کرد: معادن کوچک برای تهیه یک دستگاه لودر باید چندین میلیارد دلار بپردازند. این در حالی است که کوچک ترین ارزی به آنها تعلق نمی گیرد. همچنین با توجه به مشکلات ارزی در داخل کشور، خرید ماشین آلات برای واحدهای کوچک بسیار سخت شده. مثلاً برای خرید یک بیل مکانیکی یا لودر چند میلیارد تومان باید هزینه شود. از طرف دیگر با اینکه اجازه ورود ماشین آلات دست دوم از سوی وزارت صمت صادر شد اما دلالت ها عرصه را از آنها ربوده و به آنها اجازه فعالیت ندادند. بنابراین از هر سو که بنگریم متوجه می شویم معادن کوچک برای تهیه ماشین آلات معدنی با مشکل جدی روبه رو هستند.

۹ هزار ظرفیتی که بلوکه وزارت صمت است

سهل آبادی با اشاره به ظرفیت هایی که از دست می رود، تصریح کرد: در مساحتی حدود ۲۳۰ هزار هکتار زمین اکتشاف شده و مطالعه شده توسط مسوولین مربوطه ۹ هزار واحد معدنی آماده فعالیت هستند که متاسفانه امروز به دست وزارت صمت بلوکه شده است و راه اندازی نمی شود. او در ادامه با اشاره به توانمندی بخش معدن در توسعه اقتصادی تاکید کرد: اگر از پتانسیل بخش معدن با مدیریت و برنامه ریزی صحیح در بخش دولتی و خصوصی استفاده کنیم، در سال «تولید؛ دانش بنیان، اشتغال آفرین» می توانیم به نتایج مناسبی دست پیدا کنیم.
مساله مهم این است که به صورت علمی سراغ این حوزه برویم. در این بین به افراد توانمند و تحصیل کرده نیاز است تا اعداد قابل توجه را واقعی کرده و بتوانیم برای کشور گام های موثری برداریم.

اهمیت معدن بیش از نفت

اردشیر پورشعبان گفته است: طبق اعلام سازمان صمت، در سال ۱۴۰۰ تعداد کل معادن کشور به حدود ۱۰ هزار و ۱۷۰ معدن در کشور می‌رسید. از این رو بعید به نظر می‌رسد که بیش از ۶۰۰۰ معدن غیر فعال باشند؛ چرا که این رقم حدود ۶۰ درصد از معادن را تشکیل می‌دهد. به اعتقاد وی بسیاری از معادن کوچک در واقع کوچک نیستند. این معادن به دلیل اینکه اکتشاف درستی در آن انجام نشده در زمره معادن کوچک مقیاس قرار می‌گیرند.

پای بهره‌برداران در میان است

در این رابطه ظاهراً پای برخی بهره‌برداران و همچنین اکتشاف ناقص معادن در میان است. وی در این باره توضیح داد: یکی دیگر از مشکلاتی که در معادن کوچک مقیاس وجود دارد، بهره‌برداران هستند. تعدادی از این افراد به دلیل کمبود نقدینگی، اکتشاف تکمیلی را ناقص انجام می‌دهند. از همین رو به دلیل عدم قطعیت ماده معدنی، ذخیره قطعی کمتر از مقدار واقعی در پروانه بهره‌بردار قید می‌شود.

او تصریح کرد: البته عکس این موضوع نیز در برخی معادن صادق است. به این صورت که اکتشاف ناقص و یا تحلیل نادرست موجب می‌شود که مقدار ذخیره بیش از مقدار واقعی در پروانه بهره‌بردار قید شود. او تأکید کرد: این امر موجب هدررفت سرمایه و سردرگمی سرمایه‌گذاران در بخش معدن می‌شود.

به این ترتیب بنا بر اعلام پورشعبان بسیاری از معادن کوچک کشور به دلیل ضعف در اکتشاف در زمره معادن کوچک قرار گرفته‌اند. این در حالی است که اغلب معادن بزرگ کشور دولتی و ملی هستند و ما معدن بزرگی که خصوصی باشد، نداریم. /جهان صنعت

به ذخایر بزرگ‌تر هستند که این اتفاق برای بسیاری از معادن بزرگ کشور رخ داده است. نایب‌رئیس کمیسیون معدن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی تهران دسترسی نداشتن به بازار و منابع بانکی را از چالش‌های پیش روی این معادن دانست و افزود: معادن کوچک عمدتاً با مشکلات نبود سرمایه‌گذار مواجه هستند. غرق‌ی همچنین تصریح کرد: حمایت از معادن کوچک در مباحث حقوقی و محیط زیست موجب تداوم و پایداری تولید در این معادن خواهد شد.

چرا ۶۰ درصد معادن کوچک تعطیل شدند؟

در حالی که سهل‌آبادی از تعطیلی ۶ هزار معدن صحبت می‌کند اما عضو هیات علمی پژوهشکده علوم پایه کاربردی و کارشناس رسمی دادگستری در امور معدن تعطیلی ۶۰۰۰ معدن کوچک را اغراق‌آمیز توصیف کرد. بنا به گفته این مقام مسوول یکی از دلایل تعداد بالای معادن کوچک بهره‌برداران هستند. عنوان می‌شود که برخی از بهره‌برداران برای اینکه حقوق دولتی کمتری بدهند میزان استخراج معادن خود را کمتر اعلام می‌کنند تا در فهرست معادن کوچک قرار بگیرند. در این خصوص

وضعیت بازار پول در تیر ۱۴۰۱

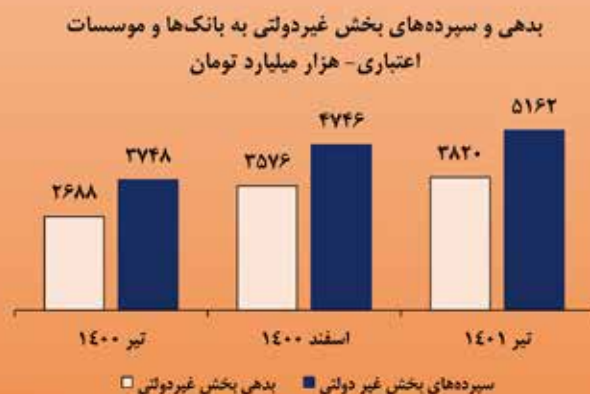
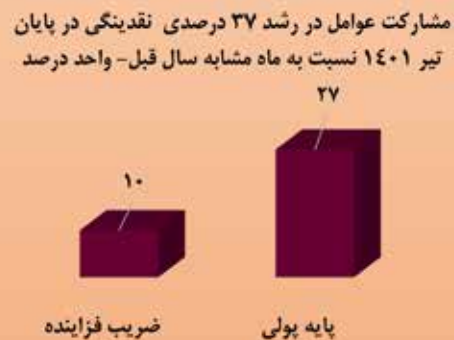
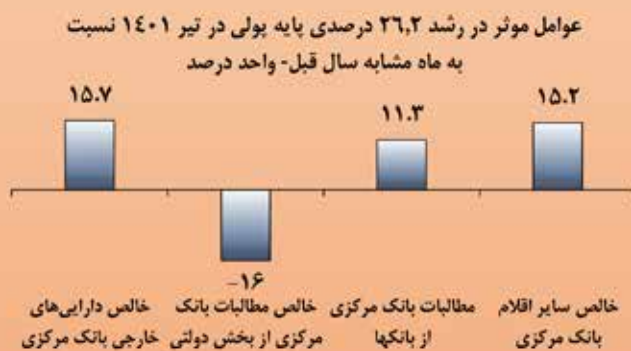
در این مطلب خلاصه وضعیت بازار پول در تیر ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفته و در آن به موضوعاتی از قبیل وضعیت پایه پولی، نقدینگی و عوامل موثر بر رشد آنها اشاره شده است.

در پایان تیر ۱۴۰۱، رقم نقدینگی کشور با رشد ۳۷،۴ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل به ۵۲۵۰ هزار میلیارد تومان رسید که عامل مسلط در رشد آن، افزایش پایه پولی است؛ هر چند نسبت به ماههای قبل، از سهم پایه پولی در رشد نقدینگی تا حدی کاسته شده است.

پایه پولی در پایان تیر ۱۴۰۱، با رشد ۲۶،۲ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل، به حدود ۶۵۳ هزار میلیارد تومان رسید که عامل مسلط در افزایش آن، افزایش خالص داراییهای خارجی بانک مرکزی و رشد خالص سایر اقلام بانک مرکزی با مجموع مشارکت حدود ۳۱ واحد درصدی است.

بدهی دولت به بانک مرکزی در تیر ۱۴۰۱ با کاهش حدود ۷ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل، به حدود ۱۵۲ هزار میلیارد تومان رسیده است.

بدهی بخش غیردولتی به بانکها و موسسات اعتباری نیز در تیر ۱۴۰۱ به حدود ۳۸۲۰ هزار میلیارد تومان رسیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل، تقریباً ۴۲ درصد رشد داشته؛ در حالی که سپردههای این بخش، رشد ۳۸ درصدی را تجربه کرده و به حدود ۵۱۶۲ هزار میلیارد تومان رسیده است. سرعت افزایش بدهی این بخش نسبت به رشد سپردههای آن بالاتر است و می‌تواند هشدار برای توانایی ایفای تعهدات بانکها و موسسات اعتباری محسوب شود.

در یک گزارش پژوهشی بررسی شد

جای خالی مسکن اجتماعی برای اقشار آسیب‌پذیر

فرزانه نویری
بژوهشگر اقتصادی

مشکل مسکن اقشار آسیب‌پذیر یکی از معضلات رایج در تمام کشورهای جهان سوم است. مفهوم سرپناه مناسب باید از نگاه صرف فیزیکی و کالبدی خارج شود و بر خلاف سیاست‌های پیش گرفته تا امروز و در قالب تمام نیازها و ضرورت‌های زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ساکنان آن مناطق باشد. تنش‌ها، عدم استقبال مردم به سبب کاهش رفاه اجتماعی ناشی از سکونت در مسکن‌های غیراستاندارد و شهر و ندرز دایمی‌های صورت گرفته نه تنها بعد اجتماعی و فرهنگی جامعه را با آسیب مواجه کرده، بلکه تزلزل امنیت اقتصادی رانیز در پی داشته است. از این رو برای دفاع از اقشار کم‌درآمد و آسیب‌پذیر و با هدف عدالت‌گستری در سطح جامعه، راهکارهایی مانند سرمایه‌گذاری در مسکن اجاره‌ای، همکاری اقشار آسیب‌پذیر، پایبندی به برنامه‌ها، جامع‌اندیشی، توجه به کیفیت اقتصادی و اجتماعی مسکن، اراده سیاسی قوی و سازگار، مالیات بر خانه‌های خالی، هم‌نشینی مسکن اجتماعی و مسکن عادی و ارتقای بافت فرسوده پیشنهاد می‌شود.

نقش دولت در بخش مسکن

دخالت دولت و سیاست‌گذاری در بخش مسکن بر دو عامل عرضه و تقاضا استوار است. سیاست‌گذاری در این حوزه به عنوان گوناگون متاثر از بخش دولتی است و با توجه به قدرت سیاسی، اقتصادی و قانونی دولت به انجام می‌رسد. همچنین، با عنایت به ارتباط متقابل بخش مسکن با دیگر بخش‌های اقتصادی، دولت‌ها به واسطه ابزار پول و زمین، قادر به مداخله و اعمال سیاست در این حوزه می‌شوند. سازمان‌های غیردولتی و خصوصی نیز در ارائه املاک اجتماعی به مستأجران شرکت و مداخله می‌کنند، اما مسوولیت و مشارکت دولت به عنوان تضمین مهم و ضروری برای موفقیت این مدل شمرده می‌شود. به عبارتی، دولت با دخالت بودجه‌ای و تنظیم سیاست‌های مالی و پولی تأثیر مستقیمی بر بخش مسکن دارد. مهم‌ترین سیاست‌های دولت در موضوع مسکن رامی‌توان در قالب برنامه‌های توسعه بررسی کرد. در بخش بعد به تفصیل به این موضوع می‌پردازیم. مسکن اجتماعی در برنامه‌های توسعه تولید مسکن در همه کشورهایانه تنها از مظاهر رشد اقتصادی، بلکه

مرتفع‌کننده نیازهای اجتماعی و فرهنگی نیز هست که در تسریع حرکت چرخ‌های اقتصادی کشور بسیار تأثیر گذار است. تامین مسکن یکی از فصول مهم برنامه‌های ۵ ساله توسعه کشور است و عملکرد برنامه‌های تامین مسکن، چارچوب حرکت دولت‌ها در راستای پیشبرد سیاست‌های اقتصادی اجتماعی آنها نشان می‌دهد. در این بخش به اجمال سیاست‌های دولت در بخش مسکن در قالب برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور بررسی می‌شود.

برنامه دوم توسعه (۱۳۷۸-۱۳۷۴)

سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی متعددی در بخش مسکن برنامه‌های توسعه مطرح شد. برنامه‌های حمایتی برنامه دوم توسعه در زمینه تامین مسکن اقشار کم‌درآمد عبارتند از: مسکن اجتماعی، مسکن حمایتی، ساخت واحدهای استیجاری و حمایت از انبوه‌سازان. شعار اصلی آن «پاک»، یعنی پس‌انداز، انبوه‌سازی و کوچک‌سازی است. در این برنامه، بخش غیردولتی مسکن متشکل از ۳ زیربخش مسکن آزاد، مسکن حمایت‌شده و مسکن اجتماعی است. در این بین، مسکن اجتماعی بر اساس الگوی مصرف احداث می‌شود و دولت برای تشویق سازندگان و حمایت از بهره‌برداران، از آن حمایت می‌کند. بی‌توجهی به تناسب بعد خانوارهای کم‌درآمد با مساحت پیشنهادی مسکن، نقاط ضعف محسوب می‌شود. افزایش تولید و گسترش انبوه‌سازی در کشور، کاهش نرخ تورم، کاهش ضریب جینی و افزایش تولید مسکن همگام با کاهش بهای مسکن نقاط قوت این مساله محسوب می‌شود. این برنامه مانند برنامه اول توسعه، به لحاظ پایین آوردن متوسط زیربنا (حدود ۵۰ متر مربع و کمتر از استاندارد سکونت) ناکام بود. مطابق با این برنامه، احداث ۲۶۹۰۰۰ واحد مسکونی در مناطق شهری و روستایی در دستور کار قرار گرفت که بر اساس آمار منتشر شده بانک مرکزی تنها ۹۹۸ هزار واحد مسکونی با متر ازی حدود ۱۳۰ متر مربع تولید شد. درصد تحقق اهداف و موفقیت این برنامه را در حدود ۳۸/۹ درصد برآورد کردند که به منزله عدم تحقق ۶۱/۱ درصد از اهداف کمی مسکن در این برنامه است.

برنامه سوم توسعه (۱۳۸۳-۱۳۷۹)

با پیدایش معضل بی مسکنی در کشور و افزایش مشهود مشکل مسکن اقشار محروم و کم درآمد، در برنامه سوم توسعه برای نخستین بار به طور علنی به این مقوله به عنوان بخشی مجزا پرداخته شد. تدوین بخش مسکن در این برنامه تفاوت زیادی با برنامه دوم توسعه داشت. نکته مثبت این برنامه، بهره گیری از تعداد شاخص های بیشتر و همچنین، چشم انداز بلندمدت بخش و سیاست های راهبردی و اجرایی برنامه بود که در برنامه های قبلی کمرنگ تر بود. هدف کمی این برنامه کاهش تراکم خانوار در واحد مسکونی از ۱/۱۶ در سال ۱۳۷۸، به ۱/۱۲ در سال پایانی برنامه (۱۳۸۳) و اهداف کیفی آن، کاهش متوسط سطح زیربنای واحدهای مسکونی و استهلاک واحدهای مسکونی (افزایش عمر بنا) بود. در برنامه سوم، احداث ۸۵۱۸۹ واحد مسکونی استیجاری شروع شد که در پایان برنامه، ۹۵۱۶۸ واحد به اتمام رسید و به صورت اجاره به شرط تملیک به گروه های هدف در قانون (زوج های جوان، زنان سرپرست خانوار و ...) واگذار شد و بقیه نیز در دست تکمیل بود. منابع مالی برای تامین به این صورت بود که ۵۰ درصد از سهم دولت (فروش زمین دولتی، درآمد عمومی دولت و وجوه برگشتی) و ۵۰ درصد هم از طریق تسهیلات بانکی صورت گیرد، اما در عمل از کل ۴۸۶۰ میلیارد ریال هزینه شده در طرح، ۴۱۷۰ میلیارد ریال آورده دولت و ۱۹۰ میلیارد ریال تسهیلات بانکی بود.

عملا هدف دیگر این سیاست که واگذاری واحدها به صورت استیجاری بود نیز تحقق نیافت. در مجموع، نحوه اجرای قانون مسکن استیجاری تفاوت های فاحشی با قانون مکتوب داشت و فلسفه اصلی اجرای این قانون را مخدوش کرد.

برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۸-۱۳۸۴)

رشد ۵/۳ درصدی جمعیت کشور در سال های ۱۳۶۵-۱۳۶۰ سبب شد که در سال های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ میزان ثبت ازدواج به ۸۰۰ تا ۸۳۰ هزار مورد در سال برسد و دولت برای پاسخ به نیاز مسکن برنامه ریزی جدی انجام دهد. طرح مسکن مهر در سال ۱۳۸۶ با اهداف ایجاد تعادل میان عرضه و تقاضای مسکن با حذف قیمت زمین، تامین مسکن اقشار کم درآمد و بی بضاعت، کنترل و جلوگیری از افزایش بی رویه قیمت زمین و مسکن، رونق بخشی به تولید مسکن و افزایش حجم تولید مسکن، کاهش هزینه های مسکن اجاره بها، رهن و خرید از سبد هزینه خانوار، تامین نیازهای انباشتی و آتی مسکن و برقراری عدالت در دسترسی به مسکن مناسب و به تبع آن، کاهش فقر و تامین مسکن جوانان مطرح شد. هدف برنامه چهارم توسعه در سال های ۱۳۸۸-۱۳۸۶، ایجاد ۴/۶۰۱ میلیون واحد مسکونی بود. دولت در این برنامه سعی در افزایش تعداد واحدهای مسکونی داشت، اما با عدم تامین اعتبارات لازم و همچنین، با افزایش قیمت مصالح ساختمانی و زمین، انبوه سازی و کوچک سازی ساختمان نیز بارکود مواجه شد. در سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۵ به ترتیب ۵۳۰ و ۵۸۰ هزار واحد مسکونی در سطح شهرهای کشور در نظر گرفته شد، اما تنها ۷۶ درصد اهداف آن محقق شد. طبق این برنامه، دولت به دنبال ساخت مسکن های تعاونی در قالب مساکن ۹۹ ساله تعاونی بود و احیای بافت های فرسوده در قالب ساماندهی میزان عرضه و تقاضا در دستور کار قرار گرفت. تا برنامه پنجم عمرانی صرفا به مقوله کمیت مسکن توجه می شد و بی توجهی به کیفیت ها خود گویای حل نشدن معضل بدمسکنی در کشور ناشی از موارد یاد شده است. از سوی دیگر، تصمیمات برنامه ریزی نشده منجر به تغییرات اساسی در این برنامه ها شد.

برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

شاخص دسترسی به مسکن با احتساب پس انداز کل درآمد خانوار در کشور از حدود ۸ سال در سال ۱۳۸۴، به حدود ۱۲ سال در سال ۱۳۹۰ رسید. این رقم برای گروه های کم درآمد و آسیب پذیر جامعه در سال ۱۳۹۷، به ۱۹ تا ۳۵ سال رسید. این به معنای آن است که دست کم دهک های ۱ و ۲ به تنهایی و بدون حمایت های اجتماعی و مداخله دولت هرگز نمی توانند مسکن مورد نیاز را برای سکونت خود تامین کنند. این در حالی است که شاخص متعارف دسترسی به مسکن در کشورهای دنیا در صورت عملکرد مناسب بازار، کمتر از ۸ سال است. در این برنامه سعی دولت پیاده سازی راهبردهای مسکن ایرانی-اسلامی با ساخت خانه های با مساحت کم برای جوانان و حمایت بخش خصوصی از تولید و عرضه است. در برنامه پنجم توسعه، ۵ هدف ۱۷ راهبردی در بخش های کمی و کیفی در نظر گرفته شد. مطابق با این برنامه، هدف اصلی دستیابی به ۲۴ میلیون خانه بود. از این میان، تعداد ۱۷ میلیون واحد مسکونی در نواحی شهری و ۷ میلیون در نواحی روستایی بود. به تعویق افتادن اجرای برنامه های عملیاتی مانند مسکن اجتماعی به واسطه محدودیت منابع و یارانه های تخصیصی بخش مسکن به تکمیل طرح مسکن مهر، رخدادی بود که دوباره سبب نافرجام ماندن اهداف زمینه ای توسعه

گفتنی است، شرایط تبدیل شیوه واگذاری این واحدها از استیجاری به اجاره به شرط تملیک و ضرورت پرداخت پیش قسط، دهک پایین درآمدی جامعه را از دسترسی به این واحدها دور کرد و تنها دهک های ۳ و ۴ درآمدی توانستند از واحدهای این طرح به شیوه اجاره به شرط تملیک بهره ببرند. در نتیجه، یکی دیگر از اهداف این طرح که تامین مسکن برای دهک های ۱ و ۲ درآمدی بود نیز تحقق نیافت و عملا این گروه ها از گروه های هدف این سیاست حذف شدند. همچنین، به دلیل عدم تامین سهم بانک هادر سیاست مسکن استیجاری و اخذ پیش دریافت از متقاضیان توسط دولت،

مسکن اقشار آسیب پذیر و کم درآمد شد. گفتنی است، سهم هزینه مسکن در سبد خانوار در سال ۱۳۹۴ و پایان برنامه پنجم توسعه حدود ۳۴ درصد بود. این موضوع برای دهک های پایین جامعه به ۴۰ درصد نیز رسید که متعارف جهانی آن ۲۵ درصد است.

برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

در طول اجرای این برنامه، سیاست های دولت از عرضه محور به سیاست های تقاضا محور تغییر رویکرد داد. طبق ماده ۷۸ برنامه ششم توسعه در راستای دستیابی به عدالت اجتماعی و پشتیبانی از اقشار ضعیف، بر ساخت مسکن برای این قشر تاکید شد. در این برنامه پیش بینی شد ۵۷۰ هزار واحد مسکن حمایتی برای کمک به اقشار کم درآمد عرضه شود. برنامه تامین مسکن اقشار کم درآمد در قالب مسکن حمایتی به پیشنهاد وزارت های راه و شهر سازی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و بانک مرکزی تنظیم شده و مسوولیت اجرای آن نیز بر عهده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است. مسکن در ۲ ساختار مسکن استیجاری و پرداخت کمک اجاره و وام قرض الحسنه عرضه می شود. در بخش مسکن اجتماعی، ساخت واحدهای استیجاری رادستگاه هایی مانند کمیته امداد امام خمینی، سازمان بهزیستی و خیرین مسکن ساز انجام می دهند که خانوار هایی را تحت پوشش دارند.

تامین زمین در این مورد با وزارت راه و شهر سازی است. در صورت فراهم بودن زمین، تسهیلاتی در برنامه پیش بینی شده است تا سرمایه گذاران و متقاضیانی که مبالغ عمده ای برای ساخت مسکن استیجاری دارند وارد این طرح شوند و با تفاهمنامه ای که برای ۱۰ سال بین آنها و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی امضا می شود، واحدهای مسکونی تحت نظارت بنیاد را بسازند و بخشی از آن را در اختیار خانوار های شناسایی شده کمیته امداد امام خمینی، سازمان بهزیستی و دیگر گزینش ها قرار دهند. بدین صورت که در شهر های کوچک تا ۴۰ میلیون تومان، در شهر های میانی ۶۰ میلیون تومان و در شهر های بزرگ و کلانشهر ها ۸۰ میلیون تومان تسهیلات پیش بینی شده است. در

گزارش عملکرد اهداف کمی برنامه ششم توسعه، بررسی شاخص های کلیدی بخش مسکن در دو بخش عرضه و تقاضا در ایران حاکی از آن است که رکود بخش مسکن در سال های گذشته باعث شده است این بخش چه به لحاظ تعداد معاملات و چه به لحاظ قیمت آنها وضعیتی روبه کاهش را تجربه کند.

قانون جهش تولید مسکن

قانون جهش تولید مسکن که با عنوان «طرح دو فوریتی جهش تولید و تامین مسکن» تقدیم مجلس شد در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۱۷ به تصویب رسید. مطابق با این طرح، دولت موظف است نیاز سالانه مسکن را بر اساس اعلام وزارت راه و شهر سازی مستند به مطالعات «طرح جامع مسکن»، در مناطق شهری و روستایی تامین و طوری برنامه ریزی و اقدام کند تا در ۴ سال نخست اجرای این قانون، سالانه به طور متوسط دست کم یک میلیون واحد مسکونی برای متقاضیان واجد شرایط بر اساس قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن و آیین نامه های مربوط عرضه شود. همچنین، بانک ها و موسسات غیر بانکی مکلف هستند دست کم ۲۰ درصد از تسهیلات پرداختی نظام بانکی در هر سال را بانرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار به بخش مسکن اختصاص دهند؛ به طوری که در سال اول اجرای قانون از حداقل ۳۶۰۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات برای واحدهای موضوع این قانون کمتر نباشد و برای سال های آینده نیز دست کم منابع تسهیلاتی مذکور با افزایش درصد یاد شده مطابق بانرخ تورم سالانه افزایش یابد.

طبق آمار، در طرح نهضت ملی مسکن که از ۲۸ مهر سال ۱۴۰۰ و یک ماه پس از ابلاغ قانون جهش تولید مسکن باز گشایی شد، تا ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ روند ثبت نام ادامه یافت و ۵ میلیون و ۴۹۰ هزار و ۱۶۶ نفر نام نویسی کردند. در این بین، ۳ میلیون و ۳۶۰ هزار و ۱۵۳ نفر حائز شرایط اولیه (فرم ج سبز، نداشتن سابقه مالکیت و عدم استفاده از تسهیلات دولتی) شدند. تهران بیشترین آمار ثبت نام کنندگان و شرق سمنان کمترین میزان را به خود اختصاص داد. همچنین در جدول ذیل تبصره ۱۴ ماده واحده قانون بودجه، پرداخت ۵۰ هزار میلیارد ریال به صندوق ملی مسکن بابت تامین مسکن محرومان گنجانده شد.

آسیب شناسی طرح های اجرایی مسکن اجتماعی

بر اساس مصوبه هیات وزیران و با هدف حمایت از تامین مسکن اقشار آسیب پذیر و در راستای اجرای سیاست های دولت یازدهم در حوزه مسکن، در سال های ۱۴۰۰-۱۳۹۶، برنامه ای در ۲ قالب «مسکن اجتماعی و مسکن حمایتی» تدوین شد. مطابق با این طرح، برنامه ریزی برای اجرای سالانه ۱۰۰ هزار واحد مسکونی در سال های ۱۴۰۰-۱۳۹۶ صورت گرفت که در آنها کمک هایی در قالب تسهیلات ساخت و خرید مسکن ملکی، پرداخت تسهیلات به سازندگان مسکن استیجاری، ساخت مسکن استیجاری، پرداخت کمک اجاره و وام قرض الحسنه و دیعه مسکن پیش بینی شده بود. در زیر، برخی از مهم ترین ضعف های سیاست گذاری حوزه مسکن ارائه می شود.

عدم استطاعت مالی خانوارها خصوصا خانوارهای کم درآمد شهری در تهیه واحدهای مسکونی از مشکلات و چالش های اساسی دولت ها در بخش مسکن است. پس انداز محدود خانوارهای کم درآمد با توجه به سطح پایین حقوق و عدم رشد متناسب درآمد خانوارها بارشد قیمت واحدهای مسکونی، از مشکلات اساسی در استطاعت مالی خانوارها برای تامین مسکن مناسب است.

غالب بودن ماهیت اقتصادی طرح مسکن مهر موجب غفلت در رفع یکی از نیازهای اساسی شد، اما باید متذکر شد که در عمل، مسکن دارای ابعاد اجتماعی و فرهنگی وسیع است. دسترسی به مسکن به عنوان یکی از اهداف اجتماعی همواره و در هر جامعه ای مطرح است. ارکان اساسی مسکن مانند امنیت، مطلوبیت و انطباق بر توان مالی خانوارها در راس معیارهای مرتبط با نیازهای اجتماعی قرار می گیرند، اما آنچه در اجرا و تامین مسکن با عنوان «مسکن مهر» شاهدیم، تنها منطبق بر توان مالی قشر کم درآمد جامعه است. دید کامل کالبدی بر مقوله مسکن مهر یکی از مهم ترین دلایل ناکامی این طرح است.

انگیزه های سفته بازی و ثروتمندان ممکن است نقش مهمی در درک پویایی های قیمت مسکن ایفا کند. با توجه به اینکه انگیزه های سوداگرانه ثروتمندان بیش از تقاضای مصرفی آنهاست، با تشدید نابرابری درآمد، عملکرد بازار مسکن را در تقاضای موثر مسکن کم درآمدها و میان درآمدها تحت تاثیر قرار می دهد. بنابراین، روابط متقابل نابرابری و پیامدهای آن در بازار مسکن بر تقاضای مسکن کم درآمدها و میان درآمدها اثر می گذارد و باعث افزایش قیمت مسکن می شود و نسبت اجاره به درآمد خانوارها را افزایش می دهد.

در اجزای بودجه امور، فصول و برنامه های بخش مسکن شفافیت، انضباط و تناظر افقی و عمودی موضوعات مشاهده نمی شود و گاه با ارائه آمار تجمیعی عملا ارزیابی و سنجش عملکرد اجرایی در مقایسه با بودجه در موضوعات مختلف، ناممکن یا بسیار دشوار است.

در سال ۱۳۹۱، حدود ۱۹ درصد از تسهیلات بانکی به حوزه مسکن و ساختمان اختصاص یافت. این عدد در سال ۱۳۹۸، به ۷ درصد و در ۱۰ ماه سال ۹۹، به ۵/۷ درصد کاهش یافت. به طور معمول چنین فرض می شود که اقشار کم درآمد صرفا مدد گیرنده هستند و مسکن با هر شرایطی، تامین کننده نیاز این قشر است. به عبارتی، در این همکاری و تعامل به قصد تسهیل معضل یاد شده، همکاری و مشارکت خود این اقشار نادیده گرفته شده است.

طرح اجرایی مسکن مهر منجر به تجمیع شهر و ندان کم درآمد در یک نقطه و آسیب های ناشی از آن شد حال آنکه یکی از مهم ترین اصول ایجاد مسکن اجتماعی آن است که با اختلاف نشینی دهک های کم درآمد در مناطق برخوردار تر، از شکل گیری آسیب های اجتماعی و امنیتی جلوگیری و انسجام اجتماعی ایجاد شود. با توجه به تاثیرات بلند مدت طرح مسکن مهر بر سیما و عملکرد شهرها، لازم است احداث آنها با توجه به معیارهای برنامه ریزی شهری صورت پذیرد تا در عملکرد و کیفیت زندگی شهری تاثیر منفی نداشته باشد.

تصمیمات غیر کارشناسی سبب تفاوت فاحش میان اهداف تعیین شده و اجرا شد. به عبارت دیگر، بسیاری از اهداف و برنامه های تنظیم شده در راستای بهبود شرایط مسکن اقشار کم درآمد، به لوکس سازی های متعدد مبدل شد. این موضوع سبب افزایش فاصله طبقاتی و پیچیده تر شدن مساله مسکن اقشار محروم در سطح جامعه شد.

بی توجهی به سیاست های اتخاذ شده در هر برنامه نسبت به برنامه های پیشین و مقطعی بودن بسیاری از سیاست های اجرا شده در دوره های متمادی، سبب آسیب جدی به پایه های اصلی سیاست گذاری می شود. این طرز تفکر که با تغییر دولت و تغییر نگرش ها نباید به تجارب گذشته و برنامه های تنظیم شده در آن دوره توجهی داشت و از آموزه های آنها بهره برد، یکی از لغزش های آشکار به شمار می رود که منجر به پدید آمدن بسیاری از آزمون و خطاها و تکرار مکررات بوده است.

ایجاد فضاهای عمومی برای افزایش تعاملات اجتماعی، فضاهای تفریحی، آموزشی، بهداشتی و بهبود دسترسی ها و محله محوری باید بخش اصلی هر طرح مسکن اجتماعی باشد در حالی که طرح دولت در بخش مسکن اجتماعی از مفهوم و معنای اجتماعی و فرهنگی اش به کالبدی فیزیکی و بی هویت فرو کاسته شده است.

تجارب جهانی نشان می دهد طرح مسکن اجتماعی زمانی موفق است که همراه با ایجاد نهادها و ساختارهای لازم باشد. دخالت مستقیم دولت در خانه سازی به علت بوروکراسی پیچیده و عدم تناسب ساختار دولت ها با این گونه پروژه ها ناموفق است. از سوی دیگر، بخش خصوصی به دلیل اینکه هدف اصلی اش بر کسب سود است نه برابری، ممکن است منجر به تضییع حقوق شهر و ندان شود.

بنابراین، وجود نهادهای واسطه که ماهیتی مردمی، عمومی و غیر انتفاعی دارند، ضروری است تا در حوزه هایی مانند اجاره داری، شناسایی نیازمندان واقعی و مذاکره و تسهیل گری بین بخش های دولتی، خصوصی و شهر و ندان ایفای نقش کنند. در طرح مسکن اجتماعی در ایران خبری از ساز و کار ایجاد ساختارهای لازم با ویژگی های فوق نیست.

راهکارهای سیاستی

مشکل مسکن اقشار آسیب پذیر یکی از معضلات رایج در تمام کشورهای جهان سوم است. در مجموع، مسکن اجتماعی به عنوان راهکاری برای تامین مسکن اقشار کم درآمد و آسیب پذیر در نظر گرفته می شود. برای دفاع از اقشار کم درآمد و آسیب پذیر جامعه و با هدف عدالت گستری در سطح جامعه و مشکلات اجتماعی و اقتصادی ناشی از طرح های گذشته، می توان سرمایه گذاری در مسکن اجاره ای، همکاری اقشار آسیب پذیر، پایبندی به برنامه ها، جامع اندیشی، توجه به کیفیت اقتصادی و اجتماعی مسکن، اراده سیاسی قوی و سازگار، مالیات بر خانه های خالی، هم نشینی مسکن اجتماعی و مسکن عادی و ارتقای بافت فرسوده را از راهکارهای مناسب برای رفع این مشکل دانست.

تمایلی از صنعت لوازم خانگی

در ایران

دومین صنعت بزرگ کشور

محمود قهاری

عضو هیات‌مدیره و سخنگوی انجمن
صنایع لوازم خانگی ایران:

صنعت لوازم خانگی بعد از صنعت خودرو، دومین صنعت بزرگ کشور است و خصوصیتی که دارد این است که تولیدکنندگان این صنعت همگی خصوصی هستند و حمایت‌های دولتی ندارند. به همین دلیل تمام احقاق حقوق‌شان باید توسط خودشان صورت بگیرد. از همین رو باید قدرت پیدا کنند. ما در این دوره بسیار بهتر با مدیران وزارتخانه وزارت صنعت و نمایندگان تعامل داشتیم و سعی کردیم جلسات مستمر داشته باشیم.

۷۵٪

تولیدات
داخلی

محمد طحان‌پور

رئیس اتحادیه فروشندگان
لوازم خانگی از گردش مالی ۸ هزار
میلیارد تومانی لوازم خانگی در
ایران خبر داد و گفت: سهمی بین
۷۰ تا ۷۵ درصد این بازار به
تولیدات داخلی اختصاص دارد.

گردش مالی
میلیارد تومان

۸,۰۰۰

۴۱۸

مشارکت واحد صنعتی
در نمایشگاه بین‌المللی
تخصصی لوازم خانگی
۱۴۰۰

عباس هاشمی

دبیر انجمن صنایع لوازم خانگی ایران:

در انتهای سال ۱۳۹۹ حدود ۲۴۰ واحد تولیدی عضو انجمن بودند که ۴۱ واحد قطعه ساز بودند. اما در پایان سال ۱۴۰۰ اعضای انجمن به ۲۵۲ واحد رسید که ۴۴ تا از این واحدها قطعه سازان هستند. تعداد کل اعضای انجمن نیز ۱۲ درصد رشد داشته است. وی با بیان اینکه انجمن طی ۲۱ سال مداوم نمایشگاه بین‌المللی تخصصی لوازم خانگی برگزار کرده، گفت: در سال ۱۴۰۰ معادل ۴۱۸ واحد صنعتی در نمایشگاه مشارکت داشتند که ۴۱۱ شرکت داخلی و هفت شرکت خارجی بودند.

۱۴۰۰

میلیون دلار
صادرات به
کشورهای همسایه

مصطفی ایمانی پور، کارشناس اقتصادی، با وجود مشکلاتی که در سال‌های اخیر صنایع مختلف با آن دست به گریبان بودند، خوشبختانه در صنعت لوازم خانگی افزایش تولید تداوم داشته و گزارش‌های منابع معتبر در این زمینه نشان می‌دهد، ارتقای سطح کیفی محصولات داخلی به‌طور مستمر در اولویت تولیدکنندگان بوده است.

۳۰۰

میلیون دلار
صادرات لوازم
خانگی و قطعات
سالانه

صادرات لوازم خانگی و قطعات به‌طور متوسط سالانه ۳۰۰ میلیون دلار است. ارزشی این صنعت در سال ۱۴۰۰ معادل ۱/۳ میلیارد دلار بوده است. بنابراین باید به دنبال توازن و بعدتر از مثبت باشیم که نیاز به تعاملات صحیح با دنیا دارد.

فرشید مهربادی
کارشناس صنعت لوازم خانگی:
شاهد یک بازار حدود ۳۷ میلیارد دلاری محصولات لوازم خانگی در کشورهای همسایه هستیم در حالی که بر اساس آمارهای وزارت صمت صادرات محصولات لوازم خانگی کشور تنها ۱۴۰ میلیون دلار در سال بوده است.

عباس هشتمی

دبیر انجمن صنایع لوازم خانگی ایران:
مهم‌ترین مشکل در صنعت لوازم خانگی قیمت‌گذاری دستوری است که چالش‌هایی برای صنعت ایجاد کرده است. وضعیت معیشت مردم بیشتر از ۱۰ درصد مجوز افزایش قیمت نمی‌دهد؛ به دلیل قیمت‌گذاری دستوری، تولیدکنندگان باید قیمت تمام شده را پایین بیاورند، برخی سراغ قطعات ارزان قیمت رفته‌اند که فاجعه است. قیمت‌گذاری دستوری به کاهش تولید، افزایش قیمت، افزایش قاچاق و افت کیفیت منجر می‌شود. علت اینکه برخی کالاهای قاچاق ارزان‌تر از کالاهای تولید داخل شده این است که مسوولیتی پای آن نیست؛ برای مثال مدتی که ارز دولتی به برخی کالاهای اختصاص پیدا می‌کرد، کالاهای اساسی قاچاق و ارزان‌فروشی می‌شد و بعد به جای آن برخی کالاهای قاچاق به کشور وارد و زیر قیمت تولید داخل فروخته می‌شد.

۳/۱

میلیارد دلار
ارزشی در سال
۱۴۰۰

سیدرضا قاضی امین:
روس‌ها برای گسترش روابط مشترک به‌ویژه در عرضه‌های خودرو، لوازم خانگی و دارو ابراز علاقه کرده‌اند.

محمد طحان‌پور، نیس اتحادیه فروشندگان لوازم خانگی:
در بخش‌های مختلف، کالاهایی با بهترین کیفیت در ایران تولید می‌شود اما در همین شرایط عده‌ای با ایجاد برندهای جعلی بدون پرداخت مالیات و سایر هزینه‌ها کالایی را وارد بازار می‌کنند که کیفیت بسیار پایین داشته و پس از مدتی از بازار جمع شده و به اسم برند دیگری وارد بازار می‌شود. حتی در برخی موارد برای این کالاهای کتالوگ‌هایی مشابه کتالوگ‌های خارجی ارائه می‌شود تا خریدار قانع شود که کالای خریداری‌شده خارجی محسوب می‌شود.

اینفوگرافیک: علیرضا تاجیک

کشاورزی قراردادی راهکار خودکفایی در تولید

همچنین از آنجا که اعلام نرخ خرید تضمینی گندم نقش مهمی در خودکفایی در تولید این محصول استراتژیک دارد، اعلام به موقع نرخ خرید تضمینی برای کشاورزان بسیار اهمیت دارد. در این زمینه نیز وزیر کشاورزی اعلام کرده است: قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی به زودی ابلاغ می‌شود، نرخ خرید تضمینی محصولات کشاورزی اکنون در شورای قیمت گذاری در حال بررسی است. به گفته وی، سال گذشته برای اولین بار در دولت سیزدهم قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی ۱۵ شهریور ماه اعلام شد. در حالی که با ارائه قیمت مناسب، تولیدکننده راغب به تولید محصولات اساسی شد و حتی با آغاز جنگ در اروپا و افزایش قیمت‌های جهانی قیمت‌ها در ایران نیز دوباره به‌روز شد. وی همچنین اعلام کرد: با برنامه‌ریزی و هدف گذاری‌ای که برای تولید گندم در کشور انجام شد، پیش‌بینی می‌شود در سال آینده با خرید ۹ میلیون تن گندم به خودکفایی در تولید گندم مورد نیاز خبازی دست یابیم.

تلاش برای حل مشکل بهره‌وری پایین مزارع گندم

کشاورزی قراردادی، سیاستی است که دولت سیزدهم برای تحقق خودکفایی گندم و سایر محصولات اساسی اتخاذ کرده است. نوسانات چشمگیر در تولید، بهره‌وری پایین مزارع گندم و اختلاف قابل توجه میزان تولید گندم در مزارع پیشرو (با برداشت ۸ تن در هکتار) با سایر مزارع (۳ تن در هکتار) از مهم‌ترین نتایج مدیریت تولید این محصول در سال‌های گذشته بوده است. در همین راستا، وزارت جهاد کشاورزی دولت سیزدهم علاوه بر افزایش قیمت خرید تضمینی گندم، شرکت بازرگانی دولتی ایران را موظف به کشت قراردادی گندم (تامین بذر، کود، سم، آموزش و خرید تضمینی محصول) در ۲۵۰ هزار هکتار از اراضی گندمزار کشور کرده است. بر همین اساس پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال ۱۴۰۴ کشت قراردادی گندم در بیش از نیمی از گندمزارهای کشور انجام شود.

علاوه بر گندم، در مورد سایر محصولات همچون چغندر قند طرح کشاورزی قراردادی موثر بوده است. مثلاً با اجرای این طرح ضمن خودکفایی در تامین شکر، در هر هکتار به اندازه سه برابر شکر، علوفه به دست می‌آید که موجب رونق تولید شیر و گوشت کشور خواهد شد. هدایت کشاورزان جهت عقد قرارداد با کارخانجات قند جهت کشت چغندر در قالب قرارداد و جلوگیری از کشت آزاد آن از جمله اقدامات در این راستا است.

این طرح سه ساله با هدف دستیابی به خودکفایی در تولید پنبه (تولید ۵۴۰ هزار تن و ش و پس از تصفیه در کارخانجات پنبه پاک‌کنی تولید ۱۸۰ هزار تن پنبه و ۲۷۰ هزار تن پنبه‌دانه در سال پایان طرح) با افزایش ۱۰۰ درصدی بهره‌وری مصرف آب و راه‌اندازی صنایع تبدیلی و جانبی، به‌ویژه صنایع روغن‌کشی، کاهش ۵۲۵ میلیون دلاری ارز از کشور را به دنبال دارد. اجرای کشاورزی قراردادی پنبه در سال ۱۴۰۱ برای ۱۴ استان و ۳۸ شهرستان در سطح ۲۸ هزار

اگرچه جنگ اوکراین و روسیه نخستین جنگی نبود که صلح جهانی را مورد تهدید قرار داد اما از آنجا که کشور اوکراین نقش مهمی در تامین غلات دیگر کشورها برعهده داشت، این جنگ یک درس بزرگ به جهانیان داد و آن اینکه باید وابستگی‌های غذایی خود به دیگر کشورهای جهان را کاهش دهند و علاوه بر تمرکز بر خودکفایی محصولات کشاورزی از جمله گندم، برای تامین امنیت غذایی کشور خود گام‌های جدی‌تری بردارند. در همین راستا و به دنبال توقف صادرات کالاهای اساسی پس از جنگ اوکراین و روسیه به‌ویژه در کشورهای دارای وابستگی مواد غذایی که به یک‌باره کمبود و جهش قیمتی این محصولات را ایجاد کرد، دولت سیزدهم خودکفایی یا خوداتکایی در تولید کالاهای اساسی را به روش‌هایی از جمله کشاورزی قراردادی در دستور کار قرار داده است.

در این خصوص وزیر جهاد کشاورزی اعلام کرده که غله مانند فشنگ و انبار مهمات است. به گفته سید جواد ساداتی نژاد، در جنگ اوکراین دیدیم کشورهایی که وابستگی‌های غذایی به واردات داشتند به دنبال کمبود مواد غذایی، با صف خرید، اغتشاش و تغییرات سیاسی مواجه شدند. البته ما نیز در بخش تولید بعد از جنگ اوکراین و روسیه هنوز مشکلات و شرایط سختی داریم اما در تلاش هستیم که از مشکلات تولید بکاهیم. در این زمینه اقداماتی نیز انجام شده است تا با موفقیت از این شرایط عبور کنیم و تولید به سطح ایده‌آل خود برسد.

هکتار در حال اجراست.

همچنین برنامه ریزی برای تولید قراردادی برنج در ۳ استان شمالی کشور با هدف تنظیم بازار این محصول از جمله دیگر اقدامات وزارت جهاد کشاورزی در ۹ ماه گذشته بوده که به گفته برخی از کارشناسان، این اقدام نقش مهمی در افزایش عرضه و کاهش قیمت برنج در سال زراعی آینده دارد.

کشت قراردادی ۲ میلیون هکتار از اراضی گندم آبی

اما دولت علاوه بر کشاورزی قراردادی، افزایش قیمت خرید تضمینی رانیز در دستور کار قرار داده است. گندم از جمله مهم ترین محصولات استراتژیک زراعی محسوب می شود که تولید کافی آن نقش مهمی در امنیت غذایی کشور دارد. در همین راستا و با توجه به اهمیت موضوع، افزایش ۱۳۰ درصدی قیمت خرید تضمینی گندم در راستای حمایت از گندم کاران و دستیابی به خودکفایی در دستور کار وزارت جهاد کشاورزی قرار گرفته است. این در حالی است که میانگین افزایش قیمت خرید تضمینی گندم در سال های ۹۳ تا ۹۹ به طور متوسط افزایش ۱۶/۵ درصدی داشته است.

در همین خصوص معاون زراعت وزیر جهاد کشاورزی از کشت قراردادی حداقل ۲ میلیون هکتار از اراضی گندم آبی کشور در سال زراعی جدید خبر داد. علیرضا مهاجر درباره الگوی کشت و حمایت از تولید محصولات کشاورزی در سال زراعی جدید گفت: سال زراعی جدید را با سخنرانی ریاست جمهور شروع کردیم و امیدواریم بتوانیم در سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ تا آنجایی که امکان دارد نیاز کشور را به محصولات اساسی در داخل تامین کنیم.

وی افزود: ما از سال گذشته به صورت آزمایشی، قسمتی در گندم و قسمتی در کلزا و برنج کشت قراردادی را به شکل آزمایشی یا پایلوت اجرا کردیم. خوشبختانه نتایج خیلی خوبی بود. همچنین با توجه به اینکه تقریباً از شروع سال ۱۴۰۱ شمسی قیمت کود را تعدیل کردیم و با صدور بخشنامه ای در آغاز سال زراعی گذشته در مهرماه، کشاورزان را تشویق کردیم که حتماً از کود به اندازه بهینه استفاده کنند.

وی تصریح کرد: البته امسال در سطح وسیع می خواهیم حداقل ۲ میلیون هکتار از اراضی گندم آبی مان را به صورت کشت قراردادی انجام دهیم. در کشت قراردادی امیدواریم بتوانیم کود، بذر و بیمه کشاورزان را تامین کنیم تا کشاورزان بدون دغدغه و مشکلی بتوانند سال زراعی شان را شروع کنند. مهاجر گفت: در این میان، حدود بیش از تقریباً ۷۰ درصد از اراضی در کشور، اراضی کوچک و زیر ۵ هکتار هستند به همین علت نیاز است که کشاورزان را حمایت کنیم که در آغاز سال زراعی با تنگنای مالی و تامین نهاده های کشاورزی به ویژه کود و بذر مواجه نشوند.

نرخ ۱۳ تا ۱۳ هزار و ۵۰۰ تومانی گندم

در همین راستا رییس بنیاد ملی گندم کاران گفت: برآورد خرید گندم تضمینی در سال جاری حدود ۸۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان است که از این عدد ۸۳ درصد آن پرداخت و ۱۷ درصد از مطالبات کشاورزان باقی مانده؛ البته دولت این قول را داده است که تا پایان این هفته تمام معوقات راواریز کند. عطاالله هاشمی در پاسخ به این پرسش که آیا نرخ خرید تضمینی گندم در سال زراعی جدید مشخص شده است، گفت: توافق های اولیه برای خرید گندم در سال زراعی جدید انجام شده اما نهایی نشده است.

وی ادامه داد: بنیاد ملی گندم کاران مبنای خرید گندم در سال گذشته را قبول دارد و بر این باور است که می توان آن را به سال جدید نیز تسری داد، اما هنوز این توافق صورت نگرفته و به نظر می رسد که نرخ خرید تضمینی گندم در سال زراعی جدید بین نرخ ۱۳ تا ۱۳ هزار و ۵۰۰ تومان باشد.

رییس بنیاد ملی گندم کاران تاکید کرد: در سال جاری مبلغی را به عنوان جایزه تحویل و یارانه کشت برای کشاورزان تخصیص خواهیم داد و تلاش داریم که بیمه همگانی گندم را در خدمات و تسهیلاتی که برای کشاورزان در نظر گرفته ایم بگنجانیم. به گفته هاشمی، در سال زراعی گذشته ۷ میلیون و ۲۰۰ هزار تن گندم خریداری شد و پیش بینی می شود تا پایان فصل برداشت خریدها به ۷ میلیون و ۵۰۰ هزار تن برسد که این عدد نسبت به سال گذشته ۵۷ درصد افزایش داشته است.

وی میزان تولید گندم در سال زراعی گذشته را امیدوارکننده عنوان کرد و افزود: اگر وجه خرید گندم تضمینی ظرف مدت یک هفته پرداخت می شد حتی خریدها به ۹ میلیون تن نیز می رسید.

نحوه پرداخت مطالبات گندم کاران امسال بهتر بود

رییس بنیاد ملی گندم کاران در پاسخ به این پرسش که چه میزان از مطالبات کشاورزان پرداخت نشده است؟ تصریح کرد: فاصله زمانی برداشت و کاشت گندم در استان های شمال غرب طولانی مدت نیست و ۱۰ روز بعد از برداشت، کاشت گندم آغاز می شود از این رو عدم پرداخت ها در نحوه کاشت این استان ها نیز تاثیر گذاشته است.

هاشمی مقایسه ای بین نحوه پرداخت مطالبات گندم کاران در ۲ سال اخیر انجام داد و افزود: نحوه پرداخت مطالبات گندم کاران سال گذشته با مکانیسم بهتری انجام شد چرا که میزان خریدها از کشاورزان محدود بود. امسال بودجه در نظر گرفته شده برای مطالبات گندم کاران با نرخ ۷ هزار و ۵۰۰ تومان تصویب شد اما افزایش نرخ خرید تضمینی گندم، سازمان برنامه و بودجه را برای تامین نقدینگی با مشکلاتی مواجه کرد.

گفتنی است در سال زراعی اخیر (سال اول دولت سیزدهم) به واسطه کاهش ۴۵ درصدی قیمت انواع کودهای شیمیایی، افزایش ۱۳۰ درصدی قیمت خرید تضمینی گندم و اجرای کشاورزی قراردادی، میزان تولید و خرید تضمینی گندم به ترتیب ۱۱ میلیون و ۵۰۰ هزار تن بوده است و خرید تضمینی گندم تاکنون به بیش از ۷ میلیون رسیده است. پیش بینی می شود تا پایان فصل برداشت میزان خرید تضمینی گندم به ۷/۵ میلیون تن افزایش یابد. این در حالی است که میزان تولید و خرید تضمینی گندم در سال زراعی سال آخر دولت دوازدهم به ترتیب ۷ میلیون و ۴ میلیون و ۵۰۰ هزار تن بوده است.

سهم ناچیز ایران از بازارهای جهانی زعفران

رونق قاچاق زعفران به دلیل نبود زیرساخت صادراتی

غلامرضا میری نایب‌رییس شورای ملی نیز در این ارتباط گفت: با توجه به تولید بیش از ۹۲ درصد زعفران، سهم ما در بازارهای جهانی بسیار ناچیز است. به گفته وی، با وجود آنکه ۹۰ تا ۹۲ درصد زعفران دنیا را در اختیار داریم، امانت‌ناسته‌ایم از این پتانسیل به درستی استفاده کنیم که یکی از موانع به شرایط تحریم بازمی‌گردد که براساس آن امکان صادرات به برخی کشورها وجود ندارد. میری می‌گوید: در شرایط کنونی امکان صادرات به چین و هندوستان به سبب وضع عوارض ۳۸ درصدی وجود ندارد که با این وجود آن‌طور که باید و شاید نمی‌توانیم بازار را در اختیار داشته باشیم و در نهایت زعفران از طریق قاچاق به چین، هند، عربستان و آمریکا می‌رود. نایب‌رییس شورای ملی زعفران خاطر نشان کرد: با وجود آنکه در سه سال گذشته فریاد کاهش صادرات زعفران را به دلیل هزینه‌بر بودن بازگشت ارز و رونق قاچاق می‌زنیم، اما گوش شنوا وجود ندارد تا با توسعه بازارهای هدف شرایط را برای صادرات فراهم کنیم. بنا بر اذعان تشکل و انجمن‌های تولیدی افزایش ارزش افزوده زعفران نیازمند حمایت صنایع تبدیلی است تا تولیدکننده به این سمت و سو رود و همانند دیگر کشورها از صنایع تبدیلی استفاده کند. بنا بر آمار ۷۰ درصد زعفران صادراتی در بخش صنایع تبدیلی و ۳۰ درصد در سوپرمارکت‌ها مصرف می‌شود که متأسفانه

هرچند ایران بزرگ‌ترین تولیدکننده زعفران در دنیا محسوب می‌شود اما به دلیل خام‌فروشی و فقدان زنجیره ارزش، سهم چندانی در بازارهای صادراتی ندارد. نکته قابل تامل اینکه تولید محصول زعفران در ایران مربوط به یک سال و یک دهه نیست، بلکه قدمت تولید این محصول به ۳ هزار سال پیش بازمی‌گردد اما در حال حاضر به دلیل موانع صادرات ناشی از شرایط تحریم و مشکلات بازگشت ارز به کشور، زمینه برای صادرات چمدانی و قاچاق این محصول فراهم شده است. در این باره خیام نکویی، رییس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی می‌گوید علی‌رغم آنکه ۹۵ درصد زعفران دنیا را تولید می‌کنیم، اما سهم ما از بازار ۱۸ تا ۲۰ میلیارد دلاری دنیا کمتر از ۵۰۰ هزار دلار است، چراکه محصول به صورت خام و بدون ارزش افزوده در کشور به فروش می‌رسد.

بنا بر آمار گمرک در ۴ ماهه نخست سال جاری صادرات زعفران ۴۵/۵ درصد کاهش داشته است که برای استفاده از مزیت انحصار تولید زعفران راهی جز حمایت تولیدکننده و رفع موانع صادراتی و ایجاد بازارهای جدید نداریم. در این رابطه مسوولان شورای ملی زعفران اذعان می‌کنند امکان توسعه ۲ تا ۳ برابری صادرات زعفران با رفع موانع، ایجاد زیرساخت‌های لازم و توسعه صنایع تبدیلی وجود دارد، اما دولت‌مردان به جای حمایت، صادرکننده را مقصر سهم اندک ایران در بازارهای مالی دنیا می‌دانند. این در حالی است که صادرکننده با وجود نبود ضمانت‌نامه و اطمینان از بازگشت پول باریسک بالایی اقدام به صادرات می‌کند.

صادرات چمدانی در حال انجام است

در این خصوص رییس اتحادیه ملی محصولات کشاورزی اظهار کرد: با توجه به شرایط تحریم امکان حضور در بازارهای جهانی به طور شفاف وجود ندارد و اکثر صادرات زعفران به صورت چمدانی یا فله به کشورهای حوزه خلیج فارس انجام می‌شود. به گفته رضا نورانی، گرچه زعفران در مقایسه با دیگر محصولات کشاورزی از لحاظ حجمی پایین است، اما یکی از محصولات گران‌قیمت محسوب می‌شود که مشکلات بازگشت ارز از جمله عواملی است که موجب شده در بازارهای جهانی سهم مالی چندانی نداشته باشیم. نورانی می‌گوید: تا زمانی که مشکلات زیرساختی در صادرات غیرنفتی مرتفع نشود، امکان توسعه صادرات در بازارهای دنیا وجود ندارد. رییس اتحادیه ملی محصولات کشاورزی تصریح کرد: از سال ۹۷ بدون فراهم شدن زیرساخت‌ها و تمهیدات لازم برای صادرکننده، مسوولان در اتاق‌های در بسته تصمیماتی مبنی بر تعهدات ارزی اتخاذ کردند، در حالی که هیچ‌یک از بانک‌ها برای آوردن ارز کمک نکردند. بنا بر گفته نورانی، با توجه به شرایط تحریم، مشکلات تولیدکننده و صادرکننده زعفران که نقش مهمی در تجارت دارند، باید مرتفع و زیرساخت‌های بانکی لازم همچون بازکردن ال‌سی ایجاد شود چراکه زیرساخت‌های توسعه صادرات پایدار نیست. در شرایطی که چراغ قرمز تحریم‌ها جلوی روابط بانک‌های بین‌المللی ما را گرفته است و صادرکنندگان با مشقت فراوان صادرات انجام می‌دهند، عدم تعهد ارزی مشکلات تعلیق کارت بازرگانی را به همراه دارد، لذا مسوولان برای حل این موضوع باید زیرساخت‌های لازم را فراهم کنند.

ادامه در صفحه ۴۰

قیمت حمایتی هر کیلو زعفران ۴۱ میلیون تومان تعیین شد

حمایت ویژه دولت از زعفران کاران

احتمشام اضافه کرد: خوشبختانه وزارت جهاد در دولت سیزدهم با ایجاد صندوق‌های کالا، بازارگردان‌های خوبی را وارد بازار کرد و جلوی افت قیمت زعفران را گرفت در حالیکه عملکرد سازمان تعاون روستایی در دولت قبل منفی و به نفع کشاورز نبود اما اقدامات این دوره سازمان تعاون روستایی به نفع کشاورزان بوده است.

لزوم تقویت بازارهای صادراتی رئیس شورای ملی زعفران با تأکید بر ضرورت افزایش صادرات و بهبود بازاریابی برای محصول زعفران گفت: باید تقاضای جهانی برای خرید زعفران افزایش پیدا کند و بازارهای صادراتی تقویت شوند. در حدود ۸۵ درصد از زعفران تولید شده صادر می‌شود و مابقی مورد استفاده در داخل قرار می‌گیرد. در صورتیکه محصول تولید شده به فروش نرسد، هیچ نفعی برای کشاورز به همراه نخواهد داشت.

وی ادامه داد: ما به عنوان اولین کشور تولید کننده زعفران در دنیا نتوانسته‌ایم جایگاه مناسبی برای خود در جهان ایجاد کنیم در شرایطی که اسپانیا از حدود ۳۰ سال گذشته به بازار زعفران ورود جدی داشته است و زعفران ایرانی را به اسم خودش به سایر کشورها صادر می‌کند و با محصول ایرانی جایگاه ویژه‌ای را برای خود در جهان ساخته است.

احتمشام با اشاره به اینکه بخش اعظم زعفران ایرانی به صورت بسته‌بندی صادر می‌شود، گفت: باید تلاش شود زعفران با نشان ایرانی به دست مصرف کننده نهایی

محسن زنگنه سخنگوی کمیسیون ویژه جهش و رونق تولید مجلس شورای اسلامی اعلام کرد در دومین جلسه کمیته قیمت‌گذاری و سیاست‌های حمایتی از محصولات کشاورزی با موضوع زعفران قیمت حمایتی برای یک کیلو زعفران ننگین مرغوب در سال جدید زراعی، ۴۱ میلیون و ۲۵۰ هزار تومان تعیین شده است.

نرخ‌گذاری حمایتی بر اساس میانگین هزینه‌های تولید که توسط معاونت باغبانی وزارت جهاد کشاورزی استخراج شده با رعایت سود متعارف برای کشاورز، برای یک کیلو زعفران در نظر گرفته شده است.

اگرچه نایب رئیس دوم کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی تأکید کرده است قیمت تعیین شده کف بوده و بر اساس پیش‌بینی‌ها و تجربه سال گذشته، احتمال افزایش قیمت زعفران در سال آتی زراعی به بیش از این مبالغ وجود دارد.

تعیین نرخ ۴۱ میلیون تومانی حمایتی برای سال جاری در شرایطی تعیین شده است که قیمت پایه‌ای برای خرید زعفران در سال قبل کیلویی ۲۲ میلیون تومان تعیین شده بود.

کشورمان ۹۴ درصد از زعفران دنیا را تولید می‌کند اما سهم ما از بازار جهانی کمتر از ۵ درصد است. ما در بخش بسته‌بندی و فرآوری با وجود برخی برندها هنوز با استانداردهای جهانی بسیار فاصله داریم و وزارت جهاد کشاورزی در رویکرد خود با ورود زعفران در بورس کالای کشاورزی و کوتاه کردن دست دلالان از این بازار تلاش داشته است تا پشتیبانی جدی‌تری از صنعت زعفران کشور به عمل آورد.

اراده وزارت جهاد کشاورزی در حمایت از زعفران کاران

محسن احتمشام رئیس شورای ملی زعفران در گفت‌وگو با «ایران» با تأکید بر لزوم تعیین نرخ منصفانه محصولات کشاورزی گفت: قیمت‌گذاری منصفانه برای محصول، هزینه‌های سرسام آور تولید برای کشاورز را پاسخ می‌دهد زیرا بسیاری از زعفران کاران بجز تولید چند متقال زعفران در طول سال درآمد دیگری ندارند که بتوانند هزینه‌های خود را تأمین کنند.

وی با اشاره به تعیین قیمت حمایتی برای یک کیلو زعفران بیان کرد: نرخ حمایتی در سال قبل ۲۲ میلیون تومان در نظر گرفته شده بود که با توجه به افزایش نرخ ارز، تعیین نرخ ۴۱ میلیون تومان برای سال جاری در قیاس با سال قبل، رضایت بیشتری را برای زعفران کاران به همراه دارد. تعیین نرخ پایه به این معناست که نباید قیمت هر کیلو زعفران پایین‌تر از این میزان باشد زیرا در بسیاری از مناطق بهره‌وری کشاورزی بسیار پایین است.

احتمشام به پشتیبانی وزارت جهاد کشاورزی از صنعت زعفران اشاره کرد و افزود: خوشبختانه وزارت جهاد با تشکیل بورس کالای کشاورزی و ورود زعفران به آن باعث ایجاد سرمایه‌گذاری و پیشرفت در این زمینه شده است. در این شیوه زعفران از طریق بورس خریداری و صادر می‌شود. بورس کالای کشاورزی می‌تواند دلالان زعفران را از این چرخه خارج کند و با حمایت از صادرکنندگان، دلالان از فضای کسب و کار بیرون رانده می‌شوند.

تجارت ۲۰/۶ میلیارد دلاری ایران ...

۴۰ درصدی) و عربستان با خرید ۳۷۶ تن کالای ایرانی به ارزش ۱۹۲ هزار دلار (رشد ۳۹۲ درصدی) مقاصد هشتم تا پانزدهم صادراتی کالاهای ایرانی در بین همسایگان بودند. سخنگوی گمرک در خصوص میزان واردات از کشورهای همسایه توضیح داد: امارات با فروش ۴ میلیون و ۶۰۳ هزار تن کالا به ارزش ۶ میلیارد و ۷۴ میلیون دلار (رشد ۱۳ درصدی)، ترکیه با یک میلیون و ۱۶۳ هزار تن به ارزش ۲ میلیارد و ۱۶۶ میلیون دلار (رشد ۲۱ درصدی)، روسیه با یک میلیون و ۱۶۳ هزار تن به ارزش ۷۱۵ میلیون دلار (رشد ۵۰ درصدی)، پاکستان با ۳۸۳ هزار تن به ارزش ۴۲۹ میلیون دلار (رشد ۳۷۵ درصدی)، عمان با ۳۴۷ هزار تن به ارزش ۳۱۰ میلیون دلار (رشد ۵۳ درصدی)، قزاقستان با ۱۷۸ هزار تن به ارزش ۷۸۴ میلیون دلار (رشد ۱۷۴ درصدی) و عراق با فروش ۵۴ هزار تن کالا به ارزش ۷۴ میلیون دلار (کاهش ۵۸ درصدی)، هفت کشور اول همسایه در فروش کالاهای مورد نیاز به ایران در بین همسایگان بودند. وی افزود: بعد از عراق، قطر با فروش هزار و ۸۰۰ تن کالا به ارزش ۱۷ میلیون دلار (رشد ۲۶۸ درصدی)، آذربایجان با ۸ هزار و ۹۵۱ تن به ارزش ۱۵/۳ میلیون دلار (رشد ۱۰ درصدی)، ترکمنستان با ۲۲ هزار تن به ارزش ۱۴/۴ میلیون دلار (کاهش ۷ درصدی)، افغانستان با ۸ هزار و ۵۰۰ تن به ارزش ۱۰/۴ میلیون دلار (رشد ۱۶۶ درصدی)، کویت با هزار و ۷۹۴ تن به ارزش ۳/۹ میلیون دلار (کاهش ۲۳ درصدی)، ارمنستان با هزار و ۹۶۹ تن به ارزش ۳/۷ میلیون دلار (کاهش ۶۶ درصدی) و بحرین با ۲۸ تن به ارزش ۵۵۸ هزار دلار (رشد ۳ درصدی) در رتبه‌های هشتم تا چهاردهم واردات ایران از کشورهای همسایه قرار دارند.

سهم ناچیز ایران از بازارهای ...

به سبب شرایط تحریم امکان واردات ماشین‌آلات و عدم حمایت‌های لازم از تولیدکننده امکان توسعه صنایع تبدیلی در کشور ما وجود ندارد.

توسعه سهم صادراتی با شعار محقق نمی‌شود

همچنین علی حسینی، عضو شورای ملی زعفران در این باره گفت: طی سال‌های متمادی در تولید و تجارت زعفران فاقد مدیریت صحیح بودیم که با این وجود چطور می‌توان انتظار داشت که سهم گردش مالی در بازارهای جهانی را افزایش داد. به گفته وی، در تولید و تجارت زعفران انسجام قوی و عزم جدی برای تولید بهتر، عملکرد بالا و حفظ کیفیت و ارتقای جایگاه زعفران نیست و متأسفانه تنها شعار توسعه صادرات غیرنفتی داده می‌شود. حسینی می‌گوید: با توجه به تامین ۹۰ تا ۹۵ درصد زعفران دنیا، اما سهم چندانی در بازارهای جهانی نداریم و تا زمانی که بین تولید و تجارت فاصله وجود دارد، ارتقای جایگاه در بازارهای دنیا اتفاق نمی‌افتد. عضو شورای ملی زعفران بیان کرد: با وجود قدمت چند هزار ساله زعفران در ایران، ارتقای جایگاه در بازارهای صادراتی امری ضروری است؛ اما این موضوع با خام‌فروشی اتفاق نمی‌افتد. بنا بر گفته حسینی، با وجود آنکه سالهاست مسوولان شعار تکمیل زنجیره ارزش می‌دهند، اما در عمل اتفاقی در خصوص زعفران به عنوان یکی از محصولات استراتژیک نیفتاده است، در حالی که با برنامه‌ریزی صحیح مشکل تولید تا تجارت را باید حل کرد.

برسد. اکنون زعفران در حجم یک کیلویی به اسپانیا صادر می‌شود اما با بسته‌بندی چند گرمی و به نام برندهای اسپانیایی به بازارهای جهانی صادر می‌گردد.

صادرات ۱۸ درصد از زعفران با برند ایرانی

وی اظهار کرد: اکنون در حدود ۱۸ درصد از زعفران داخلی با برندهای ایرانی به دست مصرف‌کننده نهایی می‌رسد و مابقی به صورت کیلویی صادر شده و در بازار هدف مجدداً بسته‌بندی شده و به نام برندهای سایر کشورها فروخته می‌شود درحالی‌که باید ۸۰ درصد از زعفران داخلی به نام ایرانی به دست مصرف‌کننده نهایی برسد تا بازارهای باثباتی برای کشور شکل بگیرد. ضمن اینکه افغانستان هم زعفران ایرانی را در بازارهای دیگر به نام خود صادر می‌کند و به دست مصرف‌کننده نهایی می‌رساند.

احتشام با تأکید بر ضرورت حمایت از صادرکنندگان زعفران توسط دولت گفت: در صورت پشتیبانی از صادرکنندگان انگیزه بیشتری برای صادرات ایجاد می‌شود ضمن اینکه نیاز به تقویت افزایش سرمایه در گردش برای صنعت زعفران وجود دارد. خوشبختانه این اراده در وزارت جهاد کشاورزی ایجاد شده است.

رئیس شورای ملی زعفران تصریح کرد: در صورت تسهیل شرایط ظرفیت‌آزایی بیش از ۵۰۰ میلیون دلاری از صادرات زعفران در کشور وجود دارد اما این در شرایطی امکانپذیر خواهد بود که با ایجاد برندسازی زنجیره طولانی بازاریابی، کوتاه‌تر شود تا سودآوری بیشتری برای کشور به همراه داشته باشد.

احتشام، تحریم‌های ظالمانه را یکی از عوامل تأثیرگذار بر حجم صادرات عنوان کرد و افزود: تحریم‌ها تأثیر زیادی بر کاهش میزان صادرات در بازارهای پرمصرف داشته‌اند زیرا نقل و انتقال پول را با مشکل روبه‌رو کرده است. ما اکنون در شرایط جنگ اقتصادی قرار داریم و در چنین وضعیتی صادرات انجام می‌دهیم.

تورم سالانه مواد غذایی در خراسان رضوی

درصد بوده که نسبت به تورم ماهانه تیر و خرداد بهبود پیدا کرده است. در گروه خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات این نرخ به حدود یک درصد کاهش پیدا کرده است.

تورم حدود ۸۶ درصدی مواد غذایی نسبت به مردادماه گذشته

اما آن چه قابل توجه است نرخ تورم نقطه به نقطه یا همان مقایسه با ماه مشابه در سال قبل است. بر اساس داده های مرکز آمار کشور، نرخ تورم نقطه به نقطه مردادماه در استان خراسان رضوی ۵۸٫۱ درصد بوده که حدود ۶ درصد بالاتر از میانگین کشور است. این شاخص برای گروه خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات به بیش از ۸۵ درصد رسیده که در استان خراسان رضوی بیش از ۵ درصد بالاتر از متوسط کشوری است. نرخ تورم نقطه به نقطه مردادماه برای کالاهای غیر خوراکی و خدمات نیز ۳۴٫۴ درصد بوده که حدود ۲ درصد پایین تر از متوسط کشوری است. بنابراین به رغم این که مدیران استانی اعلام می کنند شاخص قیمت ها در استان پایین تر از متوسط کشوری است اما در شاخص تورم نقطه به نقطه گرانی ها به خصوص در سفره مردم استان بیشتر از متوسط کشوری بوده است.

تورم ۸۶ درصدی سفره خانوارهای شهری نسبت به مردادماه گذشته

برای خانوارهای شهری نرخ تورم ماهانه ۱٫۷ درصد و نرخ تورم نقطه به نقطه مردادماه حدود ۵۷ درصد بوده است. از سوی دیگر نرخ تورم نقطه به نقطه گروه مواد غذایی و خوراکی ها برای خانوارهای شهری استان ۸۶٫۷ درصد بود. علاوه بر این نرخ تورم ۱۲ ماه منتهی به مردادماه خانوارهای شهری استان در بخش مواد غذایی و خوراکی ها حدود ۵۷ درصد بوده که البته شاخص برای خراسان رضوی کمی پایین تر از متوسط کشوری است.

گرانی برای روستاها کمتر از شهری ها

خانوارهای روستایی استان نرخ تورم بالاتری را نسبت به خانوارهای شهری در مردادماه متحمل شده اند. به طوری که نرخ تورم ۱۲ ماهه خانوارهای روستایی استان در مردادماه به ۴۴ درصد رسیده که ۴ درصد بالاتر از خانوارهای شهری بوده است. در بخش مواد غذایی خانوارهای روستایی تورم کمتری را نسبت به خانوارهای شهری در مردادماه متحمل شدند به طوری که تورم نقطه به نقطه مواد غذایی در مردادماه برای خانوارهای روستایی ۸۲ درصد و حدود ۴ درصد از خانوارهای شهری کمتر بوده است.

بر اساس داده های مرکز آمار، تورم سالانه مواد غذایی استان در مردادماه به ۵۶ درصد رسیده که ۳ درصد بالاتر از تیرماه و ۶ درصد بالاتر از خردادماه است، هر چند نرخ تورم ماهانه مردادماه نسبت به تیرماه، کمتر شده اما نرخ تورم نقطه به نقطه نشان می دهد قیمت مواد غذایی در مردادماه امسال ۸۶ درصد گران تر از مردادماه سال گذشته شده که از متوسط کشوری هم بالاتر است.

مرکز آمار کشور شاخص قیمت مصرف کننده مردادماه را منتشر کرد که بر اساس نرخ تورم سالانه متوسط کشور به ۴۱٫۵ درصد و برای استان خراسان رضوی این نرخ به ۴۱٫۴ درصد رسیده و این آمار بیانگر رشد مجدد نرخ تورم در کشور است، به طوری که نرخ تورم از ۳۹٫۴ درصد در خردادماه و ۴۰٫۵ درصد در تیرماه به ۴۱٫۵ درصد در مردادماه افزایش داشته که این وضعیت بیانگر رشد نرخ تورم طی سه ماه گذشته است و نرخ تورم در اردیبهشت ماه نیز ۳۸٫۷ درصد بود.

کاهش نرخ تورم ماهانه

اگر بخواهیم به صورت جزئی تر به تحلیل وضعیت تورم در استان پردازیم باید به نرخ تورم به صورت تفکیکی در گروه های مختلف کالایی برای خانوارهای شهری و روستایی استان توجه کنیم. بر اساس داده های مرکز آمار کشور، نرخ تورم ماهانه خانوارهای استان در مردادماه تنها ۱٫۷

سایه روشن‌های کارنامه تجاری خراسان رضوی

گذشته نشان می‌دهد در حوزه صادرات، حجم کل صادرات استان از حدود ۵۷۱ میلیون دلار به ۴۵۳ میلیون دلار کاهش یافته، یعنی صادرات استان در این مدت ۲۶ درصد کاهش پیدا کرده است. به لحاظ وزنی نیز بیش از ۴۱۶ تن از صادرات استان در این مدت کاهش پیدا کرده است که دلیل اصلی آن کاهش صادرات به مقصد کشور افغانستان است.

کاهش ۱۰۰ میلیون دلاری صادرات به افغانستان

آمارها نشان می‌دهد حجم صادرات به مقصد کشور افغانستان در پنج ماهه نخست امسال حدود ۱۷۲ میلیون دلار بوده، در حالی که در مدت مشابه سال گذشته صادرات به مقصد افغانستان بیش از ۲۷۱ میلیون دلار بوده است. بدین ترتیب در پنج ماهه امسال صادرات به افغانستان حدود ۱۰۰ میلیون دلار کاهش پیدا کرده که دلیل اصلی آن تغییرات سیاسی و روی کار آمدن دولت جدید در افغانستان و برهم خوردن برخی تعاملات تجاری به خصوص در حوزه مرزاست.

رشد واردات

داده‌های گمرک کشور نشان می‌دهد، میزان واردات پنج ماهه ثبت شده در گمرکات استان خراسان رضوی نسبت به سال گذشته افزایش داشته است، به طوری که ارزش کالاهای وارداتی به استان از حدود ۲۰۹ میلیون دلار در پنج ماهه سال گذشته به حدود ۲۴۹ میلیون دلار در پنج ماهه امسال رسیده است. از سوی دیگر حجم واردات استان در این مدت از حدود ۷۹ هزار تن در سال گذشته به حدود ۱۲۷ هزار تن در پنج ماهه امسال رسیده است.

برای تحلیل دقیق تر وضعیت تجارت خارجی استان نگاه به متوسط ارزش کالاهای وارداتی و صادراتی نشان می‌دهد؛ متوسط ارزش هر تن کالای صادراتی در پنج ماهه امسال به ۵۶۰ دلار رسیده در حالی که متوسط ارزش هر تن کالای صادراتی استان در مدت مشابه سال گذشته حدود ۴۶۵ دلار بوده که این موضوع نشان دهنده ارزشمندتر شدن کالاهای صادراتی استان است. البته به همان نسبت تناژ کالاهای صادراتی استان با کاهشی قابل توجه به حدود ۴۱۵ هزار تن رسیده است. بخشی از این کاهش به دلیل نصف شدن حجم کالاهای صادراتی به افغانستان است.

داده‌های گمرک کشور نشان می‌دهد هرچند میزان صادرات استان کاهش و حجم واردات افزایش یافته اما ارزش تناژی کالاهای صادراتی در مقابل کالاهای وارداتی نکات مثبت کارنامه تجارت خارجی استان است.

گمرک کشور، داده‌های پنج ماهه صادرات و واردات کشور را منتشر کرد که براساس آن وضعیت تجارت خارجی استان از طریق پنج مرکز گمرکی مشخص شده است.

تراز تجاری ۲۰۴ میلیون دلاری

این داده‌ها نشان می‌دهد مجموع صادرات صورت گرفته از درگاه‌های گمرکی استان در این مدت معادل ۴۵۳ میلیون دلار بوده و به لحاظ وزنی حدود ۸۲۰ هزار تن کالا در این مدت از مرزهای استان صادر شده است. مجموع واردات استان در پنج ماهه نخست امسال نیز بر اساس داده‌های گمرک کشور معادل ۲۴۹ میلیون دلار و به لحاظ وزنی حدود ۱۲۷ هزار تن بوده است. بدین ترتیب تراز تجاری استان در پنج ماهه نخست امسال حدود ۲۰۴ میلیون دلار بود.

کاهش ۲۶ درصدی ارزش صادرات

اما مقایسه کارنامه تجاری استان در پنج ماهه نخست امسال با مدت مشابه سال

تحلیل صادرات

ریز داده‌های کالاهای صادراتی نشان می‌دهد، عمده کالاهای صادراتی استان به مقصد افغانستان مواد معدنی مانند سیمان و فلزات بوده، علاوه بر این، مجموع صادرات تناژی استان کاهش داشته که می‌تواند دو دلیل عمده برای آن در نظر گرفت؛ یکی بحرانی شدن وضعیت صادرات به افغانستان و دومی کاهش ثبت کالاهای صادراتی در گمرکات استان به دلیل هزینه‌های حمل و نقل که این موضوع باعث شده حجم کالاهای صادراتی از بندرهای شمال و جنوب کشور رشد داشته باشد. از سوی دیگر، تدوین مقررات جدید گمرکی و سخت‌گیری‌ها را هم می‌توان به‌عنوان عامل دیگر کاهش تناژی صادرات استان در نظر گرفت.

اما این را که ارزش تناژی کالاهای صادراتی نسبت به سال گذشته رشد حدود ۱۰۰ دلاری داشته، می‌توان نشانه مثبتی از جلوگیری از خام‌فروشی و صادرات موادخام از کشور دانست. هرچند وقتی ارزش ریالی کالاهای صادراتی را ارزیابی می‌کنیم، این نکته قابل تأمل است که متوسط مبنایی ارزش ریالی هر دلار کالای صادراتی استان در پنج ماهه سال گذشته کمتر از ۲۲ هزار تومان بوده و در پنج ماهه امسال به حدود ۲۵ هزار تومان رسیده است.

تحلیل واردات

داده‌های گمرک کشور نشان می‌دهد، علاوه بر رشد تناژی و دلاری واردات استان در پنج ماهه امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته، ارزش هر تن کالای وارداتی که در پنج گمرک استان ثبت شده حدود ۱۹۶۲ دلار بوده، در حالی که در مدت مشابه سال گذشته، ارزش هر تن کالای وارداتی به استان حدود ۲۶۶۵ دلار بوده است. این کاهش ارزش کالاهای وارداتی به کشور در پنج ماهه امسال متأثر از چند عامل است؛ اول این که بخش عمده کالاهای وارداتی استان در این مدت کالاهای اساسی و ماشین‌آلات سنگین بوده است. دوم این که مبنای ارزش هر دلار کالای وارداتی در پنج ماهه سال گذشته ۴۲۰۰ تومان بوده ولی ارزش متوسط هر دلار کالای وارداتی در پنج ماهه امسال حدود ۱۳ هزار تومان برآورد شده است.

اما نکته مثبتی که می‌توان در صادرات و واردات استان علاوه بر کاهش کالاهای سنگین مانند مواد معدنی مشاهده کرد، کاهش حجم صادرات محصولات آب بر است، به طوری که حجم صادرات هندوانه در پنج ماهه امسال به کمتر از دو میلیون دلار رسیده در حالی که در مدت مشابه سال گذشته حدود سه میلیون دلار بوده است.

مهم‌ترین کالاهای صادراتی استان در پنج ماهه نخست امسال همچنان محصولات کشاورزی است به طوری که زعفران، سیب تازه و پسته و دیگر میوه‌ها در صدر هستند البته تولیدات صنعتی مانند پریفورم و کف‌پوش‌ها نیز جزو کالاهای عمده صادراتی استان بوده است.

موبایل همچنان در صدر واردات

داده‌های گمرک کشور نشان می‌دهد، ارزش کل گوشی‌های وارد و ثبت شده در گمرکات استان در پنج ماهه نخست امسال، حدود ۴۵ میلیون دلار و در مدت مشابه سال گذشته ارزش کل گوشی‌های وارد شده به استان حدود ۶۲ میلیون دلار بوده است. علاوه بر این در پنج ماهه نخست امسال نیز حدود ۱۴ میلیون دلار واردات گندم به استان صورت گرفته در حالی که در مدت مشابه سال گذشته هیچ داده‌ای مبنی بر واردات گندم و ثبت آن در گمرکات استان وجود ندارد. / خراسان رضوی

رشد ۲۵ درصدی ترانزیت در ۵ ماه

ترانزیت کالا از مسیر ایران در ۵ ماهه سال جاری بارشده ۲۵ درصدی به رقم ۶ میلیون تن رسیده است

را در اولویت مرادوات سیاسی-اقتصادی قرار دارد. افزایش همکاری با کشورهای منطقه موجب فعال شدن دوباره کریدورهای ترانزیتی و استقبال کشورها برای استفاده از مسیر ایران در حمل بار شده است. ایران در چندین مرز به کشورهای همسایه متصل است. اتصال ریلی به افغانستان، اتصال ریلی از ۳ مرز اینچوبرون، لطف آباد و سرخس به ترکمنستان، اتصال از بندر امیرآباد به کشورهای حوزه دریای خزر، اتصال از مرز جلفا به راه آهن جمهوری آذربایجان، در مرز رازی به راه آهن ترکیه، اتصال از بنادر عباس، امام خمینی و چابهار به خلیج فارس موجب شده تا ایران به مسیر ارتباطی شمال-جنوب و شرق-غرب در منطقه تبدیل شود. مسیرهای ترانزیتی ایران دو گروه مسیر مهم ترانزیتی شرقی-غربی و شمالی-جنوبی است که از طریق ریل، جاده و دریا ایران را به ۱۵ کشور همسایه متصل می کند. برخی مسیرهای ترانزیتی در سالهای اخیر غیر فعال و از چرخه ترانزیتی خارج شده بود یا اینکه فعالیت آنها بسیار کاهش داشت، اما اخیراً این مسیرها مانند مسیر ترانزیتی ترکمنستان-ایران و مسیر ترانزیتی روسیه-قزاقستان-ترکمنستان-ایران و چین-قزاقستان-ترکمنستان-ایران فعالیت خود را از سر گرفته است. از این کریدورهای حمل کالا از روسیه و چین به مقصد اروپا و هند افزایش یافته است. توجه به همسایگان، روابط دو یا چند جانبه اقتصادی و سیاسی، عضویت در پیمانهای منطقه‌ای و تقویت مناسبات دو جانبه، از سیاست‌های دولت سیزدهم است که باعث شده تا مناسبات تجاری و همچنین ترانزیت رو به رشد باشد.

ساخت مسیرها

تکمیل و احداث مسیرهای ترانزیتی نیز یکی دیگر از وجوه برنامه رشد ترانزیت کشور است. توسعه نامتوازن مسیرهای ترانزیتی و همچنین عدم تکمیل این مسیرها در عدم رشد ترانزیت در سال‌های گذشته تأثیر گذاشته است. رویکرد سیاست دولت تکمیل مسیرهای ترانزیتی در اسرع وقت است. به این منظور استفاده از منابع داخلی و سرمایه‌گذاری مشترک با کشورهای ذینفع در دستور کار قرار گرفته است. تکمیل کریدور شمال-جنوب با ساخت راه آهن رشت-آستارا و چابهار-زاهدان اولویت اول کشور در توسعه مسیرهای ترانزیتی است. در کنار تکمیل این دو مسیر، تکمیل پروژه‌های دیگر ریلی و جاده‌ای که در مسیر کریدورهای شمالی جنوبی و شرقی غربی کشور قرار دارند دنبال می شود.

ترانزیت ۶ میلیون تن کالا در ۵ ماه نخست امسال از کل ترانزیت در سال ۹۹ پیشی گرفته است. رشد ترانزیت از ماه‌های گذشته شروع شده و بدون وقفه ادامه دارد. هدف تا پایان سال ترانزیت ۱۵ تا ۲۰ میلیون تن کالا است که رشد ماهانه این هدف را قابل دسترسی نشان می دهد. رشد ترانزیتی ایران بر پایه برنامه‌ای چندوجهی به صورت همزمان طرح ریزی شده است. محور این برنامه تقویت ارتباط با همسایگان و منطقه است. بر این اساس عضویت ایران در پیمان‌های مهم سیاسی-اقتصادی منطقه دنبال می شود. الحاق ایران به سازمان همکاری‌های شانگهای، نقش آفرینی ایران در سازکار اقتصادی بریکس پلاس، تلاش برای عضویت ایران در اتحادیه اوراسیا و نقش آفرینی ایران در سازمان همکاری‌های اقتصادی اگو، بخشی از افزایش توسعه روابط با کشورهای منطقه است که رونق ارتباطات تجاری و در نتیجه افزایش مرادوات حمل و نقلی با این کشورها را در پی دارد. در برنامه دیگر برای افزایش ترانزیتی، ایران توسعه زیرساخت‌ها، ساخت و تکمیل کریدورهای ترانزیتی را در دستور کار قرار داده است. سومین وجه از برنامه توسعه ترانزیت، تسهیل قوانین و مقررات مربوط به حمل و نقل است.

فعال شدن دیپلماسی اقتصادی

این وجه از برنامه رشد ترانزیتی، از ابتدای روی کار آمدن دولت مورد توجه قرار گرفت و دولت روابط با کشورهای همسایه و منطقه

ALWAYS AT THE PEAK

ربع قرن خوشنامی و افتخار

شرکت تولیدی و صنعتی سامد

تولید کننده:

فرمالین

رزین اوره فرمالدئید (UF)

رزین ملامین فرمالدئید (MF)

فرم اوره (UFC)

چسب های پایه حلالی

چسب های پایه آبی

مشهد: کیلومتر ۲۷ بزرگراه فوجان
صندوق پستی: ۴۵۶۶-۹۱۳۷۵
تلفن: (۰۵۱)۳۱۶۶۹ (خط ۴۰)
فکس: (۰۵۱)۳۲۴۶۳۳۱۴
دفتر تهران: تلفن: (۰۲۱)۸۸۷۷۴۲۵۵
۸۸۷۹۰۶۶۹، ۸۸۷۹۰۶۸۰
فاکس: (۰۲۱)۸۸۷۹۵۲۹۵

www.samed.ir samed@samed.ir

چسب در شهید
اتصال ناگسستنی در صنایع ایران